

אונקלוס

ויקרא יא שמיני קנב

1

15a

הם לָכֶם: לֹא אֶת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר
בַּיָּמִים כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת
בַּיָּמִים בַּיָּמִים וּבְנִחְלָיִם אַתֶּם תֹאכְלוּ:
וְכֹל אֲשֶׁר אֵינְלוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת
בַּיָּמִים וּבְנִחְלָיִם מִכָּל עֶרְוַת הַיָּמִים

אנון לבן: ה' ית' רין תיבלין מכל
די במיא כל די לה ציצין וקלפין
במיא ביממא וּבְנִחְלָיִם יתהון
תיבלין: וכל די לית לה ציצין
וקלפין ביממא וּבְנִחְלָיִם מכל

לקח בהיר

רש"י

שלפני פניו דהיינו על פסוק ג' ששם נאמר שצריך להיות ב'
סימנים ועל זה אמר שמצדדים של אותם שאין להם ב'
סימנים הללו לא תאכלו, וזו עבודתו של ק"ו זה, והוא ע"ה:
אם תמצא לומר שלא זה שייך רק במקום שיש סימן אחד,
אל תאמר כן שהלא יש לנו ק"ו, ויותר מזה שאם רק על די
בהמות הנ"ל מיותר הוא דכבר כתיב אך את זה לא תאכלו
(מ"ל), והרמב"ן ז"ל חירץ שכלל זה שאין עושין מן הדין
לא שייך כאן, לפי שהכתוב אמר הטעם, הגמל מפני שאינו
מפריס פרסה, והחזיר שאינו מעלה גרה, וטעמים הללו
שייכים גם בהמה שאין לה שום סימן טהרה, א"כ ממילא
נכללו בלאו זה והק"ו לרווחא דמלחא ואין לזרז בו, והרב
המגיד פ"ב מה' מ"א חירץ שכלל זה נאמר במקום שאין לנו מן הכתוב שום איסור כלל, ע"ז נאמר שאין כח בק"ו לעשות בו
ב' דברים, איסור וגם עונש, מש"כ כאן שיש לנו לאו הנ"ל מכלל עשה יש כח בק"ו להביא לו עוד מדריגה ולהקימו בלאו
גמירא, שאל"כ מאי אהני: (יט) פי' שאפילו כהנים אינם מזהירים בה כ"ש ישראל: (כ) אין זו דרוש גמור, רק אסמכתא,
ופשוטו כשמצאנו להיות טהור כדי ליכנס למקדש או לאכול תרומה וקדשים או לא טעם בנבלה שהיא מטמאה אותך, אלא
חז"ל ראו כאן רמז ומיוז שלא לעמאות את עצמו ברגל וקודם הרגל, שהלא חיוז יש לכל ישראל להתראות בעורה שלש פעמים
בשנה (רמב"ן): (כא) ובגמ' הפורה בהם ופירש"י שט בהם על פני המים: (כב) אינם קבועים בחוקה בבשר או בעור,
ובגמ' קורא אותו לבושא קשקשים שמונבש בהם, ולזה תרגמו אונקלוס קלפין, שנקלפין ביד או בסכין והעור נאשר שלה, אלא
פי' קבועים שאינם נעים ונדים כמו הקנפיר ששט בהם (רמב"ן): (כג) ופי' שם רש"י כמין קשקשות דגים עשויים מצדול

מחברים על מגע ובלבד, תלמוד לומר אמור אל
הכהנים וגו' (כ"ה ח) ככהנים מחברים, ואין ישראל
מחברים, קל וחומר מעתה, ומה עומאת מת חמורה
לא הזכיר בה אלא כהנים, עומאת נבלה קלה"י לא
כל שכן, ומה ח"ל לא תגעו, ברגלי (ח"ס) (חבו)
שאמרו חייב אדם לטבר עצמו ברגל (ר"כ ט"ז):
(ט) סנפיר. (סנפירין) אלו (כנפים) ששט בהם (ס"ו)
(חולק ט"ט): קשקשת. אלו (קלופין) (חוקי) הקבועים
בו (כ"ב), כמו שנאמר (ש"ה י"ז ח) ושריון קשקשים הוא
לבוש (כ"ב): (י) שרץ. בכל מקום משמעו דבר נמוך

אור החיים

גרה ויותר כי תורה לא תשובה: וא"י (י"א), יתבאר על דרך אומרם בחולין (כ"ה) אין
י. שקץ הם לכם. פירוש ולד זה שקץ יהיו הקב"ה מביא חקלה וכו' וכל שכן על ידי לדיקים
לכם, וטעם אומרו ושקץ בתוספות עלמון, וכחבו התוספת (שם) כי דוקא בענין איסור
אור בהיר

גרה ויותר כי תורה לא תשובה: וא"י (י"א), יתבאר על דרך אומרם בחולין (כ"ה) אין
י. שקץ הם לכם. פירוש ולד זה שקץ יהיו הקב"ה מביא חקלה וכו' וכל שכן על ידי לדיקים
לכם, וטעם אומרו ושקץ בתוספות עלמון, וכחבו התוספת (שם) כי דוקא בענין איסור
אור בהיר

מראה בלבוש, אלא מלשון דוקא - ומה שגמר אומר שעתיד להעלות גרה עדיין צריך עיון, שהלא ע"פ הלכה כהיום הזה אם יולד חזיר
גריה ב' סימני טהרה יהיה אסור שהיוצא מטמא טמא, ואפשר להסביר על פי האמור בדברי ר' ג' שערלת אדם וערלת
הנמחים הוא פועל יוצא מזהוהמת הנחש, ולעמיד כשיבטל הקליפה יבטל ג"כ הערלה ע"י ש באריות, כמו כן אפשר שסימן טומאה של
החזיר שאינו מעלה גרה הוא תולעת נחש הקדמוני ובהבטל וזהוהמתו יבטל טבעו ואיסורו, ויש לי להביא ראיה מלשון חז"ל עמיד הקב"ה
להחזירו" לנו, הרי שמוחר היה קודם החטא, וכן אפשר לומר אלא ערלת אדם שהגם שהיוס אם יהיה טולד מהול צריך להסיף דם
ברית, לא יהיה כן לעתיד ב"ב, וכמו שטומאת המז וטהרתו בהכרח שיתבטל שהלא בלע המז לנחם, כ"כ דבר זה. וכל דבריו בדרך
אפשר. (קטור) בל למח הכפל, ומה גם שאמר שקץ הם אינו מדויק לכאורה, שעתה בל לנזות עליהם, וא"כ עדיין אינם שקץ,
ומיכן שנעבור שהם שקץ לשקץ גוף ונפש לד זה יהיה לכם אסור. (קטור) הלא לדבריו הוא טעם ולא דבר טסוף.

מראה בלבוש, אלא מלשון דוקא - ומה שגמר אומר שעתיד להעלות גרה עדיין צריך עיון, שהלא ע"פ הלכה כהיום הזה אם יולד חזיר
גריה ב' סימני טהרה יהיה אסור שהיוצא מטמא טמא, ואפשר להסביר על פי האמור בדברי ר' ג' שערלת אדם וערלת
הנמחים הוא פועל יוצא מזהוהמת הנחש, ולעמיד כשיבטל הקליפה יבטל ג"כ הערלה ע"י ש באריות, כמו כן אפשר שסימן טומאה של
החזיר שאינו מעלה גרה הוא תולעת נחש הקדמוני ובהבטל וזהוהמתו יבטל טבעו ואיסורו, ויש לי להביא ראיה מלשון חז"ל עמיד הקב"ה
להחזירו" לנו, הרי שמוחר היה קודם החטא, וכן אפשר לומר אלא ערלת אדם שהגם שהיוס אם יהיה טולד מהול צריך להסיף דם
ברית, לא יהיה כן לעתיד ב"ב, וכמו שטומאת המז וטהרתו בהכרח שיתבטל שהלא בלע המז לנחם, כ"כ דבר זה. וכל דבריו בדרך
אפשר. (קטור) בל למח הכפל, ומה גם שאמר שקץ הם אינו מדויק לכאורה, שעתה בל לנזות עליהם, וא"כ עדיין אינם שקץ,
ומיכן שנעבור שהם שקץ לשקץ גוף ונפש לד זה יהיה לכם אסור. (קטור) הלא לדבריו הוא טעם ולא דבר טסוף.

פרסתא
יא הוא
אב הוא
מסיק
סדיקא
ארנבא
פרסתא
ז' לבון:
פרסתא
זה והוא
ב הוא
תיבלין
מסאבין

אין לי
ס סימן
יש בכן
ר.ם. על
ועלפוס
ישראל

להחירו,
אלא גילוי
ין גם על

הנקבה,
ו צוהר
א נוחנת
א צחינת

א הדבר
וד לבא
אר בלא

כאן אלא
מר שאינו

דעתן תולדות הנמצאת בהם צדק והלכות
(א) בצדק האמת
(ב) צדק ונאמן באסור
(ג) אין הקורא חסיד
(ד) חסידו בלתי חסיד
(ה) בצדק כוזב בה' תולדות
(ו) מה' ר"מ וכו' דעתן חסידו ונאמן

וּמְכַל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּמַּיִם שֶׁקָּץ
 הֵם לָכֶם: י' וְשֶׁקָּץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם
 לֹא תֹאכְלוּ וְאֶת־נִבְלָתָם תִּשְׁקָצוּ: יב כֹּל
 אֲשֶׁר אֵינְלוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקִשָׁת בַּמַּיִם
 שֶׁקָּץ הוּא לָכֶם: יג וְאֶת־אֵלֶּה תִּשְׁקָצוּ
 מִן־הָעוֹף לֹא יֹאכְלוּ שֶׁקָּץ הֵם אֶת־

רַחֲשָׁא דַּמְיָא וּמְכַל נֶפֶשָׁא חַיָּתָא
 דִּי בְּמֵיא שֶׁקָּצָא אֲנוּן לָכוּן:
 יא וְשֶׁקָּצָא יִהְיוּ לָכוּן מִבְּשָׂרָהוּן
 לָא תִּיכְלוּן וְיִת נִבְלָתָהוּן
 תִּשְׁקָצוּן: יב כֹּל דִּי לֵית לָהּ
 צִיצִין וְקִלְפִין בְּמֵיא שֶׁקָּצָא הוּא
 לָכוּן: יג וְיִת אֵלֶּין תִּשְׁקָצוּן מִן
 עוֹפָא לָא יִתְאֲכְלוּן שֶׁקָּצָא אֲנוּן

נִשְׂרָא וְעַר
 וּמְרַפִּיתָא לָאוּ
 עוֹרְבָא לָזְנָה
 נַעֲמִיתָא וְצִיץ
 וְנִצָּא לָזְנוּהִי:
 וְקוֹפָא:
 וִירְקָקָא: יג וְ
 וְנַגְר טוֹרָא וְעַט

לקט בהיר

רשי"י

קשקשת לכל נקב עכ"ל, פי' הבגד נעשה כולו מטבעות של
 מתכת כדי להגין על בשרו מחץ האויב והוא מלא נקבים, לזה
 משימין על כל נקב ונקב חמיכת ברזל עגול שזורתו כמו
 קשקשת הדגים: (כד) פי' כן הוא בכל מקום שהמדובר
 משרץ הארץ, כי לשון שריצה חנועה, ודבר הנמוך שאין לו
 רגלים או אפילו יש לו אינם נראים הילוכו אלא כמנוענע, אבל
 כאן שהמדובר משרץ המים נכללים בחוכו כל מיני דגים
 וחיות צלה רגלים אפילו הם גדולים, ונפש חיה אשר במים
 הם חיות שבים עם רגלים (רמב"ן): (כה) מיותר הוא,
 שכבר אמר שקץ הם לכם, ושיעור נמינת טעם של זיר דגים
 פלוגתא דתנאי היא, יש אומרים שחריף הוא ואוסר פחות
 מאחד נס', ויש אומרים להפך שזיע בעלמא היא, לזה לרין
 על זה קרא מיוחד מכל איסורין שנמורה (ג"א): (כו)
 כבר נכתב דבר זה ב' פעמים שקץ הם לכם ושקץ יהיו לכם,
 לזה דרשו בו חז"ל לאסור יבחושין פי' שרצים הגדלים במים
 וביין שסינגן פי' הפרישן ממקום גידולן לאויר העולם,
 והענין הוא, שמה שהרין הכתוב בשרצי המים ב' סימנים

שרוחש (ונט) ונד"י על הארץ: (יא) ושקץ יהיו.
 לאסור את עירובין אם יש בו* בנותן טעם (י"ב) -
 חולץ ז'טו): מבשרם. אינו מחכה על הספירים ועל
 העלמות (ח"ס): ואת נבלתם תשקצו. לרבות
 יבחושין שסינגן (י"ב) (ח"כ - חולץ ס"ז), יבחושין
 מושיילוני"ש* בלע"ז: (יג) כל אשר אין לו וגו'.
 מה ח"ל"י, שיכול אף לי שיהא מותר אלא המעלה
 סימנין שלו ליבשה, השיירן במים מנין, תלמוד לומר
 כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים, הא אם היו לו
 במים אט"פ שהשיירן בעליהו מותר (ח"ס): (יג) לא
 יאכלו. לחייב את המאכלין לקטנים (יבמות ק"ד),
 שכך משמעו לא יהיו נאכלים על ידך"י, או אינו
 אלא לאסורן בהנאה, ח"ל (דבר י"ד י) לא תאכלו,*
 באכילה אסורין בהנאה מותרין (ח"ס), כל עוף
 שנאמר בו למינה למינו למינה יש באוחו המין שאין

ש"י - חסם - מושיילוני"ש - משקלייניש ורמב"ן. האכלים ופסוק ח"ס.

סנפיר וקשקשת זה דוקא אוחס דגים ושרצים וחיות הגדלים בימים או במעיינות ונחלים שאינן עשויות בידי אדם, דכתיב ב'
 פעמים בפסוק ט' ובפסוק י' בימים ובנחלים, אבל מים שבבריכות העשויות בידי אדם או שנכלים כל מין שרץ שגדל בהם או
 בשאר משקין מותר, ואם הפריש אוחס ממקום גידולן לאויר העולם נעשו שרץ הארץ, ועל זה בא ימור פסוק זה לאסורן ככל
 חומרות שבשרץ הארץ (רא"ס), ואין לומר שהכתוב מדבר לענין טומאת נבלה, שהלא בדגים ובשרצים אין טומאת נבלה חוץ
 מח' שרצים שהכתוב פרט אוחס (ב"ב): (כז) פי' כל הכתוב מיותר, וזה רק בשביל חיבת "במים" על הדיוק הנשמע
 ממנו, לפי שיטת דגים שטבען להשיר ולהפיל ולאבד קשקשים שלהן בעת שנעלמו מן המים לאויר העולם (רא"ס): (כח)
 כלומר חיבה זו בניקוד זה כן פירוש, מלשון נפעל, שמחכה אהה בר ישראל הגדול (יותר מיי"ג שנים) שלא יהיו אחרים
 אוכלים על ידך, ומדכחיב לקמן פסוק מ"א עוד הפעם לא יאכל חד לגדולים וחד לקטנים שהגדול המאכיל אוחס חייב, אבל
 יוכל להחפרש חיבה זו גם באופן אחר שעוף טמא זו לא יהיה נאחל על ידך, הגם שאמה אינו אוכלו, וזה ההנאה שע"י
 הנחתך היא מחאכל, וא"כ מנין לפרשו כדרך הא' ולא כדרך הב', ח"ל במשנה חורה בפי' ראה אצל עופות טמאים לא תאכלו,
 ומשה רבינו במשנה חורה להוסיף בא' ולא לגרוע, בשלמא אם נפרש כאן כדרך הא' אין קושיא, שמה רבינו השמיטו,
 שהלכה זו שלא להאכיל לקטנים הלכה בפני עצמו הוא ולא כל ההלכות נשנו במשנה חורה, אבל ההנאה היא חלק מהאכילה
 ובאומרו שאסור באכילה כאילו אמר בפירוש שמותר בהנאה, שאל"כ למה אמר חזי דבר, הרי הוא מורה ממה שכבר נאמר
 שגם בהנאה אסור, ודאי שנאמת מותר בהנאה, ויש מי שגורס כאן ח"ל לא תאכלום, והוא פסוק מ"ב לקמן בשרצים, וא"כ

דומין זה לזה לל
 מין אחד: (טו)
 פירשו רבותינו ו
 חכו* שחגס
 דיבשוף. הם לו
 (לחיים) לסתות
 שקורין יב"ז*:
 שוריי"ן, ודומה
 באמורה בשרציכ
 וקורין לה עלפי
 ליגוני"ה, ולמה נ
 עם חברותיה צנ
 רבזנית"י (סג),
 היירו"ן: הד"ובינ
 שינוי נסתות * אושט"ר
 ל' - אוחו - אותה
 תנשמת, אחד עוף ו

אכילה גנאי כוונ
 איסור פירוש ואי
 באומרו ושקץ יה
 שלא תחכונו לל
 הכפש. עוד ירמו
 קי"ז) שהלא כל הענין
 שקץ

ולא רצה להחירו למכרו לא"י וכן בכל איסורין שאינה נראים ואפי' עושה ממנו פת לפני ישראל מאחר שאין עתה נזהרין מפת של א"י חיישינן שמא יחזור וימכור הפת לישראל אחר כמו שאנו חוששין בעיסה של ישראל שאפה א"י שצריך מהאי טעמא לחותכו כשימכרנו לא"י כדאי לקמן אע"ג דהתם הוי איסור דרבנן לבד אבל אם הא"י עושה לפניו מאכל ממנו או כה"ג מותר:

ו כן מותר להאכילו לעבדו ולשפחתו בביתו אע"פ שמוזנותם עליו וכן פסק ר"י א"ז לאסור למכור לא"י (וכ"כ בשערים סי' נ"ג):

ז אבל התולעי הגדלין במשקין שבכלי אפי' במים המכונסין בבורות שיחין ומערות שוחה ושותה מהן ואינו חושש (אי לקח אותם המים בתוך כלי ושותה. שאילה) ואפי' אם פירשו לחוץ לדופני הכלי או הבור מבפנים וחזרו דמרבי אותם מיתורא דכל אשר במים. וכ' הרמב"ם פ"א דא"מ ודווקא בבורות שיחין ומערות לפי שהן דומין לכלי אבל חריצין שהן ארוכין וקצרין. ונעיצין שהם רחבים ומימיהם מושכין אע"ג דאינו נובעין אסורין והיינו אפילו שאין להם מוצא

זר זהב

ובא. דאתרכו לאסור מבימים וכוונלים. ומ"מ אם נראו להדיא שפירשו לדופני הכלי או הבור לחוץ וחזרו אסורים. אך באותם שתוך הבור והמשקה אין חוששין בהם שמא פירשו פ"א לדופני הכלי בחוץ וחזרו דהולכין אתר הרוב והרוב היתר הן שהיינו הב' מינין אותם שלא פירשו מעול'. ואותם שפירשו לדופני הכלים מבפנים והוה כמו ס"ס והיינו ששוחה ושותה מהן לכתחיל' ואין כאן אפי' משום מראית העין כמו בחולעי' בגבינה שפירשו. ודווקא שאין מאוסים עליו אבל מאוסין עליו או שיש בה חשש סכנה כי הרמב"ם בסו' הלכות רוצח שאסרו חכמים לשחות ולשתות מן הבריכות שמא יבלע מן התולעים שבהן משום אל תשקצו את נפשותיכם. ובהכרע כשאין נובעין מיירי דאם לא כן תיפוק לי' משום השרץ השורץ ע"ה אך אם לקח מן הבור בכלי ודאי הוי פירוש ואסור. וכן אם סינן היין ושכר ונשאר התולעים בנפה או בשמרים וחזרו נאסרו דמרביין אותה מואת נבלחם תשקצו (וכ"כ בשערים סי' נ"ג) [תלומהאי טעמא אוסר רב הונא לסנן השכר על הקסמים בלילה דשמא יפרשו אותם היבחושין על המסנני' ויחזרו

לפלו תוך השכר ולא ירגי בשאר דברים שרגילי ומשמע ביי"ד שבדיעבד שמא פירשו וח

הפחה בדבר וכן הנמצא עצמה או בין עור לבשר ע שנתגרלו לשם מחיים ש אפי' לא פירשו מעולם באיסור אבר מן החי ולא הבהמה וגם מרבינן אותם נבלחם תשקצו לרבות הדו

א וכו"כ בשערים דהמולעים *) ז תבוס דמעלמח למי ונני מעיי וכו' נדגים מותרים כי"כ ו נחם משום אנו ר"י דהנמלטים ו יפ' נכסר נהמה, וע"ש סימן מ" א וכו' כ' מולעים הגדלים

לפיר או אפילו לדופני הכלי במים כדאמרינן בחולין ד' י שמא פירשו על השמרים דה במ"ש רבינו כאן אלא ודאי בשם ספר תשובה מאהבה ש המשקה אבל מרקחת או לפת נכ"ז בתשובת בית שלמה נ חכמים והנה לא דבר חדש חלק ב' סי' מ"ה פילפל שב הוא ז"ל לא דאה גוף התשות מצאים הרבה וגם אני בדקו שדומין לשליל ומותרים מט שאף אם הי' האמת כן בדעו סתמא דתולעים שבכבד וכו' אנו ומי יגיד לנו שהמאטעל פוסקים שאסורים משום אמו אפי' הם בריה וכוה יש לה דקוקיאני הם התולעים שבכו מבריתא דלקמן ואת נבלחנן פירשו לא הוה בריה ואיסורן דלחשבו אמה"ת ובפרט לז' אנו הוי בריה וגם הקושיא ו

שם סי' ח' בהג"ה, וכ"כ ו אסורים משום אמה"ת וכו'. כצ"ל

אוסרין משום אמה"ת וכו'. כצ"ל

מים ונחלים
 ז כלל בימים
 ז כעין הפרט
 ז ענין חף כל
 ז יצין ונעיצין
 ז רוח שימין
 ז רבי ישמעאל
 ז ומסיק נמי
 ז וראו ומיעט
 ז יך תלמודא
 ז מתמיה בן
 ז רוח שימין
 ז יצין ונעיצין
 ז ומילא מי
 ז ב פממים
 ז לדברי הכל
 ז רז ללא דמו
 ז לו להזכיר
 ז י לאיקורא
 ז דהבא חייב
 ז מערות מה
 ז דמו טפי
 ז ישט מרבה
 ז רוח שימין
 ז פילו חריצין
 ז מ מר מה
 ז צפי הכל
 ז רוח הואיל
 ז דקיס וכבד
 ז לים וכחנה
 ז וט ט ולזה
 ז אהא דאמר
 ז גא חמרא
 ז ימיה וכמו
 ז ציפיה אלא

עוד שהוא מהלך בתוך החור שנתגדל סם אצל כשלא מורו שגרעיה ועלה
 לגג בגרעיה ה"י כיוצא מתוך החור ושורץ סוף לטר וכן כבד נמורם הית
 (קנז סס) ללא חמרינן היינו רבייה אלא כפירש לדומי הכלי או הטר מצפנים
 דוקא אצל סם פירשו לאחורי הכלי או על שפת הטר במחוק אקורים: כתב
 הרשב"א במדושו (סס ד"ה יו) ואי
 פירש לאור וקלטו קודם שגביע לארץ
 אקור מספק כדאיבעיא לן לקמן גבי
 חולעה שנתמרה פירשה [מקלטה] מהו
 פירשה לאור העולם מהו וסלקא במיקו
 לחומרא דאיקורא דלורייטא הוא עד
 כאן: כתב הרשב"א (פי סה) אהא
 דתניא דטרות שימין ומערות שמה
 ושמה מהם ואינו נמנע כלומר ואינו
 נמנע ואע"פ שזדמת לו תולעים לפוך
 פיו אינו מושג יש אומרים דוקא שמה
 ושמה אצל בכלי אקור דילמא פירש

דשרינן דוקא כשלא פירשו (ד) אבל אם פירשו
 ממקום רביתן כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי
 מבחוץ אף על פי שחזרו אטורין (ה) אבל אם לא
 פירשו אלא על דופן הכלי מבפנים לא חשיב פירשו
 ומותרין: ג המסנן המשקה והיו בו שרצים חשוב
 כפירשו שהרי פירשו ממקום רביתן (ו) לפיכך משקה
 שדרך ליגדל בו שרצים אין לסנונו כלילה שמא יחזור
 השרצים לתוך הכלי ויבוא לשותותן והרי כבר פירשו
 אבל מסתמא אין לחוש שמא פירשו כל זמן שאין

פירש אדומי דמנא מאבראי והרז לגו חתימא דמאבראי לא היינו רבייהו
 ו"ל דודאי למאי דקמ"ד דאפילו פירש מצפנים אקור קפריץ לחוש לילמא
 פירש דשכח עובא דרמשי התולעים בדומי הכלי בפנים וחזרים למשקה
 דמילא למסנן כלילה דשכיחא דיחורו ויפלו למשקה מן המסננת אצל למאי
 דמשני דמצפנים היינו רבייהו חו לא
 חיישינן לילמא פירש מאבראי וחורו
 דמילמא ללא שכיחא הוא ולא דמי
 למסנן כלילה דשכיחא דיחורו למשקה מן
 המסננת:

ג המסנן וכו'. מימרא דרב הונא
 שבבבלי ופירש רש"י בצביטא יצי
 שמסננים אוחו דרך עלים וקשים דקיס
 והצין ציט יוסף דדוקא דרך עלים וקשים
 וקשיא ליה על רבינו שלא הזכיר קשים
 ולפס"ד ללא דוקא עלים וקשים אלא
 הוא הדין מסננת כנפה קטנה שיש בה

נקבים דקיס שאפשר שהרשע יחזור ויפול דרך נקבי המסננת נמי אקור ולכן
 כבד רבינו נספס המסנן המשקה וכדרך שמסנן המשקה במסננת שיש בה נקבים
 קאמר והכי מוכח להדיא מדקאמר ליה רב סהלא לרב הונא חניא דמסייע
 לך כל השך השורץ על הארץ לרעם יחושין שמינן דהולרץ להדיא רביה
 דמה שפירשה התולעת קאם על המסננת אע"פ שמיד חזרה ונפלה למשקה
 נעמית שרן הארץ דמדאיטריך קרא ליבחושין שמינן אי אפסא דמיירי בשפירשו
 לגמרי מן המסננת הא פשיטא הוא דהוי שרץ הארץ כשאר שרצים אלא בעל
 כרמך דאיטריך קרא להיבא שמויה מיד לאחר שהלכה קאם על המסננת
 אלא דשכיחא היא שחזור מן המסננת לכלי מדאיטריך קרא להכי ולפיכך
 כבד רבינו דאין לסנן כלילה והמסננת דאית בה נקבים קטנים קאמר כדפירשינן
 אצל במסנן דרך צד שאין בו נקבים כלל משמע שאין לחוש שיחזור ויפלו
 בכלי אפילו מסנן כלילה מיהו בשערי דורא (פי ג) כבד דאם סינן דרך מטלית
 שנשארו למעלה וחזרו לשם אקורים ולא מיירי במסנן כלילה אלא מסנן ציט
 ודעינן דחורו למשקה וק"ל:

ד ופ"ש אב"ש פסתמא אין לחוש שמא פירשו וכו'. פירוש משקה
 שדרך ליגדל בו שרצים יכול לשמות מן הטר מן הכלי נספס ואינו מושג
 שמה פירשו לחוך וחזרו ואקור משום דלא היינו רבייהו דכיון שאין הוכחה
 בדבר למה נחוש למילמא ללא שכיחא שיפירוש לאבראי ויחזור והילכך אין
 חוששין אלא"כ דאיכא הוכחה שפירשו וחזרו כגון המסנן כלילה אצל באקור
 והימר הארוך כלל מ"א סימן ח' לאחר שכבד דין אקור סינון כלילה כבד
 עלה ומשמע צורה דעה דביעבד מיהא אין לחוש שמה פירשו וחזרו כל
 זמן שאין הוכחה בדבר עכ"ל נראה דהיה נוסחאמו בדברי רבינו אצל דביעבד
 אין לחוש וכו' אי נמי היה מפרש אצל מסתמא אין לחוש דר"ל אע"ג
 דלכתפלה אין לסנן כלילה מכל מקום דביעבד אין לאקור מן הסתם אלא"כ
 דאיכא הוכחה בדבר שפירשו וחזרו ולא נהירא דודאי אין לך הוכחה גדולה

דופני מנא ו"ל דאורחא דמילמא קפני והוא הדין בכלי נמי מותר ולא
 חיישינן דילמא פירש אדומי מנא כל כמה דלא חויניה דפירש גן ולקמן
 בשמעתינן משמע דכל היבא דאי פירש אקור חיישינן דילמא פירש עכ"ל (א):
 ג ופ"ש המסנן המשקה והיו בו שרצים חשוב כפירשו וכו'. סם
 אמר רב הונא לא יאשי אינש שיכרא בצביטא באורחא דילמא פירש
 לעילא מצביטא והרז נפל לכסא והוי עובר משום שרץ השורץ על הארץ.
 ופירש רש"י שיכרא. של המרים הוא ומצויין בהם תולעים: בצביטא. יצי
 שמסננים אוחו דרך עלים וקשים דקיס: באורחא. שאם מפול חולעה על
 הקשים לא יראה ומשם מפול לכלי ולמחר כשיראה יהא פסור שלא יראה
 מן השכר לקשים וחולעה המים מותרת כדאמרן: וקא עבר משום שרץ השורץ
 על הארץ. דכיון דרמשה והלכה קאם על הקשים נעמית שרץ הארץ עכ"ל.
 ונראה דדוקא במסנן על הקמים או על הקשין הוא דאמר וכדמפרש טעמא
 דאיכא למיחש שמה יפירוש ואח"כ יפול אצל מסנן בצד דליכא למיחש להכי
 שהרי מה שפירש בצד משליכין אוחו לפוך למון ואי אפשר לו לחזור ולפול
 למשקה באורחא נמי שפי ליה וספיר דמי ונראה שמטעם זה לא כבד הרמב"ם
 (מאכ"א פי"ג ה"ב) ללא ליאשי אינש שיכרא בצביטא באורחא משום דכיון
 דדוקא בצביטא הוא דלא ליאשי מאחר שהודיענו שכל שפירשו ע"י סינון
 אקורים ממילא יחזר האדם שלא לפנן בענין זה כיון שיכול לבא לידי אקור.
 והרשב"א ז"ל (קנז סס) שכתב הרי הזכיר נקשין וכלישנא דגמרא ורבינו שכתב
 ולא הזכיר קשין אינו מנא לו טעם: 7 ופ"ש אב"ש פסתמא אין לחוש שמא

פירשו כ"פ זמן שאין הוכחה בדבר. כן כבד הרשב"א נמורם הית (סס)
 על שרצים שמתים ורבינו כבדו נספס דכתיב לעיל קאי צין אמר
 דין אשכר: בתב הרמב"ם בפרק צ" (סס) המסנן חם היין או חם החומץ
 או חם השכר ואכל חם היבחושין או חם היחושין והתולעת שסינן לוקה משום
 שרץ המים או משום שרץ העוף ושרץ המים נראה מדברי שיבחושין שצין
 וחומץ מותרים כל זמן שלא פירשו וכ"כ הגהות מיימוניות (סס אות ו) בשם

קמ"ג (לחין קנז מד): שאלות יבחושין [שהם] הזבחים הקטנים הנמלאים בשכר וצין מותרים ע"כ. והיבא שעירה המשקה שבו השרצים מכלי לכלי אחר נראה
 לכלי שני דין כלי ראשון יש לו וכשפורשים על דפנו שצפנים שרו דכיון שלא פירשו סם אלא עם המשקה היינו רבייהו ולא דמו לפירשה מתמרה
 לתמרה דאיבעיא לן ולא איפשיטא כמו שאכתוב במתוך וק"פ ע"פ שמדברי הרא"ש שכתבתי במתוך גבי טרות נראה שאם שאב מים בכלי ופירשו לדומי הכלי

דרכי משה

פד (א) וכן פסק באיסור והיחר הארוך כלל מ"א (ד"ן ז):

פרישה

(ד) אב"ש אם פירשו כו' אע"פ שחזרו אטורין. משום שרץ השורץ על הארץ:
 (ה) אב"ש אם פירשו אלא ע"י דופן הכלי. לאו דוקא נקט דופן הכלי והוא
 הדין לדופן הטר דעלה קאי שכתב במתוך פירשו לאחורי צור או על שפת כלי כו' וכל
 שכן הוא דהרי כההם בכלי כבר נמשכו מן הטר ואפילו הכי שרי אם לא פירשו אלא
 על דופן הכלי כל שכן נטר עמנו והטעם שמתוך היינו רבייהו (פירש מקוה
 גילמס. עד כאן הגמיה): (ו) לפיכך משקה שדרך ליגדל בו שרצים אין

הגהות והערות

ג מכאן משמע שמסננת הרא"ש לאסור לאשכר בכלי כמו שכתבו הפוסקים. אמנם בשלטי הגיבורים שעל הרי"ף הביא שמסננת הרא"ש להחיר. וצריך לומר שלא היה
 גורם בדברי הרא"ש מה שסיים ולקמן בשמעתינן משמע וכל היבא דאי פירש אטור חיישינן דילמא פירש. ואפשר שגם הטור לא היה גורם בן בדברי הרא"ש והבין שמסננתו
 להחיר בדברי בעל שלטי הגיבורים ולכן כתב אבל מסתמא אין לחוש שמא פירשו כל זמן שאין הוכחה בדבר: אב"ש קשה אם הטור טובר שמסננת אכיו הרא"ש

אפילו בשמנו
 מן העניה:
 יצין ונעיצין
 דקדק כן
 עד טרות
 עבד נראה
 ה הפלוגתא

את שאין
 דוח שימין
 שרץ הרי
 י דטמוכה
 לה ברביה
 ין ומערות
 ציצין אלא
 מבוארים
 אן דבייש
 ישמעאל:

מזו כשסנין נלילה דודאי המולעת נשארה על המסננת ושמה חזרה ונפלה למשקה והע"ג דליכא ספק ספיקא שמה לא פירש ואח"ל פירש שמה לא חזרה אפילו הכי כיון דליכא הוכחה בדבר אזלינן לחומרא ומו דאין זה דיעבד דהלא הוא שומה לכמהל וחסור לו לשמות מספק שמה פירשו וחזרו למשקה כיון שסנין נלילה ואיכא רגלים לדבר והא דקאמר אכל מסמחא וכו' אשומה מטורות או מכלים נלא שוס סינון קאמר כדפירשמי:

ה כתב הרשב"א כ"ז וזן שנמצא בתוך הפרי וכו'. כמז בית יוסף דיליף לה משלשים שנכלים ושנצרות דשומה מהם ואינו חושש שמה פירשו וחזרו ואח"כ כמז דנמדרכי אימח ע"ש רש"י ורבינו חס וריב"ז דלית הלכתא כשמואל ומיהו היכא דניקב הפרי לחוך חסור המולעת משום השרץ השורץ על הארץ עכ"ל וזריך לפרש לדעתם דלא

דמי לשרשים שנכלים דאית בהו ספק ספיקא דילמא לא פירש כלל ואח"ל פירש שמה לא פירש לחוך אלא לפנים אכל בפירי ליכא אלא חדא ספיקא דילמא לא פירש דאי פירש קאמ דאי חסור מיהו הרשב"א טעמיה משום נפילתה: מהו. מי אמרינן כיון דלא הלכה לאו שורץ הוא או דילמא לא פירש וקודם שהגיע לארץ קלטה בפיו לטעמה אח"ל פירשה ומתה מותרת משום דאינה ראויה לרשות אכל חיה דלרואה לרשות לא: לגג תמרה מהו. פירשה מתוכה לגגה מי אמרינן היינו רבימיה או דילמא כשורץ על גבי דבר אחר דמי: [לגג] גרעינתה מהו. אח"ל לגג תמרה כדבר אחר הוא גג גרעינתה מהו כל תולעים מגרעינות הפרי הן גדלים: מתמרה לתמרה מהו. ולא שרץ על גגה אלא מזו לזו מי אמרינן כיון דלאו היינו אמה שורץ קרינן ביה או דילמא אורי העולם בעינן וכולהו נחלשים נעי לזו. וכמז הר"ש (ט"ו ס"א) י"ג שגורקים פירש מה כגון שמה בתוך הפרי ולא מסמך להספק כה ע"כ אכל הרמב"ם (פ"ג ה"י) נראה שגורם כן וכמז הרב המגיד שכן היא גירסת ההלכות (רי"ף כד.) ור"ם ושכן הסכים הרשב"א ז"ל (תה"ק כ"ג ע"ג פג.) ארוך פד סוע"ט (כ*) וכל ה"י דלקחו במיקו פשיטא דלזלינן נהו לחומרא דהא איסורא דלזרימח נינהו וכן פסקו הפוסקים לאיסורא:

הוכחה בדבר: ד תולעים הגדלים בפירות בתלוש מותרים שלא אסרה תורה אלא שרץ השורץ על הארץ (ו) [כן] במה דברים אמורים שלא פירשו מן הפרי אבל פירשו מן הפרי אפילו לא הגיעו לארץ אלא שמתו באויר קודם שהגיעו לארץ ואפילו לא פירש כולו מהפרי אלא מקצתו או שלא פירש אלא על גבי הפרי או על הגרעין שבתוכו או שפירש מפרי לפרי אסור (ח) והרמב"ם אסר אפילו מת בתוך הפרי ופירש אחר כך ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל. (ט) כתב הרשב"א כל זמן שנמצא בתוך הפרי אפילו

אקורים אפשר דהמס שמי דמעיקרא היו נצור ועכשיו נצלי אכל הכא דמעיקרא כלי והשמה כלי שייך שפיר לנימור היינו רבימיה (ב) [בדק הבית] כתב רבינו ירוחם (נפ"י ח"ה אות כז קלו ע"ג) חומץ שיש בו תולעים אם פירשו לאויר נקרא פירשו אבל מן החומץ לחבשיל לא היו פירשו ומותרים. דן כתב רבינו ירוחם בנפ"י אות כ"ז (שם ע"ד) לטוך התינוקות בשומן חזיר כתב הר"ר ברוך בתוספות פסחים שאם היא סיכה של תענוג אסור ולפירוש רבינו חס (תוס' נדה לב. ד"ה וכשמן) מותר שלא אמרינן סיכה בכלל שתיה אלא בשמן שהוא נבלע יותר כגוף [ע"ד כאן]:

ד תולעים הגדלים בפירות בתלוש מותרים. פשוט נקוף פ"ק אלו ע"פ (פ"ו): [ומ"ש כ"ה] דברים אמורים שלא פירשו מן הפרי אב"ל פירשו מן הפרי אפילו

לא הגיעו לארץ וכו'. שם בעי רב יוסף פירשה ומתה מהו מקלטה מהו לאויר העולם מהו חיקו בעי רב אשי לגג תמרה מהו לגג גרעינתה מהו תמרה לתמרה מהו חיקו. ופירש רש"י פירשה ומתה. המולעת לאמר תלישתה דשריא לדברי הכל פירשה ממוך הפרי לארץ ולא ריחשה שמתה מיד מהו. מי היא ככולה או דילמא בעינן כולה: לאויר העולם. פירשה מן הפרי תלוש נאיר וקודם שהגיע לארץ קלטה בפיו לטעמה אח"ל פירשה ומתה מותרת משום דאינה ראויה לרשות אכל חיה דלרואה לרשות לא: לגג תמרה מהו. פירשה מתוכה לגגה מי אמרינן היינו רבימיה או דילמא כשורץ על גבי דבר אחר דמי: [לגג] גרעינתה מהו. אח"ל לגג תמרה כדבר אחר הוא גג גרעינתה מהו כל תולעים מגרעינות הפרי הן גדלים: מתמרה לתמרה מהו. ולא שרץ על גגה אלא מזו לזו מי אמרינן כיון דלאו היינו אמה שורץ קרינן ביה או דילמא אורי העולם בעינן וכולהו נחלשים נעי לזו. וכמז הר"ש (ט"ו ס"א) י"ג שגורקים פירש מה כגון שמה בתוך הפרי ולא מסמך להספק כה ע"כ אכל הרמב"ם (פ"ג ה"י) נראה שגורם כן וכמז הרב המגיד שכן היא גירסת ההלכות (רי"ף כד.) ור"ם ושכן הסכים הרשב"א ז"ל (תה"ק כ"ג ע"ג פג.) ארוך פד סוע"ט (כ*) וכל ה"י דלקחו במיקו פשיטא דלזלינן נהו לחומרא דהא איסורא דלזרימח נינהו וכן פסקו הפוסקים לאיסורא:

[בדק הבית] כתב רבינו ירוחם (שם) ולגירסת ההלכות תולעים הנמצאים בערשים ובפולין והרתיחן עד שמתו התולעים שבתוכן וכשכשולם בקורה מצא מהתולעים בקורה שיצאו אסורים ולגירסת רש"י מותרים ולזה הסכימו גדולי המורים [ע"ד כאן]:

כתב הרשב"א כ"ז וזן שנמצא בתוך הפרי אפילו חזרו נקוב וכו'. בתורת הבית (ק"ר ס"ג) כמז כן וסיים זה שכל שאלה מחזרו אין חוששין שמה חזר לחזרו נראה לי דטעמיה משום דיליף לה משלשים שנכלים ושנצרות שאף על פי שהכלים והטורות פפוחים שומה ושומה מהם ואינו חושש שמה פירשו וחזרו: דרכי משה

(ב) ז"ל ראויה לרבריו מרלא אסר אלא לסנן דחיישינן שמה יפרוש על הקשים או עצים ויחזור לכלי אבל להא לא חיישינן שיפרוש בכלי שני לדפני הכלי: (כ*) הן ובאיסור והיתר הארוך כלל מ"א (ר"ן ט"י) כתב כדברי הרא"ש:

פרישה

(ו) במה דברים אמורים שלא פירשו מן הפרי וכו'. כמזמי דכרישה דכל אלו אינתיים נגמרה ולא איפשיטו ולחומרא: ופ"ש רבינו או ע"ל הגרעין שבתוכו. נראה דאין רענו לומר שעדיין הגרעין בתוך הפרי דהא אין סברא לאסור דהא כ"ל לאויר או סוף לפרו עיקר הקפידא וגם מאן יימר לו שאלה נטו שאלה על גבי הגרעין כשהגרעין עדיין בתוך הפרי כמז הפרי סמום ואי מיירי שכבר מתכו הפרי לנשים והגרעין מונס מוכו פתוס לארי היינו כאליו הגרעין הוא סוף לפרי ועוד דאם כן מאי קאמר נתר הכי או שפירש מפרי אל פרי חסור הלא כל שכן הוא אם כשפירש בתוך הפרי עמנו רק שאלה מן הגרעין חסור כל שכן כ"ל מפרי לפרי אלא נראה דמיירי כשהגרעין בתוך ומ"ש רבינו שמתוכו ר"ל שהיה בתוך הפרי שמתאך לך נאזיה גרעין קא מיירי. שוב ראימי בניימוי פ"ב דהלכות מאכלות אסורות (ה"ו) שכמז ז"ל או שנמצא החולע על הגרעין מנפנים כ"י מוכח מדכ"ו נהיד"ל דאפילו נמצא עליו מנפנים

אסור וכן מוכח באיסור והימר של מורי רבי (מט"ט סי' טו ס"ק ו) ורשמימיה נמוס מטאם כלל מ"ו דין ו' עיין שם, ומלינו דילינן לידע שאלה על גבי הגרעין כגון שמאלו החולע בתוך הפרי והגרעין מתקב ואין חולע הגרעין בתוך הגרעין דאז דאזי מולע הנמצא בתוך הפרי יאל ממון הגרעין: (ח) והרשב"ם אסר אפילו מת בתוך הפרי. טעמו שהוא גורם בעי רב יוסף פירשה מתה נלא וי"ו מהו ומפרש שמתה בתוך הפרי ואח"כ פירשה ואינתיאל דלא איפשיטא לחומרא אכל הממירין אם מתה בתוך הפרי גרסי פירשה ומתה נ"י"ו מהו ומפרשי האינתיים שמתה לאמר שפירשה: (ט) כתב הרשב"א כ"ז וזן שנמצא בתוך הפרי כ"ז לא חיישינן שבא פירש דחזרו. טעם דין דלמד מדין שרשים שנצטרך שנקמון דאף ע"פ שנמצאו בדופן הבור או כלי לא חיישינן שמה יאל לחוך (והא מור נקוב לחוך חלינן דחולעם אחר היה שם ויקב יאל לחוך ולא חזר שם. עד כאן המגיה):

דרישה

(כ) במה דברים אמורים שלא פירשו מן הפרי כ"ז. כסוף פרק אלו טרפות דף ס"ז בעי רב יוסף פירשה ומתה מהו מקצתה מהו לאויר העולם מהו חיקו כ"ז רב אשי לגג תמרה מהו לגג גרעינתה מהו מתמרה לתמרה מהו חיקו. ופירש רש"י פירשה ומתה. המתלעת לאחר חלישתה דשריא לרברי הכל פירשה מתוך הפרי ארץ ולא ריחשה שמתה מיד בנפילתה: מהו. מי אמרינן כיון דלא הלכה לאו שורץ הוא או דילמא לא בעי שריצה: מקצתו מהו. מי היא ככולה או דילמא בעינן כולה: לאויר העולם מהו. פירשה מן הפרי תלוש באויר וקודם שהגיע לארץ קלטה בפיו לטעמה אח"ל פירשה ומתה מותרת משום דאינה ראויה לרשות אבל חיה דראויה לרשות לא: לגג

תמרה מהו. פירשה מתוכה לגגה מי אמרינן היינו רבימיה או דילמא כשורץ על גבי דבר אחר דמי: על גבי דבר אחר דמי: על גבי גרעינתה. אח"ל לגג תמרה כדבר אחר הוא לגג גרעינתה מהו כל תולעים מגרעינות הפרי הן גדלים: מתמרה לתמרה מהו. ולא שרץ על גגה אלא מזו לזו מי אמרינן כיון דלאו היינו אמה שורץ קרינן ביה או דילמא אורי העולם בעינן וכולהו נחלשים בעי לזו. ולא איפשיטו לחומרא. ומה שהשמיט רבינו ב"ן פירשה לאחר העולם וקלטה מן האויר ובלעה היינו טעמא דהואיל ובעי לה באח"ל פירשה ומתה מותרת אפילו הכי מספקא ליה קלטה מן האויר ורבינו שפסק פירשה ומתה אסור כל שכן קלטה מן האויר שהוא אסור: הנתיבות והטורות

שהעיר נקראת היל וחרף עשר העיז בלוח ה' והוקף קלף דיל
דשלי נרעושה) העולה מה לדינא דגס במלחא נחצויה קרוב
ורחביל חולעים י' לרין ולהבשר עיי שיראה נעשה שמוקה דלא
פירשו ככיל אלב בעונדא דיד' דלא מלחא ה' הולעים כיל לעולה
חמת אנבים הוונמים י' למלוח כמיש הנקלחין דמס נחאו וחמה
העיפוש מוקלח רחביל ולין להחזיק ירעושה נחצויה : חלה דנרי :

סימן ל

עֵד שאלחו חס עוחר לסקן בלילה משקין שחוששין שייב
חולעים עיי נגד לפי טראה נקטר חרש טגס זה נכלל
האיסור שחזר נשים משמי' דרב הונא לא ליספי וכו' ורק נדיענר
מוחר ושעת הרהק כדיענר דמי ופאל חס י' לסקון על היסרה :
(ה) **דַרְעָתִי** אין זה לרד לפנים דבשיע יוד נבי פיר סיג
מנוחר להריח דרק נקשין וקמנים אקור לסקן
כמנוחר בלשחא דרב הונא נשים (מולין קיז עיא) אלב עוחר
לסקן דרך נגד או מקננה שהרי לא יוכלו ליפול דרך טס אל טוך
הוושקה עיי ונבי פירש כן דנרי הטור רק שהקטס לעה לא
זכר הטור נמקנ עיי קמנים וקשין ונדרישה כתב דפשוט דגס
כוזיה הטור נכהינ מדכחז החשש שיפול לחוך הכלי ועיי
נגד אין יכול לפול לחוך הכלי ומיהיה לחוש שחמיכ יחזיק הנגד
קמוך לכלי הנונלה שיפול המולע לחובו כאשר הזכיר מעלתו
החשש הזה נסס ספר הדש אחרי שאין זכר לזה נשים וטוס פוסק
ומה שהניח נבי מהרמב"ם (פי"ג מהור"א) צונקן וכו' ואלכ חס
הינחושין וכו' לוקה וכו' הנה זה מפורש נשים הייל ממה דמקייע
לרב הונא מהא דחזיה כל השקן וכו' לרבות ינחושין שסינן היינו
דאחר הקינן היו כפירשו ולוקה אלב לחוש להאשקה שנחך הכלי
אין חשש כיל כוונ שהזכיר ריה נק אמיה וקשין ונדול' דכן כוונה
דריש קליו אלב מניל לאקור—לקנן—דרך נגד מה שמנוחר נשיע
ונרמי' להחיר נכשיוטו ונגדווח ונגד השש רחוקה שינלה הנגד
עיי הכלי ויפלו נסס החולעים דהרי כל עלונו אינו מקנן כיל
כדי שלא יפלו לחוך הכלי החולעים ובעין נשים (שקמיה דף
י"א) היא עלונו מוחיר עליו לפרט מיכל קחביל מיי' ונדול'
יזרז מנבי לגלוח הנגד קמוך נכהיל ואין חזקור אפינו לכחמיה
אלב עיין חשש דריש נקשין וקשין חף דדעח האויה דאין חזקור
נדיענר מיי' דעה הניח נאקור חף נדיענר ובי' הפריה נקיק ח' ובי'
הפרי הוחר שיחזר ויכן נצנר אלמח דנבנר אין טוס חשש ח'פ
נבור :

(א) דיה קולרין (ואף דנמקלח הגלחוי מבינו נשים דמלינו כן
לפעמים חף שלא נקדשים וכמה נזכרתי מרין (נמניה עי הקורח
עומד) נקרקעוה דנעינין מקלח טי ובהן דאינו אלף לכחמילה
ומחוקי (כהונת דף לי עיא) נדיה ח'פ דכינ לא יסא חמקח
ומפוחח עלונו לכחמילה מיי' הוא דרשא דלא שכיח) :

וְרֵאיוֹתַי צחורה חיים שהעיר דלכא למייר דמניח ראי' למח
דלמח השים מקורס חלינא דריה דנכלי לא חיישינן
לפירש נדופני דמנ' דהייט רבוהייכו ולהכי מוחר נמנח בלי סינון
דנבר הוכיה זחא מנרייחא ונקלח דליח דפירש נדופני דבור
ומחך עשמיש מקורס דהקטס לריה מדופני דמנח היי קיד דלא
מיקרי פירש עיי כלי כיל נדופס על הארץ ומחך דאקור נסינון
מוכה דלינ פירש דוקא על הארץ חף נמקלח בירחתי דה רחוק
קלח ננוונה המקשה (ומחך נרייחא דאקור) נמקנן ונלא סינון
שרי מוכח דינו דהני' דדוקא מנור לכלי אקור אלב מכלי לכלי
שרי דהא נמקנן נוחן עכלי לחשון נסס ומלחתי ננדימ הניח
דליה ז' חף נראה שרלייחו מדברי העור ולמה לא הניח מנרייחא
חף נלמח ח'יש דנרייחא מדני מקלח למלקוח ונעינין שירחוש
נדול' על המסכנת אלב מיי' י' לומר דנכלי לכלי ח'יכא חשש
קפק לאקור נענמח ולרענ'ם דכל קפק מהיה שירח ודלי' דאין
דליה מקלח חף מהטור' שהניח דינו דרב הונא? ומחש שפיר חף
ליע על העיי' וקפיד קקיה דלוקר נס עכלי לכלי והלך יחרך
הוי דינא ול' דגס העיי' לא החזיר כיל נרדך' שחינה שחושב
הכלי שני להכיר י' חשש דדיה אלב נמנעה מכלי לכלי מודה
ובעין נקרא ז' נזכר נכלתי ונמקלח בירחתי דאין להחמיר ככל נזח
(דוק) :

(ד) **וּמְצַאתִי** נניח נקקיו שחמך שמתרן דנרי הטור דלא
הזכיר נמקנן נקמנים וקשין וטוס דגס
נמסכנת קטנה כפפה שייז נקניס דקים, שאפטר סברחש יחזור לנפל
דרך נקניה הקטנים נמי אקור נכהן ח'ל ובהי מוכח להדיח מדריח
דלמח לריה הכיר דמקייע לך כל השקן וכו' לרבות ינחושין שסכנן
דהלרד להיר דמה שפירשה החולעס קלח על המסכנת חעיפ שמד
חורה ונפלה נמסקה נעשיח שרן דמדלילערין קרל וכו' דלי מיידי
שפרשו נלמרו מהמסכנת ה' פשיעו וכו' אלח נעיכ דלילערין
קרל להיכא שחורה מיד (להכני') אחר שהלכה קלח על המסכנת
אלמח דנכתיח הוא שחמור מהמסכנת לכלי וכו' עכיל וליעדעיקר
היחדוש דאקור נס נחזר למיס ח'יכף לא נזכר ננרייחא, שהניח השים
ונה ה' דינא נבר שמעינין מקלח דלח זה חלכלו כל אשר נמים
שהניח השים קודם שאלס שוחה וטוחה מווי' שצנורות וליח
למה שפירש נדופני הנור דהייט רבוהייכו אלב כספירש חוף נבור
אקור חף שחור נבור כמיש והרשני' וכן הרמב"ם (נפי"ג מהור"א)
הניח מקודם ה' דינא נשרלים שצנורות וחמיכ נמקנן וכל זה הוא
מונשעושה דקרה נגס דוקה גדול להניח ראי' מקלח שיש חשש
שיפול לחוך הכלי דמילח ומקטנר לחש כן חס הוא נענין שיוכל
להיח כן כאשר הניח נעלמו כחז דפשיס לזו דוקא נקט קיסומים
וקשין חלח נס נמסכנת אחרת חס נכאפשי' שיפול מהנה לכלי
לאסוקי נגד מנוונה שאיח סילח החולע מנוו :

וְהִנֵּה חשש דריה דילמח קליק לעילח מלנייחא וכו' היא
דהוי כמו פירש מכלי בלי משקה נלפת הכלי או
לאחוריה ואיכ זה ספק ח' ועוד י' ספק שני דילמח כפל לחוך
הכלי ואיכ הוי קיסם ובהי דאין נעשוה סים נידים מיי' נדיענר
מהראי' להיות מוחר חה היא כשיעח האויה דגלמח נדיענר שרי
והניח ושיפ חלקו עליו ואלפטר דה כוונה רשי' סכחז דלמח
כבייחנה יכפל בחיסור עיל בלוח ז' והיינו דלא לא יסי' רק ספק
ח' ח' פירש ולכן חף נדיענר סקין נקמנים נאורחא לא יסחה
מונוו בלילה דילמח יסחה נס ניוס וינחז ניד' חקלה נדדך
שחשקו נביד לנל ינחז לידי חקלה ומה שחשש נביח שיפלו נמטה
עיי נקני הנפה היינו שיפלו בלי משקה והוי כפירשו למעלה נחזיר
הכלי דהיא נעיח דלא ליפשיע נשים חלינין נמונחא וחף חס
נוהן המסכנת ננקבי הנפה נחוך הכלי השני לא מהי' אור כלי
השניה כיון דלא נהוו החולעים טס ונס לא נלו נסס עס
משקיס ורב הונא לא מיידי נכהי' דאיכ נישפוט מיי' האינעיח
דשים וענבי' נח'ח נבי' חליח נבס הנסימ דנחיקו אינו עוחר
מספק דננן והיה נקיס נריח וליכ ומוחרחא דזה הוי נדבר
הגלוי וסכיח ולימ' סים ודוק :

7 (ה) **וּרְפַמְשִׁיר** נסס החיח דקיד דמקטס לרב הונא דלא
מיקרי פירש כיל נשורן על הארץ ומייחי
קייעחא לריה מנרייחא דנחושין שסינן דמיקרי פירש חף שלים
על

גבר הוא דאקור ושאידי לגר שרי היינו מהיה חגל מדרבנן חסור עיישיה. והרי חזינן מהך דחולעים ומוציא נביה דאפרן ויחזר צעיר לריך לחלק דחזיל לא חסור כיא אוכל שאינו רחוי לאכילה חסר וחלוי היא מחשש דילמא יחבל אהונס כשיהיה רחוי לאכילה שנסבל מחכילה חסר חגל באפר מדרב האקור באכילה לא גזרו דמידי אחרינא היא ולא מיקרי שרן דאקרה הסורה חף דמחוסים ולא חזיה לאכילה דהקפידה הסורה מהיה עעמא גופא כיון דמחוסים העה שלא יסקלו ולא יעמאו זהם נגבלתם ולא יסקלו נפשותם באכילתם והיו קרושים כעובדא כיון צוקרה פייא וצודרשים חף ריי דלא דריש עעמא דקרח מודה היכא דמפורש עעמא (ענשים צימ קטרו) ויהיה חף סיהיה לא גזרו חזיל באפרן וכן באפר נביה דלא מיקרי שרן ולא נביה לאחר שנעשה אפר דרס אחר נקרא חף הסויה ובשיע שהציוו כחן שרן שרף מותר לאכלו מסוס רפואה ועיב דמיירי דלא נעשה אפר לגמרי ועדין עב שרן עניו כדעובד מלשונו שקראוהו שרן שרף ונהי דמיירי דעיי שטרפו לא חזו לאכילה חסר עימ מדיבנן מיהו חסור כמו נביה שנסבלה מחכילה חסר כמיש המיב רק דלרפואה שרי חף נמולה שזבים. וכן צרמיא נפי קניה מיירי ניב כשערין שם שרן עליו כדמזכח מלשונו וחף שכחב שם צרמיא מוקדם דבאיקור רבנן מותר לחולה שזבים וכלל שרף וכלל יסחה האיבור י"ל דבזה מותר בניב רמיז מינו צר חכילה כלל. חגל כשנעשה מהשרן אפר דק לגמרי חסיה דמותר חף שלא לרפואה כמו נהך דחולעים לאחר ניב חזי וחמח לדינא :

על הארץ איב נכחפקתי לפי דק"ל כהאוקרין צמריים הזוחלין שיש להם מולד וגא ולינו מותר רק צמריין העומדים ואינן נמשכין. היכא דינא בנההו חולעיה זהה דמותרין ואח"כ נעשו המריצים האלה נמשכין וחולין. אם החולעים שנבהו קודם צעודם קיים ועומדין מוהרים ואין חסור חלף אם נכהו חולעים צמריין אחרי שנעשו זוחלין או דילמא גם הקודמים חסורים דהוי כפידיבו צמיס זוחלין דנהם יש איקורא. ולכאורה י"ל דלא מיקרי פייס כיא עיב קרקע או עיב כלי דחא ששענו מצי"חא כמיש החיה חגל פייס עיב טימ זחלין לא ששענו דאקור כיא דהחולעים שנכהו זהם חסורין. והנה אם נאמר דחולעים שנכהו צמיס צכליס שיש להם מולד וגא חסורים כמו צמריים הנמשכין. איב מוכח ונהך דרב הוכח ומצרייחא דינחשין ספיבנן דאקורים דוקא משום שפירשו על הכלי והלא עקבנות גלחיה נעשה המים או הנושקה כנמשכין וחולין כמזנן איב חסורים ממה שרופשים צמיס הנמשכין חלף ודאי דחין הרישום הזה חסור לחולעים שנכהו כנר צמיס הקיים ואיב נמשכין חף חין רחיה מה דגם האוקרים צמריים הזוחלין דמי לימים וכלים משום דהנעלין מהם ניב על הארץ כעובד. חגל כלי חין דעיון כלל לימים וכלים ומותר אפי' החולעים שנכהו צמיס שנשה חף שנמשכין וכן משמע צמיס (חולין דף ס"ו ע"ב) דפשיטא ליה היסרח דכליס ודרש ענין לרבות צורות וכו' וכי' מפשט דברי הש"ע והפוסקים דלא הזכירו איקורא צוחלין רק צמריים ולא צכליס :

(י) **ומיש** נפי חכיי דלשורף השרן דהוי כעובד איקור לכחזילה היא דועינן ומסוס רפואה חגל לא כשכבר שרף חף דברמיא נפי קניה כקטו האי ליסחא עימ צמיס פיר חיסח צמחנר שרן שרף וכו' ומשמע דגם צמכר שרף ניב חינו מותר רק לזרד רפואה ולשון הסויה חינו לפני ומחורחא כמסיל ועוד אפשר לרין מסוס איקורא רבנן צמירי דמחיק עליו כמיס צמישע יוד נפי קייו וסוב מלחמי צמריא צמיס קינ דהסגי על הנמנח כהן ומפרש דברי הרמב"ם (צפיר עהויל) שהניח המיב מסוס איקור כל חשקלו מדרבנן וכדאין יוסר דברי המיב דמיש טפי חך דחולעי' לאחר יציה חף דגם לפריה י"ל דליש צימ כיון דחין אוכל חוסס צמיע ועי לקטן. וגם צמיש המיבי דאקור לעשות דבר האקור באכילה סיהיה כפקר מחכילה חסר ליע דליע חך גזרה כיא עיי ציעול צמערנות גזרו חזיל דילמא יבעל האיבור צדצרים שלא יהיה זהם שיעור לנעלו ולהכי צכלי שדרכו להשתמש רק בצפע סיל להרשבא דמותר ולא שייך צי איקורא דמיש איבור עניידי קיים ליע (וגם לרצניד דאקור מהיה יש לומר כעין זה) חגל חין לרמוח גזירות חזיל זלי' ומייל דגם זה גזרו וללמוד מעלמיט כבר מוזכר (צפיר מומים ידים) דחין דינן דברי סופרים מדיס ואכמייל :

ודיוצא מה לדינא דמי גשמים שהמה חלים צמרוצים מעליי' מותר לשחוח ולשתיה מהם כמו מצרות חף ששמים שנשה נמשכין וחולין כעודע ואם המים חלים מנהר או עזר מניין יש לחוש דילמא נכהו שם החולעים ואם שולח מזור ככלי תופך להערוז ניב חסור וחף צמי גשמים היינו אם מחרוז חינו מחזר צלחן חגל חס היא מחזר צלחן ליע דיע לאסור דכל המחזר לקרקע היא בקרקע ויש לרין צמנוחה רשי' ורין ורשניא (צמולין כ"ז ע"ב) צפיר שהחליע צמחזר דלרשי' חסור רק משום דרוח צפיר ולרשניא ורין גם לא ויהי חסור דמותר לקרקע היא כחין ואקור משום שרן חרין וי"ל דגם רשניא ורין מותר בענין זה עי לקטן דקיסוח שחי דרבו מארעא ומעבר לה דוק. וצמריים הקיים שנעשו נמשכין מקחנר דחין לאקור החולעים שנכהו קודם שנעשו נמשכין ולאשר לא שכיח כחא לרין לעששה קלרמי צזה ודויק צממיס :

(ח) **ורגה** גם להפיח לדיכא איבור רבנן באיקור שנפסק מחכילה חסר כיא משום כל חשקלו. ניב חיש' חך דינא שרן דמותר רק משום רפואה וכלחיה חסור מדרבנן עכיש משום כל חשקלו ולא קשה מיש סעריי מהא דפירות שהחליעו לאחר יציה מותרין דעפרח בעלמא הוא דבזה לא שייך איקור וציה כיון דחינו אוכלים צמיע כיא עם ספירות ובעי' צמיס (קפאצי) דחולעים צנדיס ציבלע לי וחלף חיכלו דחף צמיע כשהיי רחא חוסס היי קן צמס ואקור מותר ציה עימ מעורב עם צמר סרזים וחיו רחא שרי וכיב הפריה נפי פיר סקיד לענין שתיח עיס מצורוח דחף שיש צמיס חולעים ליכא איקורא דציה וכן חיש חך דמותרים צמיס כיא דאפרוח מצינת כנילס שרי דנצל מעפרח כעין מיש צמערני מלך נקפאציט דסולעי' שצנדיס מותרין דבהירחל נבלו והקשה דאעפי' סא'ל שמיטה עימ יש איקור לבלגן חין משום כל חשקלו כדעובד צמיס (שנה לי ע"ב) והיין דאיבור דציה חינו רק מדרבנן ולכן לא מיקרי צניל צמאיקורא עיש והינ י"ל נהך דבינה כנילה וצמנחה יעקב ככלל עיה סקיד הקשה על האמרי' צמירולו דרשניא ורין דקיל דאיבור רבנן ספינן לקטן צידים מוכח דכל חשקלו היא עהיה דחליכי מה מוקשה צמיס דשנה הייל דגם חנז טויר חף חסור ליתן לקטן דכשיכלנו חייכא איקורא דציה ומה צדנבן ספינן לי צידים עיש והנה חף שצברי העערות נכונים בעיקר הדבר חך דאיקורא דנצל חשקלו צדבר החלוק לכיע חינו רק מדרבנן וליש צזה לומר דנצל באיקורא ובקושימו ונהך דשנה חף דהפריה צמי קייו שהעיר ניב מה לא חין כיא כפוסקים דגם איבור רבנן לא ספינן לקטנים מי' צמנחה לוחך (צמיס מי'א) חין צמכב דגם לרשניא חס קחיי ציד מלין להפרישו ומאורייתא גם איבור רבנן לא

(ו) **ומה** שהקשה זהה דכח צמיע סקס פיר דשרן שרף מותר לאכלו משום רפואה. רחא חף צני רפואה מותר כמיס הרצניד והרשניא (צמולין דף כ"ה ע"ב) צחולעים צמחזר והמר י"ב חודש דמותרין משום דמה עפרח בעלמא. וכן הפרוח מצינת כנילה דלכי צניל עפרח בעלמא היא כמיש (צמורה ס"פ כ"ה) וצוטשע ספי' כנר נחקשה צזה צמי ענחה יעקב כלל מי סקיקט ומייה ענה מהא דקוק המורה דכל הנשרפין אפרן מותר חון מלשמה והקדש ועמחשונה דיצ"ש ס' רניה ודבריו חמוסין מה ענין זה להך דקוק חמורה דמחיתין מיירי צמיקורי הנהל כמיש רשי' צריש פירשו על הנושנה ובחוקי' שם דיה הנשרפין כחנז העעס דכשרפין אפרן מותר משום דכיון דלוח הכחנז לשרפין ואחר שנעשה כחולס הסורה כנר הלך האיבור ואפר מותר חגל כקצרין כיון שלא חן כחנז לעשות גמס שוב דבר (וסא דנקצרו היא עמחש חקלה) משוך איקורייהו לעולם עיש והיינו כיון דחקיה רינהו חסור ליטוח ניב מהאפר. ומיש צמפניי (צפיר דפקחים) רחא היי שלא כדרך סלחון י"ל דייע דגם שלא כדסי' חסור מהיה רק שאין לוקין ענמיל (צפיה מהי יסחה) ועוד צמס שרדך ליטוח מהאפר חפכר דעיקרי דהוי כדתיב והארכתי צזה צמקיא (עיל צמאוי' צמי כ"ה) חגל מה ענין ערלים לה חטו המה מהנשרפין ונחשי ריניש שפיר מייהי להך דכל הנשרפין וכו' דהוא מיירי צדנר איבור עי' שנעשה אפר ומייהי דנצי'גם אפרן חסור כמיש צמיס חון מלשמה והקדש ובחוקי' הייל כחנז משום דכחיו ולא ידבק וכו' וגם הייך צייד סקניה סיק ייט דמיירי צמחיה כמו כתיב ועולה שפיר הניח חך דכל הנשרפין וכו' ונכיו כיון דקרלים חנים חסורים רק צמכילה ולא צמנחה אפרן מותר כדמזכח מהך דחולעים לאחר י"ב חודש ומצינת כנילה דאפרן מותר איב שפיר הקשה דשרן שרף האפר מותר חף צני רפואה ולמה הולך סיהיה לחולה שאיב סכנה :

ואורם גם הקושיא שהשחיר צמיי צמיע כנשעניד לחרן. דהנה צמנחה כהן צמער החערותה צמיח פיי חוליה מדרבי הרמב"ם (צפיר מהויה) דדבר האבור צמכילה כשנסבל מחכילה חסר שרי צמחזר (צפיר דעיי) עקרה דנבילה רחמי' **כא**

כחלוש כמו בעבודה זרה, והביאו הבי"ב בא"ח (ס"ם מרכ"ו).
 הרי דיליף מעבודה זרה, ולא כמו שהחליט החתם סופר דאין
 למילף לשום מילי מעבודה זרה. ואף דסבך ילפינן דמחובר
 פסול משום דכתיב (דברים ט"ו י"ג) באספך מגרנך, כפרש"י
 בפרק קמא דסוכה (דף י"א ע"א ב"ה פסולה), י"ל דמיעט רק
 מחובר מעיקרו, אבל חלוש ולבסוף חיברו כבר דומה לגרנך,
 דתחלה אספו והיה חלוש.

למג"א כן. ועוד, דהתם לענין אי המחובר לקרקע גבול
 כמטלטלין, י"ל כיון דבב"ק (דף ק"י"ו ע"ב) יליף הש"ס
 דקרקע אין גזלה, דמה הפרט דבר המיטלטל, ממילא גם
 חלוש ולבסוף חיברו הרי אינו מיטלטל כשגולו.

→ ובוה שהביא השואל משו"ת רמ"ן דהחולעים שבקמה
 המונח על רצפת קרשים או אבנים, פשיטא דאסור גם
 להפרי חדש דאינו כלי ולא היינו רביעייהו. תמוה הוא וראוי
 לטומונו ברמז, דמה חלוי זה דוקא בכלי, הא מפורש בפרי
 חדש דדוקא דבר גוש ויבש כגון פירות וחסין וקטניות, לאו
 אורחיה דחולע לנאח מן החור שמתגדל בו ולחזור למקומו,
 ולפיכך לא הוי רביעייהו, משא"כ דבר לח וקמה שאין מתגדל
 החולע חוץ חור, בהכי קים להו לחס"ל דהיינו רביעייהו
 לפרוש מן הקמה ולחזור עי"ש. וכבר כתבתי דכיון דכתיב
 השורץ על הארץ, נריך דוקא מחובר מעיקרו כמו ארץ, אף
 דאינו כלי כיון דאינו מיטלטל מ"מ קרקע נמי אינו. וכ"כ
 ז"ל"ס בפרק קמא דחולין (דף ט"ו ע"א ד"ה אמר) דלענין
 עבודה זרה דילפינן דהר אינו נאסר, לכן חלוש ולבסוף חיברו
 נאסר דאינו כבר דמחובר מעיקרו, ולענין הכשר זרעים דכחוב
 כלי בעינן דומיא דכלי דמיטלטל, לכן ס"ל לחד חנא דחיברו
 אחר שנחלש אינו מוכשר כיון דעכשיו אינו מטלטל בכלי, ולענין
 שחיטה הוי חיברו ולבסוף חלוש ספק, כיון דילפינן מויקח את
 המאכלת (בראשית כ"ג י'), אי נריך להיות ניקח ומיטלטל בשעת
 שחיטה, או דממעט רק חיברו מעיקרו, דמעולם לא היה בר
 קיחה, כיון דלא מתאכלת ילפינן רק מויקח, עי"ש. ולפי מה
 שכתבתי בלאו הכי בעי רבא לענין שחיטה, דאף דמן החורה
 נריך דוקא מיטלטל כמאכלת וראוי ליקח בשעת שחיטה, מ"מ
 אפשר אסור מדרבנן דגורו להיות כמחובר, משא"כ לענין
 הכשר דהוי אפוש טומאה, לא גורו שיהא כחלוש לחד חנא.
 וכהאי גוונא איחא בבינה בפרק קמא (דף וי"ן ע"א) אפוש
 טומאה מדרבנן לא מפשינן. L

שכחז החתם סופר שם מדאמר רבא לענין הכשר
 זרעים פליגי חנאי, ולא אמר נמי דהני חנאי פליגי נמי
 לענין שחיטה, ש"מ לא ילפינן מהדדי. אין קושיא, דנהי דלענין
 הכשר זרעים ס"ל לחד חנא דמיחשב כחלוש, מ"מ אפשר לענין
 שחיטה גורו רבנן שיהא כמחובר, דהא כתב הבי"ח בקונטרס
 אחרון ליו"ד (סימן וא"ו) אחר שהביא נמי דברי תרומת הדשן
 דחלוש ולבסוף חיברו אינו מדאורייתא כמחובר, לכן אפילו
 חננא באיזה ענין דהוי מחובר, אין ללמוד גורת חכמים זו מו.
 ובשו"ת מהר"י אסאד (יהיה יעלה בחלק יו"ד סימן נ"ח)
 העלה דכן דעת הרשב"א בשמחה (מ"א סימן אלף רל"ג)
 דחלוש ולבסוף חיברו מדאורייתא אינו כמחובר, אלא כשאר
 דהוי כמחובר הוא רק מדרבנן. ושם בשו"ת מהר"י אסאד
 הביא עוד מיו"ד (סימן וא"ו ס"ב) דלאו כמחובר דמי, ובח"מ
 (סימן ז"ה ס"א), ובאה"ע (סימן קכ"ד) לענין גט, כמ"ש ב"ח
 (שם ס"י) ופרי חדש (שם ס"ק י"ז), וביו"ד (סימן שס"ד ס"א),
 ומדמי כל הנהו לעבודה זרה עי"ש. לכן אין הכרח לומר
 [ד]כמו לענין הכשר זרעים פליגי אי הוי כחלוש הי"נ לענין
 שחיטה, דאפשר מאן דס"ל לענין זרעים הוי כחלוש דהוא
 לחומרא יהא נכשר לקבל טומאה, משא"כ בשחיטה אם יהא
 כחלוש יהא לקולא, ומאן דס"ל לענין זרעים הוי כמחובר מ"מ
 אפשר דהתם לא גזר ובשחיטה גזר שיהא כמחובר. וא"כ לענין
 שרץ על הארץ דלא מצינו בש"ס דגורו דחלוש ולבסוף חיברו
 יהא כמחובר, אין לנו לדגש גורה שיהא כמחובר.

עוד הביא השואל משו"ת רשב"א (ח"ג סימן רכ"ח)
 דהמחובר לקרקע בטל הוא לגבי קרקע ואינו מקבל
 טומאה. ג"כ לא חבא, דנקבלת טומאה דבחורה כתיב כלי,
 ומחובר לקרקע אינו כלי כמו שפרש"י בפרק במה אשה (שם
 דף נ"ח ריש ע"ב), ורק בחנור וכירים ס"ל לרמב"ן (בפרשת
 שמיני ויקרא י"א ל"ה) דאפילו מחובר לקרקע מקבל טומאה, וכן
 ס"ל לרמב"ם (פס"ו מהל' כלים ה"ו ופיה"מ כלים פ"ה מ"א), והוא
 גזירת הכחוב כמו שכתב מורח"י (שם), אבל רש"י ס"ל דגם הם
 לא מקבלי טומאה כמחובר דלא חשוב כלי, אבל נהי דאינו
 חשוב כלי מ"מ כקרקע נמי אינו - היכא דכתיב הר או ארץ,
 דדוקא מחובר מעיקרו דומה להר וארץ.

→ ובוה שהביא מהמג"א (סימן תרל"ז סק"ו) דמחובר לקרקע
 כקרקע. הכל הביא גם הוא, דהא במסקנא לא ס"ל

ג. להג"ר מאיר צבי וויטמאיר אבד"ק סאמבור, רפוס פרעמישלא תרל"ב.

ש"ג גשורת ש"י
 מהדורא תניינא
 גר"ל ר' אליהו יגורג טאקאק צ"ח

17

ויקרא יוד הלכות תולעים יהושע בה

המים ועוד כפי שפעלה סבת כחה ותלמי נקיי ק"ח דתולעה הנזל כחלוט לא תשיב צריה ותטיל כנו כן בחולמים קנינים ביזרח שצמרים ושנחמוץ ודאי כנלס דנעלי דל"ח ליגע במעטו של חיקור ממעה קניחו.

7 ולענין עגלים סנדלים צמרים שגבילים ושנחמוץ עימן ומערכות שלים כמגעים מוחרין למיכך שומה וקויה מסס ואיטו נמנע. כנלס דלס הדמנו תולעים לתוך פיו וסתיב נהם שלא נכלעו עם סמים איטו יכול לנולעם דחרי פקדי מן סמים אל חוך פיו ולא הסירו אלל כי נכלעו עם סמים ולא נחשו אל חוך פיו אלל אס פירשו מן סמים אל חוך פיו נלס דלס לנולעם וחימה דלמחריק פירש ללחרי השולם וקנעם צמיו סוי קי וקפה דלמה לא חשיב כשורין אל חוך פיו וי"ל דלגיד דנעיק פירסוק על סאנן ואילו לא נסס על הלחן שחך כעיש התקפוחה נבי קישות שסחליב גלדיס לדעה נקיי ז"ל סכי נבי תולעה שפרכה מן סמים ורשקו אל חוך פיו חקור לנולעם דמשיב כחמש על הלחן אלל אס נסס התולעה מעלמס עד שנלעה מוחר לדעה נקיי ולדעה סקוריס דכל פ"טובל לנחוש אפילו לא נסס חקור סכי נבי אס פירש התולעה מן סמים אפ"י לא נסס חקור לנולעם וחימה ולדעה נקיי ז"ל דנעיק פירסוק ואילו לא נסס מוחר קנעם מן סמוריס צמיו מיש משפסל ליה הלל לא נחיש י"ל דפירש פלרי דכיון דמיכך חשיב כחמש ומעריה מפי ליה ולגיד דכל פ"טובל לנחוש אפילו לא נסס חקור מוקי סל דמקסה נלרי השולם דוקס כשחור אל נביחיה אלל קנעם צמיו כיון דיכול לנחוש חקור.

8 ולענין מעטה שמונקים נהם סמים שגבילים דרך לטובות מן סמעיין אס נכלאו תולעים שצמרים סיה כרי לכאורה דעוחר דעים סמכונקיס מוחרים אעני דמחונקיס סמים שנחמרה אל סמעיין ע"י נלוק נלסח דלל חשיב מיזור לענין זה אלל דליכל לקפוקי עשה תולעים שנחמרה מן סמעיין צלו וסקוריס איכל למיער דבאן נחללו וכאן סיו ולא חשיבוק עשה גדלו צמעיין אלל דיש לחוש להסחיר באיסיור דלודיחל וזה סייכל דסוי קי אס יש צמס תולעים ולא סומקו פירש עיש צמס תולעים. עוד סיה כיל עמס להחיר דלחן דרך מים הזולחין מן מעיין נובע להיזה בו תולעים אלל כי גדלי תולעים אין גדלים אלל צמים המכונקים ואיכ יש לחלום דוחי מן המערה גדלו אפ"י ק סוד לסמיר.

פירש חקור מיישין ולא סומכין סקי והביטול אלל דוקס עקום דחיינו נביחיס וכדלמחריק נבי לא לישית שכחל נבביחל דלשיב דסוי סי ונעיל צרות אפ"יס חקרו ועוד דסוי צריה לרוב הפוקקיס ולא נעיר. ומדבר כמנכיל בחידושו משמע דעוחר כל עלל פירש חוך לבור ואפ"י פירש עני כלי או על האנרים חקור משום סקן ססוקן וברי משמע דוקס כי פירש למקן עני עלים וברי אלל כי פירש נחוך סבור עוחר אפ"י על עלים וצמרים ולסקן הנליס לא משמע דלסקור אלל כי חשיק ליה חוך לבור ואפ"יס אשפסר לומר דלל ספילעו ללסקור אלל דמחלילס כחצ דלורסל דעלחל קחרי וסיה אפ"י נכלי לא מיישין דילעל פירש דלדומעל דענח ונחך סכי כחצ דלקקן משמע דכל סייכל דלי פירש חקור מיישין דילעל פירש ואיכ מליך לומר דמיכ איטו חקור אפ"י פירש דסרי כל סייכל דלי פירש חקור מיישין דילעל פירש ואיכ אפילו עיש סכנור ילסקו דלמסו דילעל פירש עני דלי ומלל אלל ודלי אפ"י פירש ליה לן נח וכן הכין נשליסכו דלמליס סקריס להחיר (ועיין להנד כריבד נקיקן פ"ד צמיו אוח ד' עס ססלרין סרמיט עין לך נח רחם). וסרד כחסי ופלתי דעוחר לסחיר כשחלל מן סבור לכלי דחוי כנו אל כלי אל כלי אחר דלחן הנדל בין צור לכלי וכן כלי אל כלי רק זס יש הנדל בין עייה מכלי אל כלי וכן שואב נכלי קטן מוחך כלי גדול דוחי כל עס שמוכס נחוך הכלי שסמסקין צחכו מקרי סייטו נביחיס אלל דכשכונק הכלי לחוך סכלי או סבור כדי לעלוח מנוט עס עיין לנחור דליחל פירש לסדוקן הכלי ענחוק אלל כשעירח מכלי אל כלי אי פירש מנפריס סייטו נביחיה עיש וכן אעט גלל על סרד פירש וססקן חליטוחו אלל על ר"י ואריס דנחשו נביחיס דלי פירש על דומן סכלי לאו סייטו נביחיס אפ"י על דומן ענפריס ולא עוד אלל דלריס קיל ללסקור אפילו לא פירש על דומן סכלי אכלל כנו פירש. (ועיין לסרד סכמת ארס נביחיה ארס דמים עיש שנחמור נח על סרד כחסי כנו פירש). ואפילו לפי דעוחר לא סרדס למאורכו עה שסקפ"טו צחחי דליכ כל מים סכנחמה לחקך דילעל כשחללס נפלו סמסקין לחוך סבור כעיש וערי כנלס סקל סייכל דלש צמרים הללו דליכ קי אחר עמל רינחוח ועיין עיש נבי ביה סחולס על הפריס ז"ל צמים שסחליעו ולס נסס ועיין נבי עמיון נרכס עס סחקסס עליו דקפס סיה עס תולעה קי לא סיה עס תולעה לא חשיב סמק כיון דעוחרק צמולעים כעיש סרד עין נבי קנח סלקמו ואחיק כדע סמים הקמה מוחלבו דלסקור דליכל אלל קי אחר עמל כיומה עישו וסמסקר לומר דלל דעי מים לקנעם דנבי מים אשפסר לחלוח סמחולעים סס צמולי סכלי או צמולי סממח וכל צלו אל חוך הכלי סקך דרכס כשדוליס צמח עלל ינולו תולעים לא כן נקמט דקמט תולעים נקמט דרכס להיזה בכל הקמה ולחן אסס יוכל לחלוח צמוס דכך. עוד הקמס עסס סרד עיד דלפ"י סיעל דלחן לחוש עמל פירשו על דומן ענח מיש פירשו נודלי על סקמח ישיע. אלל דחיימס על הפריח ח"ך לא הנניע דוחי תולעים צמעים כשנחן נקמח ודלי חשיב כמנכיס דנקמח לאו סייטו נביחיס וי"ל דכך סול דעח סרד עיד לומר דנקמח ודלי פרכיס סייטו תולעים ענמיס ועיני מיעה ענחל סממח כי סלי ח"ך לא אעוה ספריס. ולדעתי כפי סכחלס לא חשיב פירש כנו תולעים שנחמוץ כשנחשו נבביחיל דעמח ר"י כנו שנחמלר.

סימן נ

ראיותיו להנד פירש שכח דדוקס שוחם וסחה אלל לפחות נכלי חקור דמיישין דילעל פירש דלדומעל דמחל וסקוריס סמירי יוחר דלמילו חויק דלל פירש אל דומן סכלי כלל לא מנפריס ולא ענחוק אפ"יס כי חילל מן סרד סוי פירש דעניקחל צור וסמחל כלי וכחצ דחרי סדעס נחוק עקום דמלכס סמחמריס ענכל סלחן וקדקשוה לא סוד נביחייסו נכלים ישיע. ודעיס גדול דלילו חשיב כשורס כשחלל מים נכלי מן סבור נט מים סכנור עיס ומערה ילסקו אפ"י לקמח ולנחוח דליחל דליחל יפלו מן סכלי אל חוך סבור וסרי פירש ועוד דליחל אפ"י פירש עני שום דנר אחר חשיב כפריס אפ"י סוי נחוך חויי סבור איכ לא יכל מוחר לקמח ולנחוח דליחל עלל יפלו אל סמים שום קסוקן או שום ען אף אל סמים ופירשו סחולעים עני אלל ודלי דכל סחול חוך חויי סבור סרי סוח כלילו פירש אל כוחלי סבור מנפריס דמשיב עקום נביחיס ואפ"י סוליס מים נכלי מן סבור חשיב מקום נביחיס כל סחול עמ סמים דספח מיו ולשוני כרי סול ככלי סמולב מן סבור ולא מיישין דפירש על עיני ומרכיזו וכנו שיהנחל ציחך עלח לקמן. ואשפסר לומר דחולעים ספורטיס נכלי סמולב מן סבור או נדוקן הכלי מלחוריו או נחוך סכלי סוי מישעו דנעיר צחח תולעים סכנור דסיה כיומו ועוד דסוי קסס כי מיל פירש וטובל ועיין נבליה קי מיל דחשיב ליה כעין קסס ולא קסס איכל ולא ציעול צחח איכל כעיש סרביי חס אן לומר דנמחל משמע דכל סייכל דלי

7 ולענין יקוח מחולעים ענח השולם להכחיס צמים ואחיק נודקיס ארחס אס יעללו כי אר"י תולעים אוקריס ארחס וליחי ע"י סקרה עליחס סכר לומר כיון שדרכס להחליע ח"ל עלל כי או לא מלל כלל הרי כיון שדרכו להחליע איטו יוכל ללטרל נלל נדיקס ונדיקס לא מסיכיס אלל קודס ציעול לעין שמשע כעיש הפריח צמיק ליד סיי פיר וגס לפעעיס איטו נללח ולרין עוקסו ישיע. ונח נס לדעת סמריס כי מיל סוף קיב דלל סחיר סרמניל יקוח שנחמגלו נדיענד אלל כסלל החוקקי נחולעים כנון עיניס קלספעיס מלייסי ולספוריס אין מלייסי אלל פריסיס נדיכיס סחוקוקי

הוא חקור מיישין ולא סומכין סקי והביטול אלל דוקס עקום דחיינו נביחיס וכדלמחריק נבי לא לישית שכחל נבביחל דלשיב דסוי סי ונעיל צרות אפ"יס חקרו ועוד דסוי צריה לרוב הפוקקיס ולא נעיר. ומדבר כמנכיל בחידושו משמע דעוחר כל עלל פירש חוך לבור ואפ"י פירש עני כלי או על האנרים חקור משום סקן ססוקן וברי משמע דוקס כי פירש למקן עני עלים וברי אלל כי פירש נחוך סבור עוחר אפ"י על עלים וצמרים ולסקן הנליס לא משמע דלסקור אלל כי חשיק ליה חוך לבור ואפ"יס אשפסר לומר דלל ספילעו ללסקור אלל דמחלילס כחצ דלורסל דעלחל קחרי וסיה אפ"י נכלי לא מיישין דילעל פירש דלדומעל דענח ונחך סכי כחצ דלקקן משמע דכל סייכל דלי פירש חקור מיישין דילעל פירש ואיכ מליך לומר דמיכ איטו חקור אפ"י פירש דסרי כל סייכל דלי פירש חקור מיישין דילעל פירש ואיכ אפילו עיש סכנור ילסקו דלמסו דילעל פירש עני דלי ומלל אלל ודלי אפ"י פירש ליה לן נח וכן הכין נשליסכו דלמליס סקריס להחיר (ועיין להנד כריבד נקיקן פ"ד צמיו אוח ד' עס ססלרין סרמיט עין לך נח רחם). וסרד כחסי ופלתי דעוחר לסחיר כשחלל מן סבור לכלי דחוי כנו אל כלי אל כלי אחר דלחן הנדל בין צור לכלי וכן כלי אל כלי רק זס יש הנדל בין עייה מכלי אל כלי וכן שואב נכלי קטן מוחך כלי גדול דוחי כל עס שמוכס נחוך הכלי שסמסקין צחכו מקרי סייטו נביחיס אלל דכשכונק הכלי לחוך סכלי או סבור כדי לעלוח מנוט עס עיין לנחור דליחל פירש לסדוקן הכלי ענחוק אלל כשעירח מכלי אל כלי אי פירש מנפריס סייטו נביחיה עיש וכן אעט גלל על סרד פירש וססקן חליטוחו אלל על ר"י ואריס דנחשו נביחיס דלי פירש על דומן סכלי לאו סייטו נביחיס אפ"י על דומן ענפריס ולא עוד אלל דלריס קיל ללסקור אפילו לא פירש על דומן סכלי אכלל כנו פירש. (ועיין לסרד סכמת ארס נביחיה ארס דמים עיש שנחמור נח על סרד כחסי כנו פירש). ואפילו לפי דעוחר לא סרדס למאורכו עה שסקפ"טו צחחי דליכ כל מים סכנחמה לחקך דילעל כשחללס נפלו סמסקין לחוך סבור כעיש וערי כנלס סקל סייכל דלש צמרים הללו דליכ קי אחר עמל רינחוח ועיין עיש נבי ביה סחולס על הפריס ז"ל צמים שסחליעו ולס נסס ועיין נבי עמיון נרכס עס סחקסס עליו דקפס סיה עס תולעה קי לא סיה עס תולעה לא חשיב סמק כיון דעוחרק צמולעים כעיש סרד עין נבי קנח סלקמו ואחיק כדע סמים הקמה מוחלבו דלסקור דליכל אלל קי אחר עמל כיומה עישו וסמסקר לומר דלל דעי מים לקנעם דנבי מים אשפסר לחלוח סמחולעים סס צמולי סכלי או צמולי סממח וכל צלו אל חוך הכלי סקך דרכס כשדוליס צמח עלל ינולו תולעים לא כן נקמט דקמט תולעים נקמט דרכס להיזה בכל הקמה ולחן אסס יוכל לחלוח צמוס דכך. עוד הקמס עסס סרד עיד דלפ"י סיעל דלחן לחוש עמל פירשו על דומן ענח מיש פירשו נודלי על סקמח ישיע. אלל דחיימס על הפריח ח"ך לא הנניע דוחי תולעים צמעים כשנחן נקמח ודלי חשיב כמנכיס דנקמח לאו סייטו נביחיס וי"ל דכך סול דעח סרד עיד לומר דנקמח ודלי פרכיס סייטו תולעים ענמיס ועיני מיעה ענחל סממח כי סלי ח"ך לא אעוה ספריס. ולדעתי כפי סכחלס לא חשיב פירש כנו תולעים שנחמוץ כשנחשו נבביחיל דעמח ר"י כנו שנחמלר.

זהו ודאי קרוז במציאות ושכיחי, וקושיא הג"ל במקומו. פד (סעיף א') (א) במים. וה"ה לכל מיני משקה (רמב"ם פ"ג ולכ"ן [נראה להנה] באמת בלא"ה קשה על הטור (ע"י ש"ך ה"ב סמ"ג ל"ח קל"ב טו"ש"ע ס"ג, ש"ך פ"י מדש ס"ק ל"ח) לפני מה שכתבו המוספות בזכורות (שם ד"ה רז) ס"ק א'): (ב) בורות שיחין ומערות. ובדיקות גדולים מצואר דאף עמא שיאל דרך בית הרעי לחוץ, טהור לכ"ע מכונסין כיון דאין להם מוצא ובא (פ"י מדש ס"ק ב'): (ג) אב"א אסור לשאוב. עיין פלתי (ס"ק א') כי אחרונים פירשו לחלק בין שואב מכלי לכלי לשואב מבור לכלי, [ואני כתבתי שאין חילוק], רק הברדל יש בין עירה לשואב, ע"ש:

ישוב מירוח בדברי הטור

דיני תולעים

סימן פד

דין שרצים הנמצאים במים בפירות בקמח ובגבינה. וכו' י"ז ע"פ:

א. שרצים הגדלים (א) במים שבכלים (ב) ושכבורות שיחין ומערות שאינם נובעים מותרים אע"פ שאין להם סנפיר וקשקשת לפיכך שוחה ושוחה מהם ואינו חושש לשרצים שבהם אם יודמנו לחוץ פ"ו (ג) [א] אבל אסור לשאוב כללי ולשתות מהם (אש"ר"י פ"א"ט ופרוץ כלל מ"א וכל ט) ואם פירשו במקום רביתו כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי מבחוץ אע"פ שחזרו אסורים ומסתמא אין לחוש שמא פירשו אבל אם לא פירשו אלא על דופן הכלי מבפנים מותרים:

שלימים כדרייתו אסורים. ולפ"ו כל הג"ל מיושב, דהא דכתב הטור הואיל והוא שלם, לא דס"ל בלעם הוא כמעוכל, דזה אינו, כמו שכתב בהלכות פסח. רק נקט שלם, [כיון] דלא חילק בין עודנו צמעי [הדג], או כבר יאל לחוץ דרך בית רעי, ולכך נתן הטעם הואיל והוא שלם, אבל באמת אם אינו שלם ויאל דרך בית רעי הוא מעוכל. אבל בחוץ מעיים אין לחלק כלל: ובאמת בלא"ה נראה הא דחרדו כל חרדה להקשות מהך דג טמא, אהא דלהלות [ד]הוי כמעוכל, היינו דס"ל כר"י שמעון ב"ה (שם) דשיעור עיכול נדגים כדי שיטמו על האור וכו', וזהו ודאי היה נדגים שזלעו, דהא צמרא חששו שהשרץ צמעי הדגה, ומוה בלו לכל החירוצים, ואף שר"ם (נחום) נזרות שם ד"ה דג ודא"ש (שם) מירך דאחיא כן צתירה (באהלם שם) דצעי מעת לעת, לא חששו לכך, כיון דלית הלכתא כוותיה. אבל לפי מה דפסק הרמב"ם בהלכות טומאת המט פ"כ (ה"ה) דגם בעופות ודגים [צעיין] מעת לעת, א"כ אודא כל הקושיא וכמ"ש ר"ח, ואין לריך לשום חילוק, ולכך סתם המחבר. ולכך בחטה שנמצא בפסח צמרגולת, ליכא למימר דהוי עיכול, דמי יימר ששהה צמעי [הצמרגולת] מעת לעת, ותמהני מאחרונים בהלכות פסח שלא הרגישו צו, ודוק:

פד (סעיף א') [א] אב"א אסור לשאוב בב"י וכו'. דע כי הרב צ"י (קל"ד ע"א ד"ה ומ"ש אבל) כתב וז"ל והיכי שיערה משקין שבו השרצים (כללי) [מכלין] לכלי אחר, נראה דכלי שני דין כלי ראשון יש לו, וכשפירשו על דופני [הכלין] שצפנים, כיון שלא פירשו שם אלא עם המשקה, היינו רבוחיהו. ואף שמדברי הרא"ש (פ"א"ט ס"י ס"ח) גבי צורות נראה שאם שאב מים בכלי ופירש לדופני הכלי, אסורים. אפשר דהתם שאני, דמעיקרא היה צבור ועכשיו בכלי, אבל הכא דמעיקרא כלי ועכשיו כלי, שייך שפיר למימר היינו רביחיה עכ"ל. ונמשכו הש"ך (ס"ק ד') והפרי חדש (ס"ק ד') אחריו, ולכך פירשו הא דכתב רמ"א דאסור לשאוב בכלי, פירשו מבור, אבל מכלי לכלי מותר. והפרי חדש (שם) חמה על רמ"א שסתם דבריו, עיין שם: ואני לא הבנתי הקושיא, דלא ידענו הברדל בין צור לכלי ובין כלי לכלי, רק זה יש הברדל בין עירה מכלי לכלי, ובין שואב מחוץ כלי קטן לגדול. דודאי בדופני כלי צפנים מקום שיש המשקין, מיקרי היינו רביחיה אף שלפעמים רוחש החולע למעלה מן המשקין, מ"מ כך רבוחא וטבע הרחש [לרחוש] מלמעלה למטה, וזהו רבוחא. אבל אם פירש לדופני הכלי מבחוץ, במקום שאין משקין כלל, בור לא שייך היינו רבוחא, ואסור. ולכך כשמערה מכלי לכלי, א"כ [אם] הרחש דבחוץ הכלי ירחיש על הדופן למעלה ממשקין, וזהו רבוחא, ולרחוש לחוץ לדופן השני כולי האי לא חיישינן. אבל השואב, א"כ דופן החיטון צא לחוץ המשקין, ונדקיק ונרחשו עליו הרוחשים, וכשמוציא כלי לחוץ, הרי הרחש על הדופן הכלי מבחוץ כלי משקין, ולכך חיישינן שירחיש מבחוץ לפנים, אבל לא מצפנים לחוץ, כי אין דרכו להרחיק מן משקין, ואחתי שפיר, וזהו צבור. ולכך סתם הרמ"א דאסור לשאוב אפילו מכלי לכלי, דלערום מותר, אבל לשאוב אסור. וזהו צבור וכוון לענ"ד, וכן משמע קצת ב"י ע"ש ס"ק ה', ע"ש:

שאינה מתייחסת לתולעים שבכלים

ישוב על קושיית הפר"ח

דעת יהונתן

1. אמנם בחכמת אדם כלל ל"ח דין ג' ובבית אדם אוח ל"ד ס"ק נ' דעתו כדעת הבי"י והאחרונים הנמשכן אחריו דדוקא בשואב מן הבור הרי כפירש, אבל בשואב מן הכלי אע"ג שיפרש לאחורי הכלי ששואב בו לא מיקרי פירש דזה הכל דרך גדילתו. ועיין עוד בדרכי תשובה ס"ק ט"ז.

ספר ב"ר ופ"ו
הזאין רגנו' הוג'ן אייג'ס פ"ב
מהר"ם ו"י (ש"ך)
י"ב ט"ו א"ו י"י. צ"ו א"ג

דין פרעושו שופל למאכל ואינו ניכר

כולס כן, נלאו הכי כולם אסורים. ולא יזוייר בהתערוכות²⁹ שלא יהיה ניכר האיסור בשום³⁰ אופן, אם לא זהיפוך, וכאלו אומר אפרוח צנינה, שנטל אפרוח מביצה ונתערב באפרוחים שחוטטים, ואינו ניכר, וקמ"ל דהוי צנינה, דאסורה מתחילת צנינה³¹. והלשון קלם מגומגם: והגדה לדעת הרשב"א בתשובה (שם) דביצת אפרוח לא קרוי צנינה נשמה, א"כ ה"ה כינה בשבת דנחלקו בו בעלי מוספות (שם י"ג ד"ה שמה) אם הוא השחור או לבן, דקיימ"ל דמוחר להורגו, דלית ביה נטילת נשמה³², אף לענין צנינה³³ לא צריט נשמה מקרי. אבל להרמב"ם דאפרוח כנ"ל קרוי צנינה נשמה, אף דודאי לענין שבת לא מחייב עליו הממעכו צד, א"כ אף כנינה הנ"ל יש להחמיר דאינו צטל. ולא ידעתי אם יש להחמיר בדברים כאלה בספק דרבנן, וכבר אמרו (ט"ז ס"ק א', ועי' רמ"א סי' ק"א ס"א

ומי ק"י ס"א) כל ספק צנינה להקל, ועיין תשובת חות יאיר (סי' ק"ה) שפרעושו שקפץ למנשיל: והגדה הרא"ש (פג"ה סי' ל"ג) חולק על זה, וס"ל ללא תליא צנינה דהוא אסור מתחילת צנינה, רק תליא צנינה שהוא אם יחלק ושמו עליו או לא, וכחז עוף נצלה אם יחלק עדיין שם נצלה עליו. והגדה בזה יאיר לנו דין גדול³⁰ שהחולעים הקטנים המתהווים בעפוש פירות שקורין מילצין, דהא כל זמן שלא פירשו מותרים, ואינם קרוים ערץ על הארץ אפילו יעמדו ימים רבים, א"כ אין כאן איסור³³ לתחלת צנינתו, דכי צנינתו של המילצין כשירחש, [הלל] זהו [רק] מקרה [הנצלה לאחר יצירה], וא"כ כשנזכרת מותרת, דלא אסרה תורה רק כשירחש אסרה החורה³⁶, ואין זה מתחלת צנינתו, ואפילו צנינת אפרוח דעם הש"ך (ס"ק ב') דלא אסור מתחלת צנינתו דמקדם

דעת יהונתן

השיע וביצה שיש בה אפרוח וא"כ אי אפשר לפרש כן. גם כומניו שאין נוהג דין שור הגסקל ועיר הנדחת משכחת בביצת עוף שנעבד וחקרובות ע"ז בעבד מעשה בגופה [יערין חולין דף מ']. ואם נאמר דבדבר שנאסר בקונם ונתערב היכא דלא [מצין] להחיר ע"י השמלא לא מיקרי דבר שיש לו מתירין [יערין תוס' ע"ז דף ע"ג ע"ב ד"ה טבל מ"ט כ"ר], משכחת בביצת עוף שנאסר בקונם, דאי מקרי בריה מצד האפרוח לא בטלה מאיסור הגאה שבו אף בתערוכות אלף ביצים שיש בהם אפרוחים שמוחרים בהגאה (גרוך טעם)
29. יש לומר ציור התערוכות כפשוטו דהיינו שנתערבה ביצת אפרוח טמא בביצי אפרוחים טהורים, שהיא אטורה מן התורה ולקוין עליה, והן אינם אסורין כי אם מדבריהם, ויש נפקא מיניה לענין ספיקא דאורייתא ודרבנן (מור הקציעה בקונטרס שלל ביצים)
30. לפענ"ד לא קשה כלל, דהא דהביצה חשיב בריה אינו מטעם האפרוח שבתוכה, רק מטעם שלימות הביצה כמו שכתב הש"ך בסימן פ"ו ס"ק ט"ז, עיי"ש. ואפילו אם נתרסק האפרוח בתוכה חשיב בריה משום שלימות הביצה. וא"כ לא קשה מידי דמיירי שבשעה שהיה ריקום אפרוח בשלימות בתוכה היה ניכר כשהעמידה לפני השמש, ואח"כ נתרסק האפרוח בתוכה ע"י נענוע וכיוצא ונתערבו עד שאי אפשר להכירו. אי נמי שמחמת הבישול נתקלקל הריקום ואינו ניכר כ"י (חוו"ד ביאורים ט"ק ג'). וכן כתב לתרץ התת"ס בהגהותיו עיי"ש. מיהו בפר"ח ובפרי תואר ס"ק ב' מבואר דהא דביצה שיש בה אפרוח לא בטל אינה מטעם שלימות הביצה רק מחמת האפרוח, והיינו כדברי הפלתי. וכן העלה ביד יהודה (ס"ק ג' קצר ס"ק ד') דאם נתרסק האפרוח שבתוך הביצה לא מיקרי בריה אף שהיא שלימה. ממילא אזדא לחירוצו של החוו"ד, ובעל כרחך צריך לדחוק כחירוף הפלתי (ודני תשובה ט"ק י"א. עיי"ש ערוך)
31. ומ"ש מעכ"ת נ"י בישוב קושיית הכרתי ופלתי דנפקא מיניה לטלטלם כיום טוב דלא בטל מדין בריה ואסור לטלטל ולשברם. זהו שיבוש, ולענין איסור טלטול לא שייך דין בריה, דעל איסור זה לא שייך נאסר מתחילת ברייתו, ואם נימא כיון דאיסור אכילה דביצת אפרוח לא נתבטלה והוי כמו בעינה ממילא לא שייך ביטול לענין טלטול, אם כן גם בלא בריה נימא כן כיון דאפשר לברר האיסור לא נתבטל גוף האיסור וממילא יש בו דין מוקצה, עכ"פ דין בריה אינו מעלה ומוריד כזה, כנלע"ד (תשובות חדשות דרע"א י"ד ט"ט י"א)
32. הוא תמוה דמוכח להדיא כשבת (ק"ז ע"ב) דגם כינה ופרעושו הוי בריית נשמה, והא דההורגן בשבת פטור הוא משום דרבנן סברי כאילים מה אילים דפרין ורבינן כ"י וכינה אין פרה ורבה, עיי"ש בגמרא (מנחת פיתים טע"ף א')
33. זה אינו דהלא הא דבריית נשמה נאמר בגמרא לענין מלקות, והנה כל החולעים המתהווין בפירות לאחר שנחלש מן הארץ דאינן פרין

ורבים ומותר להודגם בשבת כמו שפסק הרמב"ם (הלכות שבת פ"א ה"ב), ואעפ"כ לוקין עליהן אם פירשו, ועל כרחך דבכלל בריית נשמה הוא גם להרשב"א. וכן כתב בפמ"ג (שפ"ד סוף ס"ק א') דפשוט דאף כינה מזיזת אדם הוי בריה דמאשפתות ועיפוש הארץ נמי לוקה י"ד יהודה קצר ט"ק ב')
34. וצ"ל שדברי הגמ' (מכות י"ג ע"א במשנה) שלוקין בנמלה משום בריה, היינו באותן שאוטרם אף קודם שפירשו [ע"י כחודר סי' ק' אה ה' שכתב על דברי הפלתי שאי אפשר לומר כן כדמוכח מהא דאכל נמלה דלוקה וכו' ומיירי בהנך תולעים שאינן נאסרין רק אחר שפירשו כמ"ש הר"ם בספר המצות מצוה ל"ח קע"ט, והטעם דאין צריך כיות בהנך הוא ג"כ משום בריה כמבואר בגמ' מכות (י"ג ע"א) אלמא דה חשיב ג"כ בריה וכו' וסמיים החוו"ד ומהא דאכל נמלה הוא ראייה שאין עליה חטובה עכ"ל. וצ"ע כי הלא הפלתי בעצמו מקשה בסמוך דלמה השיבו רבנן לר"ש באוכל מטבל דחטה לית ב"י בריית נשמה חיפוק ל"י ולא אסור מתחלת ברייתו, ומתוך דל"ק"מ דודאי לענין שאין צריך שיעור למלקות לא נפ"מ כמה שאסור מתחלת ברייתו או לא דעכ"פ עכשיו הוא ברי' חל עליו וכו', אבל כאן לענין דלא בטל דהוא מדרבנן חו"ל קבעוהו משום החשיבות כזה שפיר י"ל כיון דלא אסור מתחלתו הוי ככאז לו ממקום אחר כמ"ש הר"ן ובטל עכ"ל, הרי הפלתי עצמו י"ש דבריו דל"ק"מ. [וכן מתרץ במנחת פיתים סעיף א' דברי הפלתי] מה ראייתו ב"י חלקת יואב י"ד סי' י"ט שכתב נגד דברי הפלתי והוכיח מה דטבל חשיב ברי' לר"ש יע"ש, ולא ראה שהפלתי עצמו מיישב זה. ובעיקר דברי הפלתי ע"י כשד"ח בפאת השרה סי' ב' שמביא בשם הגאב"ד ראובן ח"ל אספה כמו מה ששמעתי מפה קודם מורי הרב הקדוש מהר"ר הלל ז"ל מפאענין שהיה חלמיד מובהק דהרה"ג הקדוש מהר"ם ז"ל מליבורץ בעל הציצ ואמר בשם הציצ ששמע מוקנו (בעל ש"ע גר"י) ששמע ממורו הרה"ק מהר"ר מ"מ ומעורץ גדול שאמר לתלמידיו שהכריע לימד זכות על ב"י דברו התלמיד הג"ל וכוון אל האמת עכ"ל. ומדבריו בסי' פ"ד בפלתי ס"ק ו' נראה שחסר כאן איזה דברים, וצ"ל דפירות המתולעים במתוכר שם בריה על התולע כיון דלא בעי פירוש רק רוחש וריחש במקומו תוך הפרי יכול להיות שהוא בא עם היצירה, משא"כ במילבין בפירות חלושים שאינם אסורים רק אחר שפירשו והפירושו אינו רק מקרה הבאה אחר היצירה (גרוך טעם)
35. אין זו טברא מוכרחת דנוכל לומר כמ"ש [הפלתי] לקמן לענין הגיד [דעיקר ברייתו נחשב מעת הלידה כמו כן כאן יש לומר] דכל זמן שלא פירש לא חשיב ליה ברי' דעיקר ברייתו משעה שפירש, וע"כ צריכין לומר כן לתרץ דברי רש"י וכמ"ש הפלתי בעצמו (הגרי מהחובות)
36. יש לומר דכל זמן שלא ריחשו ולא פירשו בתלוש לאו בריה הוא אלא אוכלא דאיפרת, ואח"כ כשפירשו הוא דנעשה בריה, וא"כ מיקרי שפיר נוצר באיסורו. ואף שיש לומר כדברי הפלתי, מ"מ הא כל

הרי"ה או"מ בא"ז מחנה צנינה ופ"ד ב"מ

דאשכחנא במודה מקצת דרחמנא חייביה על פי הודאה כמו עדים דכתיב⁶² כי הוא זה, כי למה לא יוכל לומר אחר שהודה שקרתי, אלא הודאתו חשיבא כעדות מגזירת הכתוב. ומעתה או היינו צריכים לומר שבכעדים הגיע לידה הסבלנות והקידושין והגט או ליד שלוחה.

ושוב שמא יש לומר דאפילו אם האב שלח סבלנות משמו ולא משם הבחור, רחוששין להן לפי דעת רבינו שמחה⁷⁴ שפירש דסתמן לשם חתנות נותן, וכיון דשדין מעיקרא, אנן סהדי דעל שם קידושין נתנם ומחשיב אותו כמו מדבר עמה על עסקי קידושין⁷⁵. וא"כ אם היה מדבר עמה על עסקי קידושין שתתקדש לבנו ותתצת ותתן לה טבעת, וכי אין לי לומר שמקודשת להבן כיון שדבר עמה על עסקי קידושין מה שנתן לה כתורת קידושין נתן לה וכן היא קבלתם לשם כך. ומה שכתבתי לעיל אם דבר נדרש למעלה ולמטה כדמשמע בסוף פ' המגרש⁷⁶ דקאמר, ובי"ה להכי כתב ערות דבר דמשמע הכי ומשמע הכי, א"כ למה נאסרת בטענת פתח פתוח בלא עדים, מאי שנא משניהם מודים בקידושין, שמא י"ל דגלי קרא שנאסרת בלא עדים על ידי קניו וסתירה כיון שהדבר ברור. ואפילו אינו ברור, כי אפילו ע"י קניו וסתירה שמא לא נטמאת ולכך שותה, כ"ש בפתח פתוח שהדבר ברור. וגם הוצרך לכתוב עדים, שלא נאמר דלא תיאסר אלא על ידי קניו וסתירה ואפילו בעדים כדבעי למימר תלמודא פ"ק דכתובות⁷⁷, שדעת המקשה היה אפילו אם אדם היה רואה את אשתו מזונה לא תיאסר בלא עדים⁷⁸. ותימה דילפינן ערוה דבר דבר מממון ופי' כאילו כתב הכא על פי שנים עדים וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ולכך בעד אחד אין חוששין לקידושין, וגבי ממון כתוב להדיא על פי שנים עדים יקום דבר, ולשם לא בעינן ערות אלא מכר או נתן בלא עדים קיים, ושמא שאני ממון דאיתיהב למחילה⁷⁹, וגם אשכחנא דרחמנא אחשיב הודאתו כעדות כממון כדפירשתי לעיל.

ילפינן דבר דבר מממון⁶¹, ובממון אם קבל קנין ונתן⁶² או מכר בלא עדים קנה כדפסק ר"ת⁶³, גם בקידושין נאמר כן⁶⁴. וגם גבי סבלנות פי' רש"י חוששין, אם שלח סבלנות בעדים. מיהו מסבלנות אין תימה, דצריך עדים ששלח⁶⁵. אכן אם היה כך כאשר כתבתי שאין צריך עדים בשעת חיילות הקידושין, נהי דבהודאתם חכים לאחריני כדאמר ליה רב כהנא לרב אשי⁶⁶, מ"מ האיך היא מותרת להתקדש לאחר, או האיך הוא מותר בקרובותיה והיא בקרוביו והלא שריתניהו אנפשה חתיכה דאיסורא וכן הוא. וגם פתח פתוח כשני עדים דמו⁶⁷, משמע דאין צריך עדות לדבר שבערוה. או אשתו זנתה בעד אחד, דאפילו לרבא אי מהימן ליה כבי תרי נאסרה⁶⁸. וגם גט פסק ר"ת⁶⁹ דאפילו למ"ד עידי חתימה כרחי, צריך עידי מסירה, דאין דבר שבערוה פחות משנים. ואם היו יכולים לומר דהכא ילפינן דבר דבר מממון, כאלו כתוב אצל ערות דבר על פי שנים עדים כמו שכתוב לשם והרי כאלו כתוב וכתב לה ספר כריתות על פי שנים עדים ונתן בידה⁷⁰, אם כן צריך שיתן לה הגט בפני עדים וכן הקידושין, אבל בעד אחד אין חוששין. אבל איני מבין מה הקשה רב אשי לרב כהנא דנימא הודאת בעל דין כמאה עדים דמו, והלא לא ילפינן שיהא דין ערוה כדן ממון, אלא הכי ילפינן כמו שכתוב על פי שנים עדים אצל דבר שבממון, כך כתוב על פי שנים עדים אצל דבר שבערוה. וע"כ כך הוא, שהרי המוכר או הנותן בלא עדים קיים, והמגרש או מקדש בלא עדים אינו כלום. ומה שאנו דורשים על פי שנים עדים למטה ולא למעלה, זה אינו כן כדאמר בסוף המגרש⁷¹.

ואם היה כך, אז לעולם בשעת שיחן לידה בעינן עדות על פי שנים עדים. ומה שהכאתי למעלה שבשעת חיילות הקידושין לא בעינן עדות, מעתה אין זה ראייה, כי בשעת נתינה יש שם עדות. אכן מה שהקשה רב כהנא לרב אשי מהודאת בעל דין צריך ליישב. ושמא כך הוא, הודאה היא כמו עדים כמו שפירש שם הקוני⁷²

סימן כו

מהן ואינו נמנע ואפילו פירשו לדופני הכור היינו רביחיהו. וכן תולעים שביין, אפילו פירשו לדופני החבית מבפנים [להתירום רבוותאין]. ונראה דאפילו לא חזרו לייך אלא אכלן אדם מעל דופני החבית מבפנים,

קישות שהתליע עכבר כיון שלא שרץ על הארץ מותר. וא"כ טהור הוא ק"ו מפיוגול ומחלב שהוא בכרת וטהור, זה שמתור אין דין שיהא טהור. ובא"ט² דרשינן מקראי דבורות שיחין ומערות ששוחה ושותה

61. ע"ש בע"ב. 62. תיב"ז הוספתי מכת"י. 63. בתוס' שם ד"ה לא. 64. ע"י רשב"א קדושין שם מש"כ ליישב קושטא זו. וע"ע קצוה"ח (סי' רמ"א סק"א) ובאבני"ם (סי' מ"ב סק"ג) מש"כ בזה. 65. ע"י לעיל הע"ר 44. 66. שם. 67. כתובות ט, א. 68. ע"י קידושין טו, א. 69. בתוס' גיטין ד, א ד"ה דקיימא. 70. בכת"י הגי' - והרי כאילו כתוב ע"פ שנים עדים וכתב לה ספר כריתות וכד'. וכ"מ שהיתה הגי' כאן ע"י בסוף התשר. 71. גיטין ז, א. וע"י ברי' רבינו להלן בסמון. 72. קידושין סו, ב ד"ה הודאת בעל דין. 73. שמות כב, ה. 74. הנ"ל. 75. שם ו, א. 76. גיטין שם. 77. ט, א. 78. במש"כ התני' שם ד"ה וזו. 79. גיטין סו, א.

סי' כ"ו: 1. ק"ו דיליה הוא. 2. חרלין טו, א. 3. המוסגר הוספתי מכת"י, וכנדפס במקורו איתאי מותר.

הונא ורבנא תייתא אבנא
בין הונא ורבנא יתיב אלו זכור הונא

מותר⁴. ואעפ"י שלגבי תולעים שבאו מחבית אחרת לתוך זו היה קרוי על הארץ. דעד כאן לא מבטיא לן התם⁵ אלא פירשו מתמרה לחמרה, אבל מתמרה לקישות נראה דפשיטא ליה לאסור, אעפ"י כן כיון שבוה הכלי נולד אינו קרוי שורץ על הארץ. וא"כ עכבר שגדל בין ושרץ על דופני החבית מתוכה אפילו במקום שאין יין ונתייבשו דפנותיה מותר, א"כ אין עכבר אסור עד יצא מכלי שנכרא בו. וא"כ עכבר⁷ שילד עכבר בחבית לא יאסר עכבר הנולד בהבית עד שיצא, ואעפ"י ששינוק⁸ כל היוצא מן הטמא טמא, זה הוא שאין דבר אחר גורם לו

טומאתו כגון חמור וערוד, אבל כאן ששירוצו גורם לו איסורו, אין היוצא ממנו טמא עד שישורץ⁹.

ואולי יש לחלק, זה ששורץ במים או בין אין דרכו לצאת משם לעולם, מה שאין כן בעכבר הנולד¹⁰ וצ"ע. אכן אם שייך בשרצים כמו בחיות דגמירי¹¹ אין חיה שביהודה גדילה על פירות שבגליל ולא חיה שבגליל גדילה על פירות שביהודה, א"כ במקום שהשרץ גדל היינו רביתה כמו דופני הבית לשרץ שביין ולא יאסר השרץ עד שישורץ במקום שאינו גדל על פירותיו.

סימן כח

נראה שאם היה ראובן אומר תחרימו לי עבור עדות או תקבלו עדות שיש לי על שמעון שהלויתי לו מנה ואיני חפץ עתה להעמידו בדין עד שאפנה, רק שיהיה לי עדות כתוב וחתום בידי. ושמעון אומר אין לכם להחרים ולא לקבל שום עדות עד שיטעון עמי, כי אפי' אם יש לו עדות, יש לי טענות נגדו שאוכל ליפטר הימנו. נראה שהדין עם שמעון דוגמת דחודר בשטר¹, אפילו בשטר מכתב פ"י התוס'² דלא ניתא ליה דליפשו שטרי עילויה, דהרואה או שומע שכותבין עליו שטר אינו יודע מה³ שטר הוא ויטבור כי שטר אחר הוא ויילי נכסיה. וכן גם כאן, דהשומע שמעידין שלוה אינם יודעים שפרע או טענה אחרת שיוכל הוא ליפטר בה חיילי נכסיה, דהעדאת עדים יש לה קול, דהמוכר שדחו בעדים גובה מנכסים משועבדים⁴. ומעתה אי

שלחו דיסקיא מבי"ד הגדול להכא השיאוהו ויראה פניו כי ההיא דס"פ זה בורר⁵ קורם דפתחו ליה בדיניה, יוכל לומר לא אטעינן כאן אלא לבי"ד הגדול קאזילנא⁶, ולא יקבלו עידיו עד אחר שיטעון ויהיה הדבר תלוי בקבלת העדות שכבר שמענו שאין לו שום טענה שיוכל ליפטר בה אם יעידו העדים כדברי ראובן. אכן אם כבר טען כאן ופתחו ליה בדיניה ושמענו שאין לו טענה שיוכל ליפטר בה, לא מצי אמר לבי"ד הגדול קאזילנא וישלחו לו לבא לשמוע עדיו ואם לא יבא יקבלו עדות שלא בפניו⁷. ומתוך כך נראה שאם סידר החובע טענותיו בפנינו ואין הנחבע רוצה להשיב אלא אומר לבי"ד הגדול קאזילנא, אין זה קרוי פתחו לי בדיניה עד אשר יטענו שניהם לפנינו. כן השבתי להרב ר' חיים בן הרי"ק עקב מעיר וזו⁸ בארץ בורגנא.

4. וכ"מ בפשיטת מלי השורץ (י"ד סי' פ"ד ט"א) אכן הפרי"ח שם (סק"ז) כי לדייק מדי הרמב"ם פ"ב ממאכ"א הי"ט שכי, פירש לדופני חביות וחזר למים מותר, דדווקא אם חזר למים שרי ע"ש [וכ"מ מדי החינוך מצוה קס"ג ע"ש] ועי' במשבצ"ז שם (סק"ד) משי"כ ע"ד. [וע"ע דרכיה שם סק"ה ובערוגת הבושם (ליבוש) יו"ד ר"ס פ"ד ובדברי יוסף יו"ד סי' תקל"ד סק"ג משי"כ בזה. ועי' הו"א יו"ד סי' י"ד סק"ב דג"כ כי בדת הרמב"ם דשרי רק בחזר למים ודעתו שם וגם בתולעת הגדלת בפרי שריא רק עם הפרי ולא בפניע וכ"כ במגילת ספר על הסמ"ג לאורן קל"ב, אכן כד"י רבינו מבואר דלא ס"ל הכי ואכמ"ל]. 5. בנרפס"שגבי. 6. שם סו, ב. 7. היינו עכבר שבא מבחוץ, דעכבר שגולד בחבית שהוליד עכבר פשיטא דשרי. 8. בכורות ה, ב. 9. עי' מנחת פתים (יו"ד סי' פ"ד ס"ד) שתמה על רבינו שרצה להתיר כה"ג, דמ"ש מביצת השרץ שריקמה דמבואר בחולין סו, א דאסורה, וא"כ כ"ש בשרץ שנוצר מזה שיאסר וע"כ ולא בעינן פירוש רק מגדילים מפירות וכדומה ע"ש. וע"ע שו"ת שבת הל"ז (ח"ו סי' קכ"ד אות ג') בזה. ומעניין לציין כאן-בענין-משי"כ-הג"ח דנצחיים בספר מנחת עני ח"א בקונטרס שבע חקירות (עמ' קי"א) ח"ל, מ"ש ר"מ להשיב הפילוסופי חרשה במה שאומרים שאין שום בריה נכרא מן העיפוש, לדעתו מלכוד שאין להם ראייה אף דבריהם לא ייקו לדי חז"ל אף אם נודה לדבריהם ראו מימיהם תולעת הגבינה נולד בבשר ותולעת הבשר נולד בגבינה וכן ככל מין ומין יש אינסעקט מיוחד וא"כ כע"כ יודו כי א"א לגולד מין זה של אינסעקט וכן ע"י המין של האוכל או דומם ההוא וא"כ אין סחירה כלל לדי חז"ל, עכ"ל. ועפ"י יש להאריך הרבה גם בנידוד, אך אין כאן המקום. 10. היינו דעכבר שגולד בקישות או בין אין דרכו לצאת, משא"כ עכבר שגולד מעכבר שבא מבחוץ דרך לידה אין כלל זה. 11. פסחים נב, ב.

סי' כח: 1. כ"כ ע"ז, א. 2. שם ד"ה תחור ועי' תוס' כתובות נה, א ד"ה כתובות. 3. בנרפס"מאי. 4. כ"כ מא, ב. 5. סנהדרין לא, ב. 6. כדאיחא בב"ק ק"ב, ב ועי' תוס' שם ד"ה ושלחו ובארו פסקי-ב"ק (סי' תל"ד). 7. עי' ארו"ש פ"י תל"ו דו"ק. 8. שם עיר בארץ בורגנא.

24

כי כן הדרך למכור סחומה. היין והקנקן. וסגה דין מדומע למכור לכהנים חוץ מדמי תרומה שנתפרדה. וע"כ בשטוחו אינו מוכח כלל שהוא לאכול לעצמו. דאיתא שהוא למכור הקמח לכהנים משאי"כ הפתיחה מוכח שהוא לשתי'. דלמכור הדרך בשעה שהם סחומות כג"ל. וא"ל לו לאכול בלא ביטול. ע"כ כוונתו לבטל:

ה) ודא דש"ע שם (ספי' י"ג) כסינ הדבש מנמלים דמוחר משום דאינו מתכוין לבטל. וזה מבורר היתר יותר דאין רצונו כלל שהמולטים יהי' נימוחים או יפלטו הטעם להדבש. וכן הא דכתב הר"ן (פי' אין מעמידין) גבי הגעלה. דאף שהבלי חוזר ובלוע מן המים מותר משום דאינו מתכוין לבטל. היינו שאינו רוצה כלל שהבלי יחזור ויבלע. ואינו רוצה שימפרע האיסור:

ו) אך כ"כ שטלה הכנר לאוכלו בלא פתיחה הסימפנות. והל"י הוא בשעת אכילה. דומה להא דגמע ושתי דוכחים. ואינו דומה להא דתשו' הרשב"א ה"ל. ואינו דומה להא דר"ן. דכיון שרוצה לאכול בלא פתיחה הסימפנות. על כרחך רוצה שיהי' נימוחים ומתנפלים:

ז) ע"כ אינני רוצה הימר בכבדים. ולריך לפתוח הסימפנות בכל מקום המזוי ולהשליך המולטים. ואם א"ל לברוק ולהשליך בכל המקומות המזויים. ימכור מה שא"ל לברוק לגוי. אך אם יש מדרשה בדברי שאל ומשיב. יתחול להעתיק לי כל המשובה מהתל עד כולה. ואז אראה אם יש איזה הימר. אך כ"ז שלא ראיתי דבריו הנני מסכים לאסור וכמ"ש: דוריש הק' אברהם.

סימן פא

ב"ה יום ה' שלח הריגה ישי"ק מה סאכאמשוב.

שזום וכ"ס לכבוד אהובי יודי וחביבי הרב הגאון הספורסם אוצר בלום בש"ת מוה' יואב יהושע נ"י האב"ד קונצק יע"א.

ד) אתמול עיינתי במכתבו. והשאלה שכל הבארות הסינון וכל השמיש העיר מהבארות פי' אין שום נהר כי אם ברחוק מקום. וזה חמיר בכל שנה לערך שני חדשים. ומסופק אם לריך להכריז לאסור. או לסמוך בשעת הדחק על החק יעקב (סי' תמ"ז) דביולא ורך המסננת השיב לח בלא ולא הוי כניכר האיסור. וא"כ אין לאסור רק משום ברי'. וידוע שיטה האר"ה המובא בפרמ"ג (סי' ס"ט ס"ק ל"ה בתשבלות) שאם האיסור בא בתערובת בטל בכל מקום כדש"ל"מ. וה"נ נולדו הכריות בתערובות. אך ידוע דזה המנה מתמורה (דף ל') דעל"מ סגנד הכלב אסורין וואף דלמסקנא דדמי קופינא דכלב פתיך בכולהו אין קושיא דנמלא הכל פסולין לחובת כיון דמקלה מכל מה אסור משום חסין הוי השאר בשם ממוכר אכר. ואדרבא בזה ה"י יתח קושיא הש"ס נפיק חדא להדי כלבא ואיך לישתרי. וקשה הא קי"ל אין ברירה. אך להכיל קושיא הש"ס ממ"ג אי' אין ברירה כולם מותרין משום ביטול. משום דהאיסור בא לעולם בתערובות ואי' יש ברירה והוא"ל ואפשר לברר לא כג"ל. עכ"פ נפיק חדא טי'. וכולם אין להחיר משום דקי"ל אין

ח) סוף דבר הבארות אסורים מכל לך ולא לברר איסור דרבנן אך לדעת הרמב"ם קרוב הדבר שהם בכמה לאוין מה"ט ומתויבין להוסי' ולהוכיחם. כי בדאורייתא ואף בטפיקא דאורייתא לכמה פוסקים לא אמרין מוטב שיהי' שוגגין. וזה אפי' אם ה"י ידוע שלא ילייתו ח"ו. אך ישראל קדושים הם בודאי ישמעו ומבא עליהם ברכה טוב בהשמר עלמם משרלים אשר עיקר קדושת ישראל חלוי בזה:

ז) מידה בשעס בע"ח יש לפקפק לפי דברי מו"ט (פי' דוכחים בסוף הדיבור) דמתני' אשמעין דחפ"י עוף לא בטיל. וא"כ אחתי לא נדע שחלוע לא יתבטל ודו"ק. מ"מ אסורים מתחת טעם הג"ל וקרוב לאיסור תורה: נאום הק' אברהם.

סימן פ

ב"ה ב' האוינו האמת והצדק. מה סאכאמשוב.

שזום לכבוד הרב המאוה"ג מו"ה מרדכי רודר נ"י האב"ד קשונז.

א) ברבר החולטים הנמלאים בכבדים. אם לריך לברוק הכבדים לפתוח ההמפנות ולברר החולטים מהכבדים. וכתב מעלתו בשם ס' שאל ומשיב שא"ל לברוק. יפן שכללי' נימוחים החולטים ונבלעים בכבדים ומתנפלים. ועוד כתב הימר משום כל כבהמה החללו. זה טלה בזכרונ' מדבריו. ויפן שה"י הטעם השני מוזר בעיני דחפ"י אם מנוף הכהמה בלו הלא השונוט כהמה ומלא בה דמות יונה אסורה דבעי' פרסות וליכא. ויפן שה"י רחוק מאוד בעיני שיטפה בזה. שלחתי להשאל הס' שו"מ. ולא מלאחי בו משובה זו. ובתוך כך נאכד ממני מכתבו. וכעת בואו מכתבו שנית חפשי ולא מלאחי. ואשיב כפי השעלה בזכרונ' ממכתבו:

ב) ואומר כי גם טעם ראשון דאין מתכוין לבטל אין מחזור בעיני. אף אם יהי' דבריו שנימוחים ומתנפלים. אסור משום ביטול איסור לכתחילה. דהנה יסוד זה דאינו מתכוין לבטל. הוא בתשו' הרשב"א מהירושלמי. דחסי תרומה רעוה שנתערבו בחולין יפות כפתוח ממאה ולאחר שיסתנו יהי' בחולין מאה מותר לשחון שאין מתכוין לבטל שאף הכהן יטמון. וכן ביו"ד (סי' פ"ד ספי' י"ד) כחטים מחולטים שמוחר לשחון שאין כוונתו לבטל. והוא כפי' תשו' הרשב"א שאף גוי יטמון. ואין מבורר מעינתו שכוונתו לאכול בעלמו:

ג) ולבאורה ל"ע מהא דוכחים (ד' ע"ד): חביות של תרומה שגפלה בק' חביות סחומות. שותח א' מהן ונטול כדי דימועה ושותה. ומשום דהנפתח כתבטל. ומקשה גמע ושתי חויגה הכא. והיינו דמתבטל לכתחילה. ונמשני נפתחה אחת. וקשה הלא גם הכהן כשישתה ע"כ יפתח. ואיננו מתכוין לבטל:

ד) והתירוין בזה כ"ל עפי' מ"ש ג"ה בטעם איסור מלאכות שעד ל"שה ב"ש. דהא נקרא מלאכת ח"י רק מה שדרך לפתוח בשעה שרוצה לאכול כגון ל"שה. אפי' ביטול. אבל מלאכות שקודם לכן הוא עושה שיהי' מוכן בידו ולא בשעת אכילה. אינו נקרא מלאכת ח"י. והנה דרך למכור חביות סחומות. ובמשי"ש המוכר חביות סחומה יולא גם החביות לחולין:

25

גמור. אבל דברים חשובים דמסוס חשיבתם לא בעלי. מה נ"ח אם בתחילה אם בסוף:

ה) אשר ע"כ נ"ל דא"ר לא אמר רק בתחילה הראוי להחכנד שהקשו חו"ס' הלא מסוס איסורו אינו ראוי להחכנד כמו בחטאת ופירטו שאם יתבטל יהי' ראוי להחכנד ע"כ אינו בטל. והמניח כשתחילה הי' אסור. בזה אמר"י שלא חל ההיתר. אבל זו שחמילה איסורו בכיטול. אמר"י להיפך שלא חל האיסור שאם יחול לא יהי' ראוי להחכנד. ונמה שיכול הגוי לאכול לא חשוב מש"ה ראוי להחכנד כמ"ש הפ"ח והגו"ז"ן ולא יחול האיסור כלל כיון שחמילה איסורו בכיטול. וזהו למד הא"ר מה שמוחר בדש"ל"ח בתחילה ביהמו בתערובת. ע"כ מסוס דכשתחילה איסורו בכיטול לא חשיב איסור כלל כנ"ל. וא"ל לאיסור לחול. אבל בשאר דברים חשובים אין טעם לדבר כלל:

ו) אך מ"מ בשעת הדחק גדול כזה יש לסמוך על הפוסקים דברי' בטיל בתהק"ם. ואף דבש"ע לא הובא דיעה זו כלל. ידוע דברי ח"ל (סי' ק') דאף דכתב ב"י דלית הלכתא כוותי' דרמב"ם נסמוך על רמב"ם בשעת הדחק ולא נדמה פסק הב"י לפסק הגמ'. ואף שכתב שם עוד טעם מסוס דבאבל הלכה כחא"ן דמיקל אפי' ימיד בתקום רבים. מ"מ בשעת הדחק גדול כזה נראה להקל:

ז) אך עיקר יסוד הכיטול בניכר רק שא"ל לבררו הוא יסוד רעוע. והסכמת כל האחרונים הט"ו והפ"ח ופ"ח ומכ"י (כלל פ"ב) דדבר הנכיר אין ביטול אפי' א"ל לבררו. ומקורו מדברי רמב"ם פט"ו מה' מ"א"ם בקום המעורב בתמאה וא"ל לבררו לא בטיל וכ"כ הרב מלארי בק"א (סי' תמ"ב ס"ק ט"ז):

ח) ורציתי לחתור היבשה עפי' דברי הכ"מ (פ"ג מה' אה"ט) גבי הכורך נבלת עוף טהור בחזרת ואכלו טמא. וכתב בכ"מ מסוס דחזרת מ"ן מאכל ומכ"מ אינו חולץ. אבל מ"ס משקים י"ל שחולצים בפני חולעים הדקים. ואין חוששין שמה יגעו החולעים הדקים מאד בגרון שזה חשק רחוק. וי"ל דאפי' אם יגעו כיון דאינו מחטין כלל לבלוע החולעים. ולא הוא פסיק רש"י שיגעו החולעים בגרון אלא חשק בעלמא שמה יגע. שוב מותר משיק דשא"מ. ואף שהרמב"ן כתב דמדידי דאכליה אין היתר מסוס דשא"מ. וראייתו ממחשק בתלבים ועריות סבור רוק הוא ובלעו אף דלא מחטין לאכילה. הנה שם הוי פ"ר לפי אמת שחלב הי'. אך הרמב"ן לשיטתו ספק פ"ר מותר כמ"ש כיון שהוא אינו יודע שהוא פ"ר והי"ג לא הי' יודע שאינו רוק. אך להונקים כמו שביאר הרב בק"א אין רש"י משם. והדרינן לסברא פשוטה שגם בזה דשא"מ מותר. אך אין לי ל"ה רא"י שמשקה יחולץ בפני אוכל והא שח"ב בכלל אכילה:

ט) ולדעתתי הי' נראה להורות שיבטלו המ"ס והו' נתייר מסוס ס"ס. ספק א"י שמה כהרשב"א (סי' קט"ו) כל שא"ל לברר מחבטל. וספק הב' שמה נמוח ובחולעים דקים כאלה קרוב הדבר מאד שנתמוח ולא יבדקו. אחר הכיטול:

ירידו הרוש"ה הק' אברהם

בשנוע

אין ברירה ובעל. שהרי בדרכנן יש ברירה. וכתב הר"ן (ר"פ השותפין) שהוא מסוס ספק וא"כ הכל בדאורייתא לתומא שמה יש ברירה ואחר אסור. אך הו"ס פ"י קושית הש"ס למ"ד יש ברירה והקשו לפ"ה דק"ל אין ברירה וחירו מסוס דליכא תנאי דס"ל ברירה מקשים דלא מתוקמא מחני' טחי' חכלל דלמ"ד אין ברירה מתוקמא שפיר. וקשה לאו"ה"ן וכן מחוס' סוף מעילה מוכח להיפך וגם בדש"ל"ח וע"כ כל שגוף האיסור דאורייתא מודה הא"ר. אך בשטמ"ק ז"ק (דף ס"ט) מפורש (בדש"ל"ח) להיפך. וגם יש לחלק בין יבש ללח דמ"י קלח למקלח קלי איסורא. וא"כ יש קלח סניף בג"ד דהוי' כלה בלה. וחזן מזה יש שיטות דברי' בעילה בתהק"ם. ובריש נדה דדרכנן סומכין בשעת הדחק על יחיד נגד רבים עכ"ד בתוספת קלח:

ב) הנה לדעתי ק האמת שמקור ההיתר בטוש"ע (א"ר סי' ט"ז) בניגית מלאה ענבים בשוטים ע"ש הוא מסוס דהוי' לה בלה. כי מרא דהאי דינא הוא הספר התרומה. ולדידי ברור שלמד דין זה מסוף כמה טומטין אין מרסקין את השלג כו' אבל נותן לתוך הכוס. ופי' בס' התרומה (הובא בר"ן שם) דמסוס איסור טלר נגעו כה אבל נותן לתוך הכוס מסוס דבטל ע"ש כשהיתר. ואף דהוי' דש"ל"ח ע"כ מסוס דבא לעולם בתערובת בטיל. ומשם אין הוכחה רק בלה בלה דאיסורא כחא"ן דליכא דמי ואינו חוזר וניטור בפסח. אבל יבש ביבש דק"ל חוזר וניטור אין ללמוד משם. דבשלמא לה בלה כיון דכחא"ן דליכא דמי לא חל האיסור כלל ואין לומר כזה עד שחאלטו באיסור וכו'. אבל ביבש דחוזר וניטור ע"כ איסורא כחא"ן דליכא דמי שפיר נאמר עד שחאלטו באיסור:

ג) וא"ל דא"ר כתב דין בתחילה שלא נמלחה שנתבטלה ע"ס שאר חתיכות. נ"ל דא"ר לטעמי' דס"ל בלא טודע לא אמרינן חתיכה נעשה נבילה כמבואר בש"ך (סי' ל"ט ס"ק ט"ו) ואם נחערב ברוב אם יתבטל וכל אחת נמלה ונאמר זו דהתיירא אף אותה חתיכה שלא נמלחה באות כיון שאנחנו אין יודעין שזו לא נמלחה לא נאמר כה חתיכה נעשה נבילה ולא יחול האיסור כלל. ודומה לתערובת לה בלה. והא פשיטא שיש ס' בתערובת דא"כ הכל אסור בודאי רק שיש ס'. ומ"מ אותה חתיכה אסורה כמבואר (סי' ס"ט סעיף י"א) שכן דעת א"ר והיינו מסוס דחגיג' ואפשר לסוחטו אסור נאכל אין לאסור מסוס דילמא נשאר בתחילה עלמה יותר דכדס' שבעלו דרבנן לא נחוש לזה כמ"ש כיונא כזה הנו"ב (ס"ט כ"י) רק מסוס דחגיג' וכשתערב ברוב בתחילה מסוס הכיטול יחשב כלה נודע ולא יאסר כלל. וע"כ השמיטו הפוסקים דברי א"ר הנ"ל. מחמת שגם הא דבלא טודע לא אמרינן חתיכה נעשה נבילה השמיט הרמ"א. וס"ך תולק עליו ג"כ. ולעולם ביבש ביבש אף בא לעולם בתערובת לא בטיל. ולא קשה הא דתמורה והא דמעילה. וע' ר"ן חולין (ד"ח) מבואר בדבריו דברי' לא בטיל אף שהאיסור בא לעולם בתערובת ע"ש היטב. וזה מסוס שהאיסור יבש:

ד) אך באמת אינו מוכן כלל הדמיון דברים חשובים לדש"ל"ח. דבשלמא דש"ל"ח שהכיטול טוב רק שזכר יוסר שנאכל בהיתר גמור ולא מחמת כיטול. בזה אמרינן כיון שחמילתו בכיטול לא חל האיסור והוי' היתר

יכפותוה דענווה לא צטל וכל זה נעטס לשצה
 אזל טעס לפגס לא חציז אפירי צטל חד צתרי
 ותינו ללעיג לפי דעת הרין צכל נועלים לא
 שרי אם נהרצה יותר צכנוות ונווה טפינס צזיכות
 איכ לכאורה היכ יינוח כן ונהי דהרשציא פליג
 צזה על הרין ויינו צשויצ שהציז צזה צי דימות
 צקי קיג איך כי צקי קיד: קיג דין הרשציא
 היצל צפשיקות דלם התיחר רבו עליהן ונוהרין
 וצטיך קם קיק טי לעפיי קייצ כזיה צכליפ
 ונהי דצחינו רלוי לגר וודה הרין דלא איכפה
 לן צכנוות סתרתצה היינו צזיקורין דצעייהו
 כנוי קיי רחונכא כשלין רלוי לגר אזל צפקליס
 הנוחוקין דצעייה ונהקרי כשלין רלוי לגר איכ
 היל: לאקין לשיטת הרין כשהאיקור רצה צכנוות
 יותר ונעה שנושקיד צעעמו חפיי צחינו רלוי לגר
 וזה ללעיג ויותר קשה לפי שיטת הרין דקיל
 דפיכ לא פליגו רשיי וריח צעעיב אי דלורי
 או לא חלא צעענוח ולא ונוקה אזל אם יט
 קם ונושקו טל איקור ויהיז עענוה או חפיי
 צחלק לא צטיל חפיי לניין דקיל טעיב לאו
 דלורייתא איכ עייב ליל כהי דכיר אחרי רביס
 להטות היינו דוקא צווצייני אזל צווצשלימ כל
 דליכא כוצכאליס הלליו דלא צטיל וכינו ופירשי
 צעיי דק קיה צייס צנינורח דריי וליכ קוצ
 איח ליוגר צשרליס הנוחוקיס היכא דליכא כזית
 צכאליפ כנוי ונוהרין דוהיכית הא אחרי רביס
 להטות לא כאמר צווצשלימ כללו וצייג על השיך
 שבי צפשיטות דלפי צכזית צכאליפ וכיכ קשיח
 לי לפינויג הרשציא צווצשלימ ד צס הרשציא
 דהיינו דלא חונרי צווצשלימ ו דצטל צרוצא ושיס
 דהכרת הניחבל צעענו הוא ורזיל כזינו כיכר
 האיקור בין שרעצב נרגס וליכ צשרליס הייל
 כין דעביס הטעס נרגס היל כניכר הליקור
 וקושי זו יט להקשות גס צציקין דין ניסליפ
 ויהא חסס יל אזל צזיקורין חפנינוס ווחנות
 פליוס ודאי קושי קונה וגס ניצנה ולעיג.

(ו) ויש לחקר צשרליס הנוחוקיס צענוכ. אי
 חיש חקיר צזה ונהיח או דילנוח
 כיון דחידוש היח כדלגרי צשיס עיי דק קיה
 עיי ליכ אין לך צו חלא חידוש דוקא שיפור
 טלס וכינוח דלא חונרי חיש חקור ונהיח ללא
 צזיקורין הנוצנימין צכלון ורצה צעיי דק קט
 גבי עכצרא דקצל לנו תלה ולחורי הלי הנוורטוי
 חונרטוי ופירשי וכיון דרין שיפור צכעדשה יט
 לחיש קינלפ צעדשה ון חרין החוון והרשציביס
 הקבו על פירשי לונה ליי לגרס ושיס דשיפורו
 צכעדשה חפיי צשאר שרליס דשיפורין צכזית
 ויינו איכא חשס זו כיון דחיש חקור ונהיח
 ורזייתו צחי חיק זל קם ויישכ שיטת רשיי
 דקיל חיש חינו חקור ונהיח חלא צזיקור ונוצנח
 אזל צשרליס הנוחוקיס אין לך צו חלא חידוש
 ולא חיש ולייתו רלוי ונחלקו צחון גבי חצר
 ונהיח צקיפ גיהיז וקשי לי דהא חררצה ונונוע
 ון השיס קם דהא ונזייט דחידוש הוא הוי צעי
 ריש לניוור דלפי טעס לפגס חקור ורנא לא
 פליג צליי חלא דהר כנו שר חיקורין אזל
 ונהיכית כינוח דנוחנות חידוש דחקר רחמנא

להחניך
 כמו כרכו בטיב והייל שלא כדרך אכילתו כדאי בצחויס קטין
 ובשויע אויח סי תעיה ואיכ לא הויל למישט שמא יתי שם
 תולעת אעיב שמא יאכלנו בעין דהיינו שיהי סבור שלא
 פירש כמיש רבינו דויק

אונתבק להעתי אין דוונה לונתבק
 כלל דלא נוקרי ונהעסק חלא כשחלצ וסונו
 לפכיו ונחכוין לאכול סונו והציט לונקרי והלכה
 ידו אל החלצ ואכלו אי כנוי חלצ וחלצ לפכיו
 וקצור שהוא סונו ונחכוין לאכול חתיכה זו
 והלכה ידו אל חתיכה אחרת וסוגג היינו סנחכוין
 לאכול חתיכה זו עלונה חבל קצור שהוא סונו
 כן פירשי צכריתות דק ייט עייצ עייסק כללו
 קל דצר ונהעסק הייש דקיל וסוגג דנוחעסק
 נחכוין קלא לאכול דצר זה משליכ צסוגג וליכ
 היכ כון סנחכוין לשהות סכר זה חלא קלא ידע
 שיש צו תולעת אין זה צכלל ונהעסק חבל צעיי
 הא דהולך רשיי לונור לכסיראנה יתי קצור
 קלא ילאה ון השכר הוא לאידך גיקא דלא
 תיקשו איך חקור לטפות סכר צלציתא ונאוס
 חלש זה הא ונסתווח כשיהי קם תולעת ישלכנה
 לחון ונהיכיה נחוש שיעלים עין ונאיקור ועיי
 הולך לפרש דלפי כסיראנה גיכ לא יחוש להקירו
 דיהא קצור קלא ילאה ון השכר אל הקקיס
 ותולעת הנויס ונוחרת וזה כראה צרור צכוונה
 רשיי וזין ונכאן רלוי דלא כשיך.

(ד) פשוט ונוצור דחף סכמה שרליס
 ורנוסיס ונאוקיס וליכס רלויס
 לאחילה ויינו חקרינהו רחונכא צכלל לאו דכל
 שרין השורין על חרין שקן הוא לא יחלל והכי
 חיתח צהרי צשיס עיי דק קיה עיי צשונעתה
 דעכצרא צשיכרלה חלא דהרליה צצדיה יט לו
 צזה שיטה חדשה דקיל לא חקרה תורה חלא
 חמשצחין צהס ולא פרטויס ויתוסיס וחפיי
 צעייהו שרינדלורייתא וכל אותן שרליס הנוצדלין
 דפרט צהו רחונכא כלהו רלויין הם ועכצר כנוי
 צעכצרא דדצרא ויירא חלא קאר שרליס ורנוסיס
 דנוחקי לא חקרי ונהיח כלל והרשציא צניה
 קם הרצה להקצי על זה חכונה סונעתת וזהוחר
 חנווה ונשיק עיי דק כיו עייצ דנוצור קם
 דאוכל פרעוש או יחש אי הינו ונוור להכעיק
 קינו דלירי צפגומיס וחפיה הויל ונוור ועיי
 צחי חיק עיי קכי דלא כנולא ייסצ כיו והנה
 חונעיין צצדיה יראה דקיל כשנשצחו אחיכ כיי
 חנצקיל ויחקרי דצחונה שרין השורין על חרין
 הוי חלא דנעורן צפגון לא חקור ונאוס דילפי
 ונצלה דחינו רלוי לגר חיק ככלה וסוד כשהציתין
 עיי חנצקיל רצוע פלייהו חיקור שרין ולפי גס
 חקושי הפרעוש או יחוש הייל ייל דנויירח צכותו
 לחון חנצקיל דנשצח טעס פגונו חלא ככיס
 ונוור להכעיק ונהיח הוי דלי לאו הכי ונה ציקס
 צזה צוונה סנתן פרעוש לחון חנצקיל ווינו
 הרשציא חקשה ונונפיס אי גס חוהס שרליס
 ככללו צכלל לאו הייל כי ונאיקי ונאי הוי ולי
 לא ככללו צכלל חלאו איכ ונהיכין יתקרו חס
 ונשציקן חאיכ על ידי חנצקיל וסוד כונה קושיות
 קוף דצר שיעת חרליה הייל חנווה צזה.

(ה) ומ"מ טעס אותן שרליס הנוחוקיס לא
 ויחקרי ונוצור קם צרשציא דלפי
 צכזיה צכאליפ וטענוח דנוילתח דצחונה הויל
 לניוור גס צווצשלימ ונדלורייתא חד צתרי צטל

א (א) מברח רכינו קשה להבין דהא אם לא ידע שיש בו
 תולעת דוכה ממש לתכונן לאכול את השומן והלכה ידו אל
 החלב, אלא דמצד אחר יש לשדות נרגא בראי בהייל מפירשי
 דהא אפי ידע שיש בו תולעת וישתה גמים בינ לא עבר
 איסור דאורייתא דהא אם שותיהו עם המים ביחד הויל ממש

שליו צרוצא חקשט - ס' יח
 גרה"ל ר' משה לרניוואלץ זצ"ל

צכל דיני התורה
מיס' כידוע דב'
הדיעות האסור
הלכה ברורה ומ'

ולכך הולכרו שיהי' מסתפג לאחר שטבל, ועיי'
בצרכי יוסף (סי' כ"ו) שחמך יחידותיו ע"ז
דה"ה בחפילין אס לא הסיר המים שעל ראשו
חונץ בפני המפילין, וכבר תמחו עליהם גדולי
האחרונים דהיכן מצינו שיחונץ לה בפני היבש,
וכתבו למרץ דכל היכא דהקפידה התורה על
נגיעה אזי נריך ממש נגיעה, ואפי' מים
חונצין אז, וא"כ ה"ה בניד"ד כיון דהקפיד
התורה שיהי' דוקא נגיעה בגרון שפיר חונץ
אפי' מים ושאר לחים.

שוב מלאתי בשו"ת ערוגת הבושם (יו"ד סי'
ע"ה) בהגהות בן המחבר שם (ה"ה הגאון
בעל מגדלות מרקחים מצעלהים ז"ל) שכ' בא"ד,
הא אפי' ידע שיש בו תולעת וישתה המים
ג"כ לא עבר לאיסור דאורייתא דהא אס
שומיהו עם המים ביחד הו"ל ממש כמו כרכו
בקיב דהו"ל שלא כדרך אכילתן כדאי בפסקים
קט"ו, ובשו"ע או"ח סי' תע"ה, הרי דנקט
ג"כ שע"י המים מיקרי שלא אכל השרץ בעין.

פיכוח דדינא

היוצא לנו מכל הנ"ל פירות הנושרין להלכה,
דיש מקום מרווח ומוסכס מהפוסקים
להמיר המים בלי סינון כלל וכלל, ואין להורות
איסורא לרבים, וכמש"כ הנוב"י (מהדו"ק יו"ד
סי' כ"ו) בענין שרוב פוסקים מחמירים דמי
שכא לשאל יאמר רוב פוסקים מחמירין, ואס
אעפ"כ ירצה השואל להקל לעצמו לא ימחה
בידו 'ק"ו שא"ל לדרוש ברבים לאיסור' וכש"כ
בניד"ד שרוב פוסקים מחמירין וכמו שכתבאר
בעוה"י"ת.

וראה מה שכ' בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' ל"ו)
וה"ל, שאס באלו לנרף דעת האוסרים

בדעת חורה כשהעתיק מה שכ' ק"ו הד"ם (יו"ד ח"ב
סי' נ"ד) בנידון זה סיים דלא ראה מה שכ' הנ"ל,
ועיין שו"ת דברי חיים יו"ד (ח"ב סימן פ"ד) שכתב
בזה"ל, מי אנכי אפי' להתמיר נגד הארי החי הבית
אפרים זל"ה, ודי בזה.

ד חידושו של האבנ"ז וראי' לדבריו

גם יש בנותן טעם להעתיק מה שכ' בשו"ת
אבנ"ז (יו"ד סי' פ"א) ח"ל ורציתי לחתור
היבשה עפ"י דברי הר"מ (פ"ג מהל' אבות
הטומאה) גבי הכורך נבלת עוף טהור בחזרת
ואכלו טמא, וכתב בכ"מ משום דחזרת מין
אוכל הוא, ומין במינו אינו חונץ, אבל מים
ומשקים י"ל שחונצים בפני תולעים הדקים,
ואין חוששין שמא יגעו התולעים הדקים מאד
בגרון שזה חשש רחוק, וי"ל דאפי' אס יגעו
כיון דאינו מתכוין כלל לבלוע התולעים, ולא
הוי פסיק רישי' שיגעו התולעים בגרון אלא
חשש בעלמא שמא יגע, שוב מותר משום
דשא"מ, יעו"ש שדן בזה וסיים אך אין לי
לזה ראי' שמשקה יחונץ בפני אוכל והא שתי'
בכלל אכילה, ע"כ, ועיין מהכחי תורה (סי'
קט"ד) להגאון מרוגוזוב שדן בסברא זו.

והבנה לפע"ד אפשר להעיר ממה שכ' רש"י
ז"ל לפרש מה דאמרי' בזבחים ע"ח
ע"ב דלי שהוא מלא רוקן והטבילו כאילו לא
טבל, וכי רש"י שם שהרוק עב הוא וחונץ
בפני המים ואינו בטל למים, הרי אף דרוק
הוי מין מים עכ"ז לגבי מים דעלמא חונץ
כש"כ לענין אכילה שחונץ.

ואל תחמה דבעלמא אמרי' לח אינו חונץ
בפני היבש, דהא כבר כ' המשל"מ
בבבגדי כהונה אס הי' עליו מים הי' חונץ

בדבר איסור

תערוכות
טעמו הפגום אי

הרשב"א ודר

הגה נקטינן במ

(סי"ה) וכן
אי דהני דברים

אוסרין תערוכות

הראשונים אי פ
עד שאינו נאכל

טוגס קלח, דדע

שיהא פגום לגמ'
ב"ד ע"ה) וכ"כ ו

קלח מותר, ו

דהרשב"א למדה
לפי' ממה דאו

וא"כ כל היכא

בהתערוכות אזי
אסור, והר"ן י

לגר שהמירה ה
אכילתו אי"כ הי'

הרה"ל ר' זינגר זצ"ל יצאך נפשו א"ו ח"ל

תסא. אמר מהר"ר שלום מעיל קיום של רב על שטר יותר מעד אחד¹. ואומר שכן היה מעשה פעם אחת בעיר נאוישטט, בשטר שבא מעיר ברונ"א² שהיה מקויים בחתימת מהר"ר ויפש ז"ל³, והשיבו הלומדים שלא היו רוצים להאמין על קיום של מהר"ר ויפש ז"ל רק כעד אחד⁴, והגיע הדבר לפני מהר"ר ויפש ז"ל ואמר שהדין עמהם, שקיום שלו לא יועיל כי אם כעד אחד⁵.

תסב. מהר"ר שלום אמר לי שלא לכתוב שלום, וכמדומה לי שהיה אחר ז'¹. וגם אמר לי שאין לנחם בכתבו לאחר שכלו ימי האבל, ואמר שכן בגמרא כתב המנחם לאבל אחר האבילות דומה כמי שמכה להכירו חבורה ואח"כ מרפא אותו², ג"כ זה לא שאני, דמאחר שהזכיר לו מיתה מצער אותו ואח"כ מנחם אותו, מוטב ששותק מעיקרו ולא מזכיר לו מיתה כלל.

תסג. ואמר לי מהר"ר שלום מר"ח אלול ואילך לכתוב באיגרות בשנה טובה תכתבנו¹. ואמר שאין לכתוב שלום מלא באיגרות אלא כך שלר' בלי המ"ם הסתומה ונקוד על הלר'².

תסד. הח"ר מ(י) רקל שאל למהר"ר שלום על באר שנמצא בו תולעים והם קטנים ציבע

כמהו, וכן נראה גם ברב אלפס וברמב"ם בפ"ו מהלכות עדות הל' ח'. וע"ע בטוש"ע חו"מ סי' מ"ו סכ"ד שם הובאו שתי הדעות, ע"ש בגר"כ השו"ע באריכות.

תסא. 1 מלשון רבינו נראה שהגם שהוא סובר שקיום הרב מעיל יותר מעד אחד, אבל אינו כדיו קיום בי"ד, ראה בנידון בתה"ד סי' של"ב, ומה שהביא שם בשם אחד מהגדולים שרצה להתיר גם זה. ועיין בדרכי משה בחו"מ סי' מ"ו שכתב הטעם דהוי כיהוד מומחה, והיינו שהרב עצמו מקיים במקום ג'.

2 היא העיר Brünn שבמורביה.
3 ככל הנראה וזה עם הרב ויפש מקולוניה, ראה פרטים עליו אצל פריימן, מבוא ללקט ישר מסי' ל"ה.

4 קשה קצת כי המעשה שמביא רבינו היא ראייה לטור, אכן עפ"י התה"ד הנ"ל יתישב היטב, כי הוא מסיק שבמקרה של ערעור אמנם קיומו של הרב לא יועיל יותר מאשר עד אחד. ראה בזה גם בים של שלמה בב"ק בפרק הגזול בתרא סי' י"א. ונראה עוד דהרב ויפש ז"ל נהג בענה ולא רצה להחזיק ולהכריז על עצמו כיהוד מומחה, כעין מש"כ הד"מ (ראה לעיל בהערה 1), ולכן הו"ר רק כעד אחד, ואני שפיר דבמקום דמקיים יחיד מומחה ס"ל לרבינו דמהני קיום כמעשה בי"ד.
5 אכן ברמ"א שם בס"ד, נפסק עפ"י תה"ד הנ"ל שהמנהג הוא שהרב יכול לקיים השטר ביחיד, ראה שם בש"ד ובסמ"ע מש"כ בזה.

תסב. 1 דין שאילת שלום לאבל, ראה במ"ק כא, ב, אמנם ענין שאילת שלום בדרך כתיבה לא הוזכר שם וגם לא אצל הפוסקים, אך מן הסתם לא שני כסדרת רבינו.

2 שם בגמרא: א"ר מאיר וכו', ע"ש וכן בטוש"ע יו"ד סי' שפ"ה.

תסג. מהרי"ל הלכות ימים הנוראים, עמ' ס"ט (בשינויים).
1 המהרי"ל הביא מנהג זה בשם רבינו וממנו באליה רבה ובאחרונים בשו"ע או"ח סי' תקפ"א; (ראה גם בספר טעמי המנהגים עמ' שב).

2 זה נזכר גם בתשב"ץ סי' תי"ח והביאו הרמ"א להלכה בשו"ע יו"ד בסוף סי' רע"ו, אמנם הש"ך כתב שם בס"ק ס"ז שרוב העולם לא נהגו לזוהר בזה, אך בנקודות הכסף כנראה חזר בו אחר שהביא מקור לכך מהתוספות בסוטה י, א ד"ה אלא, וע"ע שם בשע"ת בס"ק כ"ה ובשרית הרדב"ז סי' ר"כ.

הלכות ומנהגים
רבינו שלום מנחם
(קובץ מגלים)
יו"ת לאור א"י מאת: ספי"ר
מנון ר. פ. א. א. א.

פלסא ג, ואינם ניראים אלא בשעת זריחת השמש, והורה מהר"ר שלום שמואל לשתות מן אותו הבאר כי אין לחוש לאיסור מחמת [זה], ואפילו להדיח במים האילו בשר גם זה מותר, ולא חיישינו כי היתר גמור יש בזה הבאר, כמו בשאר בארות.²

תסו. אמר הח"ר מ(ו)רקל על מהר"ר מאיר לפני מהר"ר שלום שאס(ו)ר מצה נפוחה שעלתה באפייה, ואמר מהר"ר שלום שאסרה שלא כדון, כי מה יש לחוש בזה אם הייתה נפוחה מחמת אפייה.¹

תסו. עוד אמר מהר"ר מרקל על מהר"ר מאיר מאודנבורג, שהורה על עיסה שנמצא בה חיטה בפסח, שיש לזרוק החיטה לחוץ והעיסה מותרת.¹ ואמר מהר"ר שלום שהורה שלא כדון, כי כל העיסה אסורה.²

תסז. אמר מהר"ר שלום שהתוספות פסקו במעמד קטן, שאין לעשות פתילות לנר בחול המועד.¹ אמר מהר"ר שלא נהגינן הכי, אלא נהגינן היתיר גמור לעשות פתילה לנר בחול של מועד.²

תסח. בשר שנשחט בי"ט, אמר מהר"ר שלום שנהגינן לנקרו בי"ט, שהרי אפילו שחיטה

תפד. 1 לא הבנתי פירוש המלים, אולי הכוונה: צבע בל"ס, כלומר חיזור.
2 מקור דיני תולעים במים הוא בחולין סו-ז, ע"ש ברא"ש פ"ג סי' ס"ח באריכות. להלכה ראה ברמב"ם בפ"ב מהלכות מאכלות אסורות ה"י י"ב ובטוש"ע י"ד ריש סי' פ"ד. נראה שהתולעים הללו לא היו בהם ממש ואינם נראים לעין, וכבר דנו בזה האחרונים באלו התולעים שאינם נראים רק ע"י זכוכית מגדלת, עיין בינת אדם אות ל"ד דת"ש ס"ק צ"ד ד"ה והנה. ראה שם בטוש"ע ברמ"א ס"א ובא"ח הארוך שער מ"א סי' ז' וכן בש"ך שם.

תסח. מהרי"ל הלכות המצות, עמ' כ"ב.
1 מהרי"ל פסק כדעת מהר"ר מאיר וכן נפסק ברמ"א בטוש"ע א"ח בסוף סי' תס"א, וכך גם נוטה דעתם של רוב האחרונים לאסור, שלא כדעת רבינו, מלבד ת"ט שם בסק"ו שנוטה לחלק בין סוגים שונים של מצה נפוחה ומצדד להקל כדעת רבינו. ראה גם במלבושי י"ט באות ז' שהביא גם כן את דעת רבינו להקל בנימוק שהניפות אינו בא מחמת שנתחמצה, אלא אדרבה מחמת האפייה נתנפחה, מ"מ למעשה גם הוא אוסר, וכ"כ בא"ר סק"ז שכן פסקו האחרונים.

תסו. מהרי"ל, שם עמ' כ"ג.
1 פסק כדעת הרא"ש בפ"ב דפסחים בסי' כ"ה, ע"ש, וכן נפסק בטוש"ע סי' תס"ו ס"א כדעה הראשונה.

2 זוהי דעת הרשב"א המובאת בטור שו"ע שם בשם יש מי שאוסר כל העיסה, וכך הכריע הרמ"א שם ובדרכי משה (שם צ"ח כמקור לכך את רבינו). גם המתרייל מצדד כדעת רבינו בזה, הגם שלא נתברר לו מקור החומרא, אך היות ויצא מפי רבו נהג כך; ראה מה שהובא בשמו בשו"ת מהרש"ל סי' ע"ט, ביש"ש יבמות פ"ד סי' ט"ז ובמלבושי י"ט בסי' תס"ו אות ב'.

תסז. מהרי"ל הלכות חול המועד, עמ' נ"ג.
1 בתוספות שלפנינו לא מצאתי, רק בפסקי התוספות במ"ק סי' פ"ט איתא שאסור לגדל פתילות כמועד, וכן נכתב המקור בהגר"א בטוש"ע סי' תקמ"א סק"ב.
2 וכך גם נפסק להלכה בטוש"ע שם ברמ"א בס"א ע"פ הנימוקי יוסף ורבינו ירוחם, ראה שם באחרונים המצדדים לכתחילה להחמיר בזה כדעת האוסרים, וביניהם גם המתרייל שכתב שיש לעשותם קודם המועד. ראה גם לעיל בסי' רמח.

מתרת, אבל ש לאובמן ז"ל היו

תס"ט. אמר מ נחלקה ג' חוטין כי כשר הטלית

תע. על חתונ מהר"ר שלום שי אחריה ביום ב' שבוע(ה) אחרו וכן אמר מהר"ר חול, ואפילו א אחרת.²

תע"א. א) בע הגוים, אם אמר

ב) עוד דרש ש ג) עוד דרש נ בו ולא בסכין² ד) עוד דרש נ טוב.⁴

תפח. 1 נתב תס"ט. 1 דין ומשם הועתק ב

תע. 1 ראה ל 2 דין זה הובא קיבל דעת רבינו

תע"א. מהרי"ל 1 זה נמצא במ ועיין לעיל בסי'

2 ביצה ג, ב ו כ"ג וכן הטוש"ע 3 נתבאר לעיל

4 לכאורה נראו י"ד, ע"ש, כי א בסי' תצ"ו ס"ו.

והמתרייל דס"ל לגדל ביצים לא

ארץ

שו"ת סימן פח

צבי

ואח"כ שאלו חז"ן גמור שמה שהרשב"א דכל שאין יכולין
לבררו אף דניכר בטל :

76

עוד נלמד סוף ד"ל לרמב"ם דניכר אין בטל אף
שאי לכברו בעיני שיהי ניכר להדיא בתחילה
מראית העין כעין שכי המג"ח בה' אחרונ' דל"ח שיטו
מראה רק מה שגראה להדיא בתחלת ההשקפה. וכע"ז
ב' אחרונים בלוי"ח סי' ל"ב סעיף כ"ה דכל שאין ניכר
פירוקן להדיא חשיב לורת האוח עלי' לענין שלא יחשב
שלא כסדרן עיי"ש. והכי כיון דבאמת אי לכבר האיסור
רק המראות העין גורם האיסור בעיני שיהי נראה האיסור
בראשית ההשקפה כמו שהוא בקום שכתמחה. ובתולעים
דקיס כאלו שעוברין דרך המסוננת ודאי אין האיסור נראה
להדיא רק אחר העיון הדק היטב. וזה ל"ח ניכר האיסור.
וש להביא דמות רא"י לזה. דל"ח חמיר יכולין להכיר
תערובות איסור ע"י מיקראשקא. וע"כ כמ"ש :

עוד נלמד דהנה הפמ"ג בפתיחה לה' תערובות הק'
בנטל"פ דבטל ברוב ואח"כ והא ניכר האיסור כיון
שמרגיש הטעם הרגשתו זו הכרתו כמ"ש הרשב"א מולין
(ל"ח): עיי"ש וראשית אומר דסברא זו דטעימתו הוא
הכרתו זה רק לדעת הרמב"ם גבי קום דכל שניכר האיסור
אף שאי"ל בררו לא בטל אבל לרשב"א ל"ש זה דב"ח אי"ל
לט להוליא האיסור מן היתר. ואף דרשב"א מולין ל"ח:
כי זה לא כי כן אליבא דנפשי' רק בשם סי' איסור משהו
עיי"ש שהביא באריכות כל לשונו. ובסוף סיים העתקתי
לשונו. דוק ותשכח שאין זה מרשב"א ז"ל עלמו כנלע"ד
ברוב. [וראיתי בס' חלקת יואב תמה מאד ע"ד שכתוב
טעימתו זו הכרתו דהרי הרשב"א לשיטתו ב"י"ד סי' קט"ו
דניכר וא"י לכברו בטל אי"כ מה בכך דטעימתו זו הכרתו
הרי אין יכול לכברו. ולע"ד לא ק' מידי דדברי רשב"א
ז"ל העתיק מראש"ד ז"ל בס' משהו וכן נמלא כמ"פ
בפוסק שמעתיק דברי פוסק חברו אף שיש בחוכו מקלח
דברים שאין עולין להלכה לפי דעתו] אך סו"ס ק' קו
הפמ"ג הג"ל לדיעה זו שהוא כדעת הרמב"ם. ונראה
לפמ"ש המג"ח חו"מ סי' תרכ"ו דהא דל"ח ביטול באפשר
לברר האיסור הי"ד כשרואה לאכול האיסור עלמו משא"כ
היכי שאין כוונתו בהביטול להשתמש באיסור רק שלא
יאסור את ההיטור גם בניכר האיסור בטל עיי"ש. והנה
הר"ן פ' בתרא דע"ז הק' א"ך ילפי' נטל"פ מנבלה מרוחה
הא שם אי"ר כלל לגר. ותי' דה"ט דמה נבלה שאינה
אסורה אלא כשהוא ראוי אע"פ שנתמנה קלה מפני שנתנה
ממנה. משא"כ שאינה ראוי' שאינה נהנה הימנה כלל.
יה"ה כאן שאינה נהנה דהא פוגם וכו' עיי"ש נמלא דביטול
נטל"פ אינו כדי להטות מן האיסור דאדרבה מן האיסור
אינו נהנה כלל רק אדרבה מלערו רק עיקר חכלית הביטול
כדי שלא יאסר את ההיטור וכה"צ גם בניכר האיסור בטל
ומודינא דהיכא דיכול לכברו אינו בטל דכיון דאינו מסירו
ע"כ דיתא ל"י לאכול האיסור אע"פ שפוגם. אמנם בני"ד
דאי לכברו רק דניכר שפיר בטל גם לרמב"ם וה"ה בני"ד:
ואצ"ע מפנינא מש"כ בחי' לביאה וזה לשוני בי"ה יג':
פסולת מרובה על האוכל מי איכא מאן דשרי
פירשי דהוי ככולי' פסולת והאסור משום מוקלה. אמנם
בב"י סי' ע"ש הביא דעת הרמב"ם דקו' הש"ס מי איכא
ס"ד שיהי מותר לברור הפסולת דאלטר"ך רשב"ג לאשמעי'
דאסור וי"ל דהרמב"ם לשיט' לא היה אפשר שיפרש כרשי'
לכא"י הי' מל' חו"מ

חמיר לאכול עם כוח חשיב כמבטל איסור לכתחילה כן
בזה אבל לולא זאת בטל האיסור גם בניכר ונפ"ח דא"ס
דביטול אכלו לא עבר על פלס אכילה איסור רק על
איסור אין מבטלין. ואל תתמה ע"ז דהרי דעת המחירי סוכה
ע': דהא דניכר האיסור אינו בטל הוא רק דרבנן עיי"ש
ויש לבאר זה ע"פ דבריו הג"ל דכל האיסור הוא משום
אין מבטלין איסור לכתחילה ומחירי ס"ל באין מבטלין
דרבנן וע"כ בניכר האיסור אינו בטל מדרבנן. ובאמת ה"י
קשה לי מאד לחדש חדשות כזה אמנם מלאחי' כמעט רא"י
גלו"י ומפורשת לדבריי מדברי הרח"ב ז"ל הובא ברין
פ' האוכר את הפועל ד' ע"ג. אהא דאר"י אמר ר' יוחנן
המערה מיי"ג מחצית לבור אפי' כל היום כולו ראשון
ראשון בטל. וכי הרח"ב ז"ל ואמ"ג דלית הלכתא כר'
דימי אר"י לענין י"ן ביין מ"מ גבי י"ן במים ומ"ס ביין
וכן לכל איסור שנמחו הלכתא כוונתי' שא"ס יפול איסור
לחוק היחר מעט מעט שאין בו כרי נמינת טעם בטעם
נפילה מותר דראשון ראשון בטל וכו' דתקן בא"ח הערלה
הערלה מעלה את הכלאים והכלאים מעלין את הערלה
וכי וזוקא בערלה וכה"כ וכו' אבל בתרומה לגבי מולין
דישראל שר"ך להרים לא וכו' וכן הדין לכל איסורין
אחרים שלא נמחו כגון כו"ס חלב שנפל לחוך ששים היסר
ולא נמוח כ"ח חלו' כיון שהאיסור קיים שא"ס יפול לקדרה
אחרת יאסור חלב גמור א"ס יפול עוד בקדרה זו ז"ת
אחר של חלב ונמחו יטרפו שניהם לאסור את הקדרה
וכי שהרי מלאו בעין שערדין ראוי לאסור במקום אחר
מש"ה מלטרף עם האחרון דיון התרומה עכ"ל. ולכאורה
ק' טובא מה לר"ך רא"י מתרומה תיפ"ל כיון דניכר האיסור
לא בטל. בשלמא בתרומה דכבר נבטל האיסור רק דלר"ך
להרים משום גול השבט יש בזה חידוש דמור וניסור אף
דנבטל כיון דב"ח לר"ך להרים. אבל בניכר האיסור
פשיטא וא"ל רא"י וגם אין הגדון דומה לרא"י. ולהג"ל
א"ש דגם בניכר הא' דלא בטל הוא משום דיכול להוליא
האיסור חייב להוליא דל"ח חשיב כמבטל איסור בידיים
ולראש"ד ז"ל אין מבטלין דאורייתא ע"כ אסור מדאורייתא
לאוכלו משום אין מבטלין איסור לכתחילה ולפ"ו דומה
לגמרי לתרומה דבאמת כבר נבטל האיסור רק דלר"ך
להרים משום אין מבטלין. וקמ"ל שפיר דבכה"צ אע"ג
דנבטל חוזר וניסור וא"ש הרא"י מתרומה דאף דנבטל
כיון דלר"ך להרים חוזר וניסור והוא חידוש נפלא אשר
מדי רבינו הראש"ד ז"ל משיטתו :

אמנם נראה דרבר זה תלוי' בפלוגתא דרמב"ם ורשב"א
שבב"י יו"ד סי' קט"ו בניכר האיסור ואין יכול
לבררו א"ס בטל הרשב"א ס"ל דמבטל בטל ורמב"ם ס"ל
דגם כה"צ לא בטל. ולהרמב"ם אי"ל לוי' כלל דהא דניכר
האיסור לא בטל הוא משום דיכול לכברו דהרי כאן אין
יכול לכברו ומ"מ לא בטל וא"כ גם בני"ד בפסולות מרובה
על האוכל אי"ל שיבטל האוכל וחשיב ככלו פסולת דהרי
ניכר כ"ח לפלמו ע"כ הוכרח הרמב"ם לפרש באופן אחר:
ובעיקר ד' המחירי הג"ל דהא דניכר איסור לא בטל היינו
רק דרבנן ופירשטו דאיסורו רק מל"ד אין מבטלין
איסור לכתחילה נלע"ד רא"י וסעד לגוף הדין [אף] לא מטעם
הג"ל מנמי' זכמים ע"ח דפגול ונותר וטמא שבללן זה
בזה ואכלן פטור משום איסורין מבטלין וא"ו וכי רשי'
ומ"ס משום דבטל בפ"ו ומינה דאפי' ה"י ניכרין קודם

הר"ג"ל ל' אור"ג צ"ב פראמ"ר זצ"ל ה"י"ן

אבר"ק קאמזלאוג - י"מ די"ד חמ"א אול"ן

32

לסמוך על עדותו. אבל מצד שנעשה ע"י השגחה קושיים שנעשה ע"י רובא להיתר לא מהני, שמי הוא האומד בזה שנימא שהנא ראוי לאמוד זה. וגם בכלל אין לסמוך על המשגיח במה שיאמר שסני להיתר רק כך וכך וזמן להעיד שלא נחערב שם שום איסור.

י. איך לנהוג למעשה בהשגחה על בית הרושת הנמצא רחוק ממקום שיש שם יהודים

ולמעשה כשיזדמן שאחד ממקום רחוק רוצה בהשגחה, טוב שישע לשם אחד מכאן ויצרף לו מרב דשם אם יש שם, או מהסביבה, ויראו אם אפשר המציאות ליתן השגחה, ויעמידו שם - משם או מהסביבה - אחד הראוי לכך. ותמיד יודיע מכל דבר קטן וגדול לועד הכשרות שבנוא יארק. והתשלומין יקח המשגיח מועד הכשרות שבנוא יארק, ובית החרושת ישלם לועד הכשרות. וכעצתך עדיף שיתנו השגחה כזה רק למשך כמה ימים אחרי שמכשירין בית החרושת. ויעשו סימן על אותן הדגים או שאר האוכלין הנעשים בהשגחה זו, כדי להפרישם מהשאר שאין להם השגחה. וזה עדיף מלהכשיר לכל השנה ע"י השגחה שאינו טובה. אבל הוא דוקא כשיש שם רב ארטואקסי, דאם אין שם אלא רב מהקאנטערוואסין אינו כלום, ואולי עוד מטרע שיש לחוש שיתיר את האסור. וגם בלא זה הא אינו מעיד על עניני כשרות. ואף שכל מה שכתבתי הוא פשוט ראיתי שטוב לפרש בפרטיות.

הגני הכריח זקן אוהבך,

משה פיינשטיין

סימן ב

76 בענין החרקים הקטנים הנמצאים בכמה מיני ירקות

ב' דר"ה אייר תשמ"ה

לכבוד נכדי אוהב נפשי הרב הגאון מהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א

הנה אף שקשה לי לכתוב כעת שאיני בקי הבריאות השי"ת ירחם עלי בתוך שאר תולי עמי ישראל, מ"מ מחמת נחיצות הענין אומר הדברים האלה.

שמעתי איזה אנשים אמרו בשמי איזו סברה בענין התולעים הקטנים שנודע שנמצאים בהרבה ממיני הירקות. והנה ידוע שלא אמרתי בזה שום הכרעה. ולהיפך דעתי נוטה יותר להקל, וכמו שהזכרת בשאלה, שאתה ובני הרה"ג מהר"ר שלי ראו בן שליט"א כתבתם לי, שאפשר שדבר שלא נראה למעשה להידי

לעניים אינו אסור, ולכל הפחות אינו בחשיבות בריה שלא חיבטל בתערובת כראיתא בשריע י"ד סי' ק, זה נוסף ללימוד הזכות שמוזכר בערוך השולחן סימן ק' סעיפים י"ג - י"ח, או שאפשר לסמוך על דעת המוכרים שבדיה בטלה בקיבוץ לאלף, או שבריה שאינה קיימת לעולם בעין בפני עצמה והיא נדבקה בתערובת וא"א להפרידה משם - בטלה, או משום שרובן לא גורו שבריה לא חיבטל בדבר מאוס שנפשו של אדם קצה בו.

וגם כמו שאמרתי לך ולועד הרבה אנשים שכלל יש חשיבות גדולה בהלכה למנהג העולם ולהיכא עמא דבר, ואסור להוציא לעז על דורות הקדמונים שלא הקפידו בדברים אלה משום שלא ידעו מהם (מש"כ רבינו במה שאין לשנות מנהג דורות הקדמונים באגרות אר"ה ח"ב סימן ק"ה ד"ה והנה להמחבר, י"ד ח"ב סימן קמ"ז ד"ה ומה שכתבתי דן להקל, אר"ה ח"ג סוף סי' ט"ו, וי"ד ח"ג סימן קצ"ד). ועל כן אמרתי שבלי לעיין היטב בדבר, שזה זה קשה לי כעת, אי אפשר להכריע לחומרא ולפסיסם שיש איסור בדבר, וכל שכן שאין רצוני שיזכירו שמי כאחד מהאוסרים.

זקן אוהבך בל"ג

משה פיינשטיין

סימן ג

תשובה להערה בענין מנהג האשה כבעלה ובענין צירוף לעשרה לברית מילה

בע"ה ט"ז טבת תשמ"א.

מע"כ ש"ב הרה"ג מהר"ר יעקב אפרים הלוי לוחאוויץ שליט"א.

א

מה שכתבת להקשות ע"מ שכתבתי באג"מ ח"א מאר"ח סימן קנ"ח זהאשה צריכה לנהוג כמנהג בעלה בין לקלא בין לחומרא, מהא בחולין דף ק"י ע"א מהא דרבין ורב יצחק בר יוסף איקלש לבי רב פפי, איינו לקמיה תבשילא דכול, רב יצחק בר יוסף אכל, רבין לא אכל. דאמר אביי רבין חכלא אמאי לא אכל מכדי דביתו דר' פפי רבתיה דר' יצחק נפתח הואי, ואי לא דשמיע לה מבי נשא לא הוה עבדא. הרי שאשה צריכה לנהוג כמנהג בית אביה.

הנה אביי הא אמר שם להוכיח הדין שחל מתור, שאף שעל ר' פפי לא רצה רבין לסמוך, על ר' יצחק נפתח הא סומכין, שא"כ ודאי חתנו ר' פפי נמי לא היה פליג על ר' יצחק נפתח. ואם ר' יצחק נפתח היה אוסר ודאי היתה אומרת זה לר' פפי, שודאי היה חזר בו, כמו

שאביי אומר כן לרבין ור' יצחק בר יוסף, ו למיפלג על ר' יצחק נפתח שהיה מאמראי דח או יותר. ולכן לא שייך לומר דילמא ר' פפי ו דהא אביי אמר דאין למיפלג על ר' יצחק נפתח.

ב

ומה שכתבת דמפרקי ר"א פרק י"ט אי ברית מילה בעשרה, שא"כ אינו מדין דבר ו הוא שלכתחילה צריך עשרה לברית מילה, ו שאין זה בדין דבר שבקדושה רשאין למול ג אלא שהוא מטעם דכל עדות נאמנות לישראל עלכן אין להקפיד על מה שבכית החולים ו ליכנס מגין בחזר שמלין אלא מסתכלין שאר הזוכיות, משום זלעזות כשרין ומצטרפין שבחזר האחר כיון שרואין עכ"פ, הוא טעם גם והגני הודך אוהבך בל"ג

משה נ

סימן ד

אם יש חשש בישולי נכרים בכייו שמבשלים העיסה ברותחין

בע"ה יום א' לשי"פ יתרו, ט"ז בשבט ש

למע"כ נכדי האהוב הרב הגאון מהר" טענדלער שליט"א,

בדבר מה שהערת על תשובתי באג"מ סימן ל"ג, שאיתא שם: והנה בדבר ה בעודה עיסה נתונים אותה במים רותחים ואח"כ א בתור אם יש בה איסור בשולי עכ"מ. פשוט ל שבהבישול. קצת על ידי המים רותחים היתה העי לאכילה, לא נאסרה מצד בישולי עכ"מ. ומצד הא בדין פת עכ"מ של פלטר. הנה אמנת שיש שם טו וצריך להיזהר "פשוט לע"ד מבזון שבהבישול המים רותחים לא היתה העיסה ראויה לאו נאסרה מצד בשול עכ"מ".

וגם לדינא צודקת טענתך שאפילו אם נתב נעשה ראוי לאכילה, מאתר שנחשב כפת נכלל ב דאיסור בישול עכ"מ חל גם על דברים אפי פת, כששייך, כמו בבייגל, הרי גם כשנתבשל מ וגם צודקת טענתך שאפילו אם כשנתב ראויה לאכילה, מבחינת איסור בישול עכ"מ א שדרי אין דרך העולם לאכלו כך, ובטח אינו על שולחן מלכים.

זקן אוהבך בל"ג

משה נ

אגרות שיש יורה דעה חלק 3

33

דרכי תשובה

וליה ואף כהוא כפייה שנהרסו וכו' אינה צריה מ"מ עדיין כשאר הרבה שלימים
 עיי"ש איברא כי בנזק דבריו שהקיל בהומן משום שאנו כ"ל ע"י כלי
 הצפה ע"י כפי' הבריה מאמר ו' פ"ק ג' ככ' שיש לדעת דכל חומץ יין וחומץ
 שבר לו באר משקים הוא מלא תולעים קטנים ורקיס מאד אשר יהטעו וירוש
 אלה ואלה כדני הים ודורון וזהו ע"י השמש על שפת הנהלגה גם בלתי כלי
 הזכירה הנגדל את הראות כי כן הוא בטבע כל חומץ ובכך לא יועיל לבס
 לוחו (ע"ל ס"ק ל"ג) ומה"מ כתב שאם יתן החומץ על ארצה מהכל ה"ו פירש
 ואשר משום שרץ השורץ על הארץ לכן אף לאכול שום חומץ עד שיבטל איתו
 מהחלה שימחו התולעים ואח"כ מועיל רביעין עיי"ש הנך רואה עדות ההכח
 בעל ס' הבריה שהעיד ברואין התולעים שבחומץ גם בלא כלי המגדל הראות
 וגם בהם יש חשש פרום ודלא כהרב מלורי אור הגמרי :

אמנם לנזק עיקר הדיון בל החומץ הנה בח"ל שם חולק על הכ"ה הבריה בזה
 ו' דבין דקיי"ל דכל שלא פירש חוץ לכלי אף התולע מותר לאכלו
 מה"מ בפ"ג ואינו אכיר כ"ל מדרבנן משום כל השקט וכוון שהתולעים דרין
 לגדל בכלי ובתולעים שהדק לגדל בכלי קיי"ל דאם עירו מכלי אל כלי דין כלי
 ב' ו' ככלי הא' לפ"ו אף חשש כלל בחומץ כפי' זו תולעים לבטל עם בשר
 ודגים או לערבו במיני ירקה ולפסקו אפי' חי כמו שהוא בלא סינון דלמא נישא
 לה הכמה יפרוס לאוכל או לחוץ הכלי אף חשש דלא מיבעיטא כל זמן שהמבקה
 טיפה דודאי מותר אלא אפי' יתייבש לגמרי מותר המאכל כיוון שאין איסור
 אלא משום כל השקט דרבנן וזה לא שייך אלא כשרואה התולע בכולל אבל
 אילו התולעים שבחומץ בלא נראה להדיא אף כן משום כל השקט וסיים ח"ל
 וכן משולם לא שמענו שום פה ואפי' חסידים ואפי' מנשה אובלים מאכלים
 בחומץ ואף הושקן כלל לבדוק החומץ אך נרדף לומר בלא לבטל דאם סיק
 היו כפירש ואשר ומנהג ישראל תורה הוא עכ"ל. אמנם יעוין כפי' עקרי
 הד"ע סי' ח' וזהו' שהעתיק בזה מספרו בזה דיעקב סי' ק"ג שהרד"ק בזה
 והעלה ואשר להטות חומץ על מאכל כיוון שיש בו תולעים רוחנים על המאכל
 וגם לבטל לא מהני שדרס לירד עם החומץ דרך נקבי הבגד וגם לאחר
 הסיון רואין הרחם רק שרביעין להרתיחו ואח"כ לבטל שאם מהניסו איתו
 לאחר הביבול אף רואין בו טוב עד שום תולע ולא מותר ולא זולת עיי"ש
 וכ"כ בשו"ת חקרי לב חלק א' מו"ד סי' מ"ב עיי"ש בחריבות ועי' בשו"ת
 מהר"ם סיק דוד"ו סי' ק"ה שכחב ג"כ דיעקב להחמיר דלא מיבעיטא בחומץ
 שטיבין עמה שייכפון מכלי אל כלי הרבה פעמים ע"ג קאמין בזהו אכיר
 דיון המצטר במחבר בשע"י זה דחייסוק דלמא פירשו התולעים ע"ג הקאמין
 והיה נשלו טיב לבטל אלא אפי' אם עושין חומץ מעט ואינו נשקן ע"ג הקאמין
 כ"ל מ"מ ע"י חשש כיוון שדרך יתכן החומץ ע"ג המאכל והולקן המאכל ע"י
 שטעוין המאכל בחולו וזה עימה המאכל כפי' והחומץ כפי' בודאי לא שייך
 למר דהיינו רבתייהו ונחשה כדרך השורץ על הארץ ועכ"פ ה"ל ספיקא
 דאורייתא וסיים ח"ל ומרן הגאון בעל ח"ס ז"ל כשאלו אנערקין' הכבושים
 אפי' במים לא חבין כן אלא קולטן מהחלה הקלוסה החיטונה וקליטתן ורק
 ומה שכתובה אבל דבר הנכבש ונעשה מחומץ יש בו חשש תולעים כמ"ק
 כפי' הבריה הנ"ל וע"כ בודאי יש לחשש ולעשות התקנה לבטל ולסוף ע"י בגד
 שלא יוכל התולע לישול לחוץ הכלי עכ"ל והנה כפי' דברי יוסף סוף סי' הקל"ו
 מרדכי דברי המהר"ם סיק אבל המעין יראה שאין דבריו כדאי לדמות דברי
 ההגה"ה סיק ז"ל כי כפי' הראש מדבריו שלא ידע שדרך עשיית החומץ הוא
 לבסוף איתו על קאמין ולפיכך דרך הקאמין דאי ידע ממש כדן המצטר
 במחבר בשע"י זה להחמיר כ"ל גם כמה שהשיג עליו דאין חשש אף שיקה
 הקריי"ן בלא החומץ ויהי' התולע על הקריי"ן משום דבקריי"ן יש משקה אף בו
 כדי הצהר וכו' לא נמצא שיהא מונה בקערה מעט קריי"ן חוץ לחומץ וכשיקה
 בהחלה איתו הקריי"ן שאין עליו עוד לחלוטת החומץ אם פירש עליו התולע
 יש חשש איסור דאורייתא ע"כ בודאי אף לפתרון עליו להקל כנגד דבריו כל
 החלוצים המהר"ם הנ"ל ואומרים שרביעין לתת החומץ ולפגו וכמנר :

לרואין רק בקיטוי גדול כפייתו על כלי זכוכיה לבנה ועוד השמש דוקא דלא
 כל עין יפה ירגיש בהם ע"י גירוד התולעים במשקה ששטין בו אלה ואלה אבל
 נזק התולע לעולם אף נראה וא"כ ממילא מוכן שח"ל לרואין רק כשהם חיים
 אבל כשמתיים ע"י ביטול ח"ל לרואין ח"כ מאן לימא לן שאינם עוברים מחמת
 דקוהו דרך המסננת עיי"ש ולפי דבריו בחומץ שלט לא מלאה ידיו ורגליט
 להחירו אפי' ע"י התקנה הנ"ל וזה לא שמענו משולם שיה' מו שיזהר שלא
 יאכל חומץ גם כשהוא מטבול ומסוק כנהוג אבל בע"כ לריבין אט להמליץ
 וללמוד זכות על העולם שמה שפירש על הקאמין בטענה שזכר דרך שפיכה
 לא מקרי פירש כיוון שהקאמין הם המיד להים מחמת החומץ שזכר המיד עליו
 ובספק מלמעלה למטה בקלח ע"כ גם אם פירשו התולעים על הקאמין
 אף לחם ומה שדבק אח"כ על האוכל מהתולעים של החומץ אף חשש כיוון
 שכבר פסקו להחיר בפירשה כשהוא מזה ובסברה הראשונה שבסעיף
 שאח"כ וכמ"ס בבה"ט סק"ט ובכך לוינו לאים אחד מפה שיש לו פאכרי"ק
 מדגים מלוחים שקורין איהם ראבי"ן ומלאכתו הוא שטבטין הדגים מלוחים
 עם הומץ מעורב בשמים וליהי' לו שיבטל קודם החומץ ואח"כ יסגו כ"ל.
 והנה בלתי ידיעתי ביטל החומץ בידה עם הבכמים ואח"כ סינון ושאריו
 הבשמים על בגד המסננת בלמרו בזה טוב לרגל מלאכתו שיהבטל הבשמים
 עם החומץ. ואשרהי' לו שגם זה לא טוב כיוון שטובת הבכמים להחומץ קודם
 הביטול יש לחוש יתן כי הבשמים נפיס למעלה על החומץ רוחם עליהם התולעים
 והיו פירש בעודם חיים על דבר יבש ומה מהני במה שיבטל אח"כ (וכמש"ל
 שיש לחוש שהתולעים יעברו דרך המסננת) אלא שיהיו הבכמים יהיו החומץ
 לאחר שכבר עומד החומץ בבטולו שבודאי כבר מוחו התולעים בחובו ולא אף
 חשש כ"ל ועי' שם עליו לבניה שכ' דאיתן תולעים שיש להם כנפים המלאים
 בחומץ חמירי פסי ולכ"ע אכיר בלא סינון עיי"ש (ועי' בדבריו לעיל ס"ק ל"ב
 ובסיף קטן מ"א) וכשעט הוא דלכ"י איתן התולעים בודאי מהני הסיון גם
 קודם הביטול דאיתו שיש להם כנפים בודאי הם גדולים במקלח ולא יעברו

דרך המסננת

איברא כי בכנה"ג בהגות ב"י אוח ס"ו כתב דלא מהני חיקון לחומץ
 לחממו עד שימחו התולעים ולפיכך אפי' ח"כ שאין היתר לבטל קודם
 הסיון אלא בדבש כשאר הלן סעיף י"ג אבל בחומץ ובשר משקים
 אכיר לעשות כן משום דאי מבטל איסור לכתחלה הלא כהדמ"ח שמהיר
 לעבות כן גם בחומץ ובשר משקים עיי"ש ועי' בת"מ ס"ק י"ז שהביאו וסיים
 ב"ע עיי"ש ועי' בס' ערך שי שטתן פנים מסבירות לדברי הכנה"ג להחמיר
 בזה עיי"ש ועי' בהרות יקומיאל הלן סי' י"ט סק"ב וסי' ק' סק"ג מ"ש
 בענין זה ומרדכי ג"כ דאם לא אפשר לבסוף החומץ אלא ע"י שימחו ע"י האור דלא
 יבטל ההיתר מהתולעים א"כ צו מבטל איסור לכתחלה וסיים ב"ע עיי"ש
 ועי' בשערי דעה סק"ד שכחב דכ"י להגלל בזה מחשש מבטל איסור לכתחלה
 אם עכ"פ לא ידענו בבירור שיש שם בודאי תולעים בחומץ יש להקל להדיא
 לבטל ולשנו אפי' דכיון דיש פסק בדבר כרי קיי"ל דבספק איסור לא שייך
 דאין מבטלין איסור לכתחלה אך אף אם ידוע שיש שם בודאי תולעים יש ענה
 לבטל קודם ביטול ואח"כ לאחר הביטול יסגו עוד הפעם וכחב דכ"י כחב
 לדעת הכנה"ג והפ"מ הנ"ל אבל לדעתו ברור דאין שייך לחוש בזה לאיסור
 דאין מבטלין איסור לכתחלה ואין להחמיר לחוש לזה כלל עיי"ש ועי' במחזיק
 ברכה אות ח' מ"ש בזה וכ' שכן ראה לרבנן קאמין שבעיה"ק ירושלים ח"ו
 שהיו טהיגין לבסוף מהחלה החומץ בבגד עב ואח"כ מבטלין איתו ומסניגין איתו
 בפעם אחרת עיי"ש ועי' בשלחן גבוה ס"ק מ"ג שהרחיב ג"כ הדיבור להשיג
 על הכנה"ג בזה במ"ש שיש בו משום אף מבטלין איסור לכתחלה ואף להקל
 בזה בין דבש לשאר משקים וסיים ח"ל וכן נהגו פה ירושלים ח"ו בחומץ שיש
 בו תולעים קטנים ורקיס ופי' מרתחן החומץ תחלה עד שהתולעים מתים
 ואח"כ מסניגין ופי' עכ"ל (ועי' בדבריו הלן ס"ק קס"ג):

ועיין בשו"ת בית יעקב סי' פ"ד שכ' בשם המהר"ל ציטורו לסמ"ג שכ'
 ח"ל מלאחי פנים אהם תולעים בחומץ ופי' מקלח המזרים שלא דע'
 נכדוק החומץ כי אמרו מי יכריחנו לעשות לו פסק ואשרהי' להם פשיטת חש
 היתה הבדיקה מחמת טירחא יתירא או מחמת היזק אבל מה שאתם יראים
 שיש בו תולעים ואתם מכסים עיניכם בלי ראות בזה לא יא' לבעלי נפש עכ"ל
 ועי' בס' בן אברהם כ"י נ' אות מ"ב שהביאו וכזה דעשוע הוא דאין טוונתו
 על איתן התולעים הקטנים שרגיל להיות בחומץ שלהם לא שייך לומר שגם ח'
 מלמי

7c

←

הכ"ל ל' כ"י גירי שפירא

מה שאינו נראה אלא לעין מלאך ולא לאדם, ומה בכך שכבר חל איסור על איזה שרץ, הלא אנן נקטינן דהשרץ האסור ליתא כאן כלל, כי כן הרוב מחייב. אלא דאולי יש חיוב לעשות בדיקה, ע"ז אמרינן דהשתא אינו נראה וא"א לבדוק אחריו, ולכן בודאי אף אילו נמצא כאן אותו שרץ אמרינן דנתהפך להיות היתר גמור כי התורה התירה לגמוע מים אלו, ואין לאסור מה שהתורה התירה ושפיר פקע איסורו.

ותמיה אני מאד על מה שראיתי מצטטים מספר בן אברהם (להר"א בוקארא מרכני תוניס) ורצו להשוות מה שכתוב שם לענינו כאן, ואני שמתי עין למה שהביא בספר דרכי תשובה (סי' פד ס"ק מה, ד"ה אמנם להחליט) בשם ספר זה, ושם מיירי באיסור ידוע ומבורר, רק שעוברים התולעים ע"י סינון, והמחבר הנ"ל רצה לאסור אף אחרי הסינון ואיפולגו עליה שאר פוסקים. וכל דבריו אינם ענין למה שלפנינו, כי אנן איירינן בלא ידיע האיסור, ורוב המים לית בהו האי איסורא כלל, אלא שאולי יש לחייב בדיקה מצד ענין מיעוט המצוי (וכמ"ש בהכרזה הנ"ל אות ד), והרי אין לחייב לבדוק אלא ע"י העין כמבואר לעיל, ולכן הכל מותר כי העין לא תתפוס צורת השרץ אלא במעט מזער, אולי באחד מאלף שהוא מיעוטא דמיעוטא ואין להתחשב בו כלל, ולכן הכל מותר כמו שנתבאר. ל

וגם מה שראיתי מאחרים המביאים מאמר משו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב סי' קכד) ובין הדברים נמצאים מלים אלו "ומבדקי נמי בשמשא או ע"י כלי זכוכית מגדיל", ואח"כ הביאו מתשובות ר' שלמה קלוגער (בשו"ת טוב טעם ודעת מהדור"ת, קו"א סי' נג) שחלק עליו וכתב דזכוכית המגדלת אין בה ראייה וכו' ע"י"ש. מדברים אלו היה נראה בשטחיות שלדעת היעב"ץ חייב אדם לבדוק ע"י זכוכית מגדלת ושיש לאסור גם מה שלא נראה לעין אלא ע"י זכוכית מגדלת (כמו בענינו). אולם המעיין שם יראה שלא כיוון לזה הגאון יעב"ץ כלל, אלא שכתב שיש לבדוק ע"י ראות עין יפה או בשמשא, ומי שבדק כך ולא מצא בו שוב אין לחוש, כך כתב בפירוש שם. אלא שהוסיף שמי שבדק ע"י זכוכית מגדלת ולא מצא ג"כ יכול לסמוך ולאכול משופרי דשופרי, הרי הקיל לסמוך על בדיקת הזכוכית ולא החמיר בשום פנים. והגר"ש קלוגר חלק עליו ואמר שאין להקל בכך וז"ל, "אבל... ע"י בלי זה לא נחשב בדיקה להחזיר על כך", עכ"ל.

הנ"ל אינם ממין זה שלפנינו כלל והם מין אחר לגמרי. כן ביררו בלי ספק, ובאותה שעה לא ראו דגמים ממין שלפנינו כמות שהם בחיים במקורות המים המשמשים לשתייה, ועכשיו שכן ראו, מצאו שינויים וחילוקים בין שני המינים. ולפלא להשוות טבעי השרצים להדדי עפ"י סברות בעלמא. ואני לא הבאתי דבר זה לנפק"מ להלכה כי כפי שנבאר להלן, מכמה וכמה פנים שאין איסור במים אלו, אלא שרציתי להוכיח שאין להכנס לדברים חמורים ע"י שמועות ממרחק, כי רובם בטעות נתנו. ויראה עד כמה צריך להזהר טרם הפרסום בבירורים אחר בירורים ורק אח"כ להחליט.

ב. שרץ שנראה רק ע"י מיקרוסקופ: בפסק האוסר הובא (באות א): דהואיל ומחיים היו השרצים נראים ע"י תנועתם, חל עליהם איסור שרץ המים, ואי אפשר להתירם לאחר מיתתם אף דהשתא אינם נראים רק ע"י מיקרוסקופ, דהואיל ותל עליהם האיסור שוב אין ניתרים, עכ"ד בתוספת ביאור מעט.

והנה מה שאין לאסור דבר שאי אפשר לראותו אלא ע"י מיקרוסקופ או ע"י זכוכית מגדלת, הוא מטעם דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, וכלשונו של הערוה"ש (יו"ד סי' פד סעי' לו) "אמנם האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו דלא ניתנה תורה למלאכים" וכו', ע"י"ש.

והנה כבר דנו הפוסקים (ע"י חכמת אדם כלל לח בינ"א אות לד וערוה"ש שם) בענין התולעים הנמצאים בחומץ אם לאסור במקום שאי אפשר להבחין צורת התולעת כי אם ע"י זכוכית המגדלת. מיהו כל זה מיירי במקום שיש קרום עב הצף על פני החומץ שבא לשם ע"י התרבות התולעים והחיידקים, וחומר זה נראה היטב לעין, אלא שצורת התולעים הנמצאים שם נעלמה ע"י קטנותם. בהא איפולגו הפוסקים, והאוסרים ס"ל דהעלמת צורתם לא הפקיעה איסורם, שכבר נאסרו, וידיעי עדיין לעין כל ע"י החומר שהשאירו. אבל בענינו לא יתכן לומר שמי שרואה לפניו כוס מים נקיים וברורים שיצטרך לבדוקם ע"י מיקרוסקופ, אולי ימצא בו מה שהיה ניכר לעין בעת חייו ע"י תנועתו. כי מפני אותו טעם ממש, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, א"א בשום פנים לחייב לבדוק כדי למצוא

והנפש הטהורה בטהרה אמיתית, תשמח לקיים כל דברי חז"ל אף מה שאינו מרגיש שביעות רצון. ועוד דבר אחר יש ברצוני להעיר, כי תמה אני תמיהה עצומה המגיעת עד לשמים, מי התיר לאלה האוסרים כל המים שבעולם ומצערים לריבאות נפשות ישראל לסגפם להיות צמאים למים, ולא יוכלו לשתות מה שלפניהם עד שיסננו במסננת שהיא כברזל, למצוא המועיל להם כפי דבריהם, ולא יוכלו לשתות אותם מים ששתו אבותם ואבות אבותם מיום היותם על האדמה עד היום הזה.

ובטוח אני שתשעים ותשע אחוז מהם לא ראו שרצים אלו בחייהם, ואף בני האחוז אחד הנותר לא בחנו, אילו לא הודיע על פני האדמה האחד שטעה לבחון במים שלפניו ע"י מיקרוסקופ הראוי למעבדה מדעית, ולא לשוחרי ההלכה האמיתית. וכשמבקשים האמת יתבוננו בדברים הללו, ולא ילכו שולל, עם הולכי אחרי רבים לרעות ולנטות אחרי רבים להטעות.

ט. אם ראוי להחמיר ולסנן המים: והנה אולי יחשוב → הקורא מה בכך אם אבחר להחמיר על עצמי מחמת פחד העבירה ולנקוט כל צעד אפשרי להשתמר אף מספק ספיקא קטן ודק מאד, איזה הפסד יש אם אקשור על פי הכיור חתיכת בגד קטן ולהכפילו, ועי"ז לסנן המים בסינון גמור ויהיו יותר טהורים משאילו לא עשיתי.

ע"ז זה אומר, דבסינון הזה יותר קרוב המכשול מהתיקון, והקלקול מצוי מאד. כי דרך חוטי השתי והערב של אריגת בגד להתרופף ע"י המים, וכל כמה דדוחק המים דורך בכחו על הבגד יתנועעו החוטים ממקומם, ובמשך הזמן ישתחררו גופות השרצים שנלכדו ויחזרו להתערב עם מי השתיה, אבל אוי ואבוי לאותה שתיה, כי לפני לכידתם של השרצים היו מותרים כי לא פירשו עדיין ממימי בורם, והרי התורה התירה אז לשתות בלי בדיקה כמבואר לעיל בארוכה, לא כן אחרי הסינון הלז כי כבר פרשו כולם מהמים ונאסרו וכשחזרו לתוך המים אסרו את הכל בשתיה.

וב"ז מפורש בגמ' (חולין סז ע"א) ופוסקים, חז"ל שו"ע יו"ד (סי' פד סעי' ג) "המסנן מים והיו בו חולעים וכו' אע"פ שחזרו אסורים, שכבר פירשו וכו', לפיכך אין לסננו

ומאידיך גיסא להשליך אחר הגו הסברא הפשוטה הנראית לעין כל, שעל ידה יתיישב בקל כל מה שעשו הצדיקים הקדמונים בחייהם הטהורים, ושעל ידה יקילו לכל ישראל לשתות מימיהם בשובה ונתת. הלא זו הדרך אשר דרכו בה הראשונים זכרונם לברכה, שבכל מקום טרחו ועמלו ליישב ולתרוץ את הקשה והתמוה בדברי אלו שהיו לפנייהם, ומעולם לא ראינו ולא שמענו שכל כך טרחו ונדחקו להקשות במקום שדרך היישוב הוא פשוט יותר ויותר.

ח. גדר מין השרץ הנמצא בבורות: ויש להעיר, כי כל היגיעה וההשתדלות שיגעו המעוררים והמסתפקים, להמציא הוכחות וטעמים כי אותו המין הנקרא קופפודס [copepods], אינו מה שהתירו חז"ל בפירוש ושהובא בשו"ע ובספרי הפוסקים להלכה למעשה, ויש להסתפק שאולי המאגרים שלנו אינם בכלל בורות, והמינים שנמצאים שם אינם אותם שהתירו חז"ל. הלא תראו (כך יאמר המסתפק), האיך הורגלו הפוסקים לומר שבוה"ז אין אנו בקיאים, ואפי' נביא אלף ראיות לדברינו הרי סוף כל סוף איירינן בדבר שצריך בקיאות וידיעה, והרי אין אנו בקיאים בשום דבר וכו' וכו'. טענת כאלו שמעתי הרבה פעמים.

ע"ז אני אומר ולהוי ידוע לכל בר דעת, שאלו הבעלי חיים הנמצאים בבורות שלנו הם המין היחידי שנמצאים בבורות המים בכל העולם כולו, ואין מין אחר בעולם דומה להם, ואין בור בעולם שאין מצוי בהם מין זה.

וא"ל השרצים הנמצאים בנהרות ובמצודות המים הם מין אחר לגמרי. ואם לא נחיר את אלו שלפנינו, אין מין אחר ובור אחר ומים אחרים שנוכל להצביע עליהם שעל אלו קאי חז"ל ודברי רבו"ק שהתירו.

ופה תועלת יש בפלפולים המכוונים לבטל חלק אחד מן התורה, ולומר באמת שלא נקבל דינים אלו, כי אינם לפי רוחנו העדינה. והרי אם יבוא איש אחד מאוה"ע ורצונו לקבל ע"ע תרי"ג מצוות חוץ מדין זה שאינו מקבל על עצמו להתנהג כך "כי נפשו לא מטומאה" (יחזקאל ד, יד) וכו', הלא באומרו זאת יפסל להיות גר צדק, כי מסרב לקבל עליו חלק אחד מן התורה הקדושה.

ויודע הלכות שחיטה. וכן הוא בל' השו"ע שם (ריש יו"ד) ובהל' בדיקת הריאה (סי' לט) דהצריכו בדיקה משום מיעוט המצוי ושכיח, ואף אסור בדיעבד אם נאבדה הריאה וא"א שוב לבדוק (לדעת הרמ"א שם סעי' ב), מיהו כל זה מטעם חומרא וסייג, כי מדינא יש לסמוך ארוב בכל מקום, עי' ש"ך שם (סי' לט ס"ק ח), וכ"כ רש"י חולין י"ב ע"א (ד"ה פסח) ונקובת הריאה משום דשכיח בה ריעותא בדקינן, והיכא דאיפרשא ריאה ולא בדק מיתאכלא דסמכינן אהא וכו', ואין מפרסמין הדבר, עכ"ל.

וז"ל השו"ע (יו"ד סי' לג סעי' ט בהג"ה) "וכן נהגו להקל בעירנו באותן אורוות שמלעיטין לעשות מהן שומן שיש תקנה בעיר לבדוק אחר נקיבת הושט משום דשכיח יותר מסירכות הריאה וכו' ויותר היה טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך ארובא מלבדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא", עכ"ל. משמע דמה שהצריכו לבדוק במקום מיעוט דשכיח, הוא מצד התקנה ולא מצד הדין, וזה ברור בלשונו דכתב "שיש תקנה בעיר לבדוק וכו' משום דשכיח יותר מסירכות הריאה", הרי דאינו מצד הדין אלא מצד התקנה, ואף מסיק שיותר טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך ארובא, אף דברור שלא התיר לכתחילה לסמוך ארובא, דבודאי חייב לתקן לבדוק כמו בריאה וכן העלה הש"ך שם (ס"ק כג). מיהו זה ברור שמצד הדין אף מיעוט המצוי אינו מחייב בדיקה וחיפוש אחריו אלא מצד התקנה ולא מצד הדין, רק שלפעמים תקנו מטעם חומרא וסייג שלא לסמוך על הרוב היכא דנשללה הבדיקה, כגון בנאבדה הריאה וכמשנ"ל.

והנה מגדולי הדורות שלפנינו ניסו לקבוע ענין זה של מצוי ושכיח, לדעת כמה מקרי שכיח דלהוי פחות מזה לא שכיח עד דקרינן ליה מיעוטא דמיעוטא. ועי' בשו"ת הריב"ש (סי' קצא, בקטע המתחיל גם מש"כ) וז"ל "שכשאנו אומרים פרס ועזניה בישוב לא שכיח, רצו לומר, שאינן נמצאין, ואם היו נמצאין, עדיין לא היה נקרא זה מיעוט מצוי, שמיעוט מצוי, ר"ל שהוא קרוב למחצה ורגיל להיות, דומיא דמיעוט מצוי המחזר למפרשים ז"ל בסירכות הריאה, דאע"ג דאזלינן בתר רובא ואחזוקי איסורא לא מחזקינן, אפ"ה צריך לבדוק בסירכות הריאה מפני שהוא מיעוט מצוי", עכ"ל. ובאמת קשה לדעת מהו "קרוב למחצה" שבדברי הריב"ש ז"ל, כי מחצה ממש הוא

בקסמים וקשים בלילה שמא יחזרו וכו' ויבא לשתות", עי"ש היטב.

ומש"כ שם הרמ"א "אבל מותר לסננם דרך כגד" וכו', עי"ש, אינו ענין למה שלפנינו, כי שם אין מדובר בתולעים קטנטנים כמו שלנו, שהבגד לגבי אלו הקטנטנים הוא בדיוק כמו צבייתא (עי' בגמ' שם, והוא הקסמין וקשין של השו"ע) לגבי תולעי השכר, שאסור לסנן על ידם מהטעם שאמרנו, שהתולעים מתעכבים על הקסמין ואח"כ חוזרים למים, וכיון שפרשו אסורים. וכש"כ בזמנינו שהמים פועלים ע"י דחק ואילוף, ובמשך הזמן מתרופפים חוטי השתי והערב, ומתרחבים החלונות שבין חוטי הכגד, ואותם התולעים יוצאים אחר שנאסרו. נמצא לפי הנ"ל שהסינון הזה פעל איסור וסילק את ההיתר והוסיף חטא במקום שכוונו לדחקו.

ואף דאיכא דס"ל דפירשה מתה לא מקרי פרישה, כמו שהובא בסעיף ד' שם, במי העיר שלנו כולם מתים, ולדעה זו אין בהו דין פירש, מ"מ דעת הרמב"ם והובא שם בשו"ע בשם יש אסורים דאפילו פירשו מת אסורים, ובודאי לא שפיר עבדי לעשות מסננת המביאתם לידי פרישה.

שמא תאמר הלא יצא מחדש מסנן נפלא שרשת הסינון שלו נעשית מחומר חדש אשר נקביו לא יתקצרו ולא יתרחבו לעולם ונסתלקה עי"ז הבעיה הנ"ל (וכן כתבתי במכתב הסכמה לכבוד ידידי הממציאו), אף בזה יש שאלה חמורה לגבי שימוש בשבת קודש, כמו שהארכנו והבאנו את הדברים בפני עצמן (ראה לעיל סימן יב). L

י. גדר מיעוט המצוי: ויען כי דנו על זה גם מצד דיני רוב ומיעוט המצוי ודיני בדיקה (וכן הוא בהכרזה אות ד), אענה חלק אף בענין הזה בע"ה.

הנה הלכה רווחת בישראל דמיעוט המצוי ושכיח צריך לבדוק אחריו, אף דברור כחמה שיש רוב נגדו והיה אפשר להקל ולסמוך על הרוב, מ"מ כיון דשכיח ומצוי המיעוט האוסר, א"א להתיר עד שיבדקנו.

ומקור דין זה, הוא מסוגיא קמא דחולין, דאף דנקטינן דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, ומותר לסמוך על שחיטת סתם אדם, מ"מ זה דוקא בשאינו לפנינו או בדיעבד, אבל אם הוא לפנינו צריך לבדוק אם הוא מומחה